ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
**ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԲԱՆԿ**

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2019

Բովանդակություն

Կենտրոնական բանկի նախագահի ուղերձը 7

01

ՀՀ կենտրոնական բանկ 15

Կենտրոնական բանկի մասին 16

Ամփոփագիր. Կենտրոնական բանկի ռավմավարական ուղղությունների վերաբերյալ 18

02

Հիմնական նպատակներ 26

Գների կայունության ապահովում 27

Ֆինանսական կայունության ապահովում 32

03

ՀՀ կենտրոնական բանկի այլ նպատակներ 38

Ֆինանսական համակարգի կարգավորում և վերահսկողություն 39

Արժեթղթերի շուկայի կարգավորում 41

Վճարահաշվարկային համակարգի կարգավորում 42

Ուսումնահետազոտական կարողությունների վարգացում 46

Ֆինանսական համակարգի սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում 53

Արժույթի թողարկում, դրամաշրջանառության կազմակերպում 57

Միջազգային պահուստների կառավարում 61

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպում և կարգավորում 62

04

Ինստիտուցիոնալ կարգացում

68

ԿԲ անվտանգություն և գործընթացների անընդհատություն 69

Գիտելիք և մարդկային ռեսուրսներ 71

Հաղորդակցում և հաշվետվողականություն 75

05

Միջազգային կառույցների հետ համագործակցություն

80

06

ՀՀ կենտրոնական բանկի տարեկան ֆինանսական հաշվետվություն

86

ԱՐԹՈՒՐ ՋԱՎԱԴՅԱՆ

ՀՀ կենտրոնական բանկի
նախագահ

Հարգելի ընթերցող

Ձեզ ենք ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի 2018 թվականի տարեկան հաշվետվությունը:

2018 թվականին Կենտրոնական բանկն իր գործունեությունը ծավալել է սահմանադրական բարեփոխումներից բխող՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին օրենքի նոր դրույթներին համապատասխան: Ըստ օրենսդրական փոփոխության՝ Կենտրոնական բանկի հիմնական նպատակները երկուսն են՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումը: Կենտրոնական բանկը մշտապես կարևորել և ապահովել է ֆինանսական կայունությունը, սակայն օրենսդրական փոփոխությամբ դա ևս սահմանվել է որպես հիմնական նպատակ:

Երկու նպատակների միաժամանակյա իրագործումը ներկայիս աշխարհի վարգացումների հրամայականն է, և Կենտրոնական բանկը տարվա ընթացքում իր լիապորությունների ներքո ապահովել է դրանք:

Գների կայունության ապահովման գործընթացում Կենտրոնական բանկի կողմից ցածր գնաճային միջավայրում իրականացվել է ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականություն. ԿԲ խորհուրդը ամբողջ տարվա ընթացքում քաղաքականության տոկոսադրույքը պահպանել է ցածր մակարդակում՝ նույնիսկ համաշխարհային տոկոսադրույքների բարձրացման պարագայում: 2018 թ. ընթացքում նվազել են գնաճային սպասումները, ավելացել է ապգային արժույթի նկատմամբ պահանջարկը, որն արտացոլվել է բնակչության ավանդների կառուցվածքում: Ավելացել է նաև բնակչության ավանդների ծավալը: Կայուն ֆինանսական համակարգը հնարավորություն է ընձեռել ավելացնելու միջնորդությունը: Վարկավորման աճի տեմպերը բարձր են եղել ինչպես սպառողական ու հիպոտեկային, այնպես և արդյունաբերության ու շինարարության

ոլորտներում: Տնտեսության առաջնահերթ նշանակության ոլորտներում վարկավորման հասանելիության աստիճանի բարձրացման նպատակով Կենտրոնական բանկը համագործակցել է Կառավարության և գործընկեր միջազգային ֆինանսական ինստիտուտների հետ:

ԿԲ-ի կողմից մեղմ դրամավարկային պայմանների պահպանման և մակրոպրուդենցիալ քաղաքականության ներքո շարունակվել են ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության և վարկերի ժամկետայնության աճի, ինչպես նաև տոկոսադրույքների նվազման միտումները, ինչը ֆինանսական համակարգում աճող մրցակցության արդյունք է:

2018 թվականին Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Համաշխարհային բանկի կողմից իրականացվել է ֆինանսական համակարգի գնահատման ծրագիր, որի ամփոփված արդյունքների համաձայն՝ ֆինանսական համակարգը գնահատվել է կայուն, իսկ կարգավորման և վերահսկողական գործընթացները համապատասխանել են Բանկային վերահսկողության բազելյան հիմնարար սկզբունքներին շուրջ 97%-ով: Բանկային համակարգը գնահատվում է բավարար իրացվելի և կապիտալացված:

2018 թվականը հոբելյանական էր. նշվեց պետականության կարևորագույն խորհրդանիշներից մեկի՝ Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթի ներդրման 25-ամյակը: Դրամաշրջանառության մեջ են մտել լավագույն պաշտպանական հատկանիշներով տպագրված երրորդ սերնդի թղթադրամները, որոնք որակական հատկանիշների շնորհիվ շատ ավելի երկար կծառայեն:

Կենտրոնական բանկը կշարունակի օրենքով սահմանված լիազորությունների ներքո ապահովել մակրոտնտեսական կայունության երկու հենասյուները՝ գների կայունությունը և ֆինանսական կայունությունը, իսկ ֆինանսական համակարգն ունակ կլինի սպասարկելու տնտեսությանը երկարաժամկետ հեռանկարում:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՓՈՒԼԵՐԸ

1993 — Ակգային արժույթի ներդրում

1994 — Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի մշակում

1996 — ԿԲ և բանկային հիմնարար օրենքների ընդունում

1996-2001 — Ակգային վճարահաշվարկային համակարգի ստեղծում և ներդրում

2002-2004 — Ֆինանսական շուկայի մասնակիցների օրենսդրության դաշտի կատարելագործում և ենթակառուցվածքների ձևավորում

2005 — Կենտրոնական բանկը՝ որպես մեգակարգավորիչ և ֆինանսական կայունության պատասխանատու

2006 — Գնաճի նպատակադրում

2007 — Սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական իրավեկում

2007 - մինչ օրս — Ոչ բանկ ֆինանսական հատվածի վարգացում

2012 - մինչ օրս — Ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներ և ենթակառուցվածքային վարգացումներ

2018 — Սահմանադրական բարեփոխումներ. Ֆինանսական կայունությունը որպես երկրորդ հիմնական նպատակ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Արթուր ՋԱՎԱԴՅԱՆ
ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ

Ներսես ԵՐԻՑՅԱՆ
Նախագահի տեղակալ

Վահրամ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ
Նախագահի տեղակալ

Օլեգ ԱՂԱՍՅԱՆ

Աշոտ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Արմենակ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ

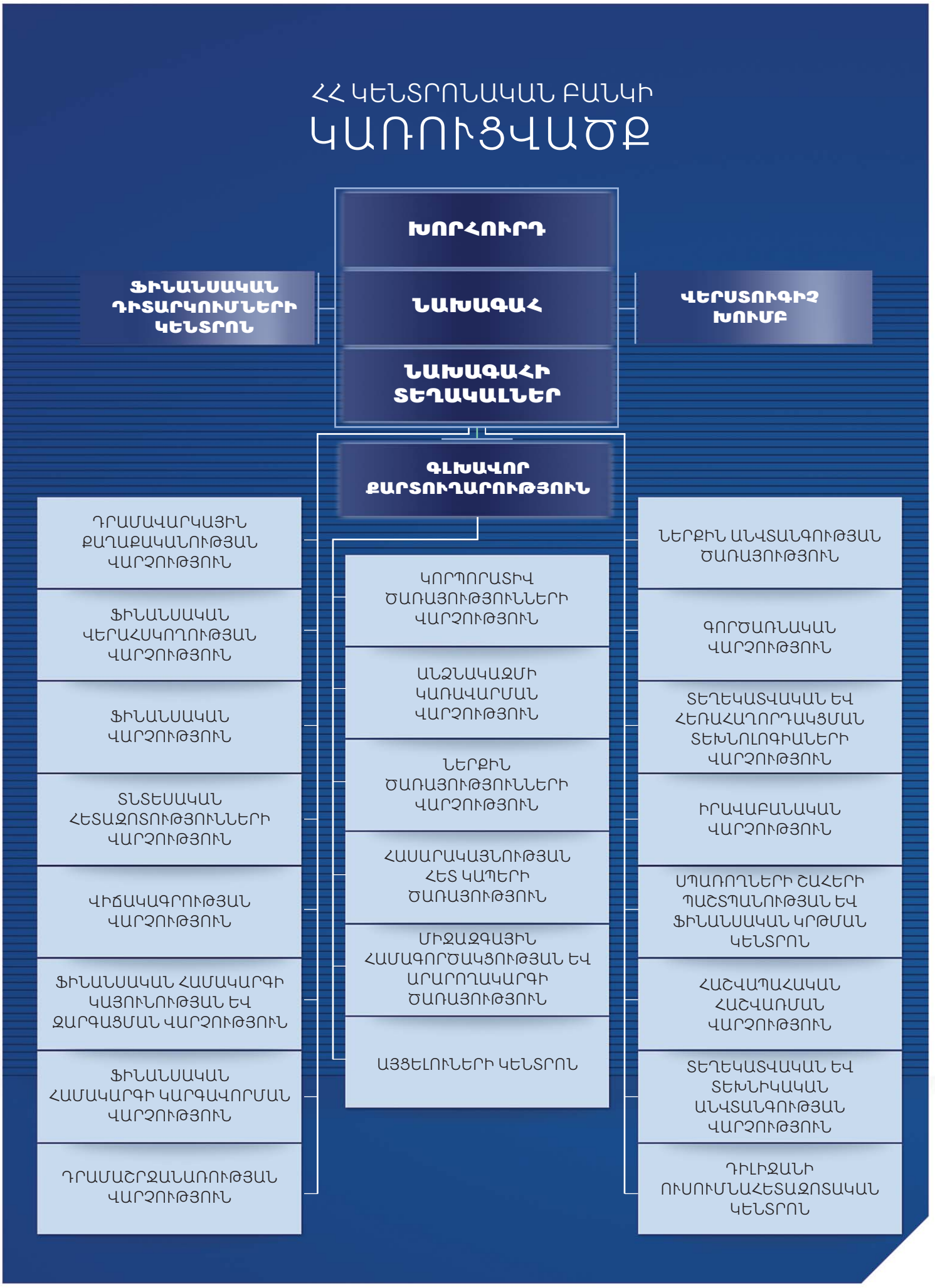

Արթուր ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Մարտին ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

www.cba.am

ԴՐԱՄԱԿԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

12-ԱՄՍՅԱ ԳՆԱՁ
1.8%

ՎԵՐԱՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔ
6.0%

ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ/ԾԱՎԱԼ
546.57 ՄԼՐԴ Ֆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
5 ՏՐԼՆ **857** ՄԼՐԴ **210** ՄԼՆ Ֆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱԿՏԻՎՆԵՐ/ՀՆԱ
97,6%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱԿՏԻՎՆԵՐ
4 ՏՐԼՆ **986** ՄԼՐԴ **449** ՄԼՆ Ֆ

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱԿՏԻՎՆԵՐ/ՀՆԱ
83.1%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՀԱՄԱՐԺԵՔՈՒԹՅՈՒՆ
17.7%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՑՎԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ
27.3%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԸՆԹԱՑԻԿ ԻՐԱՑՎԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ
116.6%

ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԱՐՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ
6 904 ՔԱՆԱԿ

762 ԳՐԱՎՈՐ ԴԻՄՈՒՄ

ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ
$2,259 ՄԼՆ

ՀԱՇՄԱՆԴՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿՌՎԻ

ՆՈՐՄԱՏԻՎ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
49

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
181

ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԻ ԹԻՎԸ
10 804

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԹԻՎԸ
734 ՄԱՐԴ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՑՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ
63+25 ԸՆԹԱՑՔԻ ՄԵՋ ԵՆ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿՈՒՄ ԳԻՏԱՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԱՆՑԱԾ ՀՀ ԲՈՒՀԵՐԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԹԻՎԸ
133

«ԴԻԼԻՋԱՆԻ ՈՒՀԿ»-ՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱ ԱՆՑԱԾ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԲՈՒՀԵՐԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ
17

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԲԱՆԿ

1

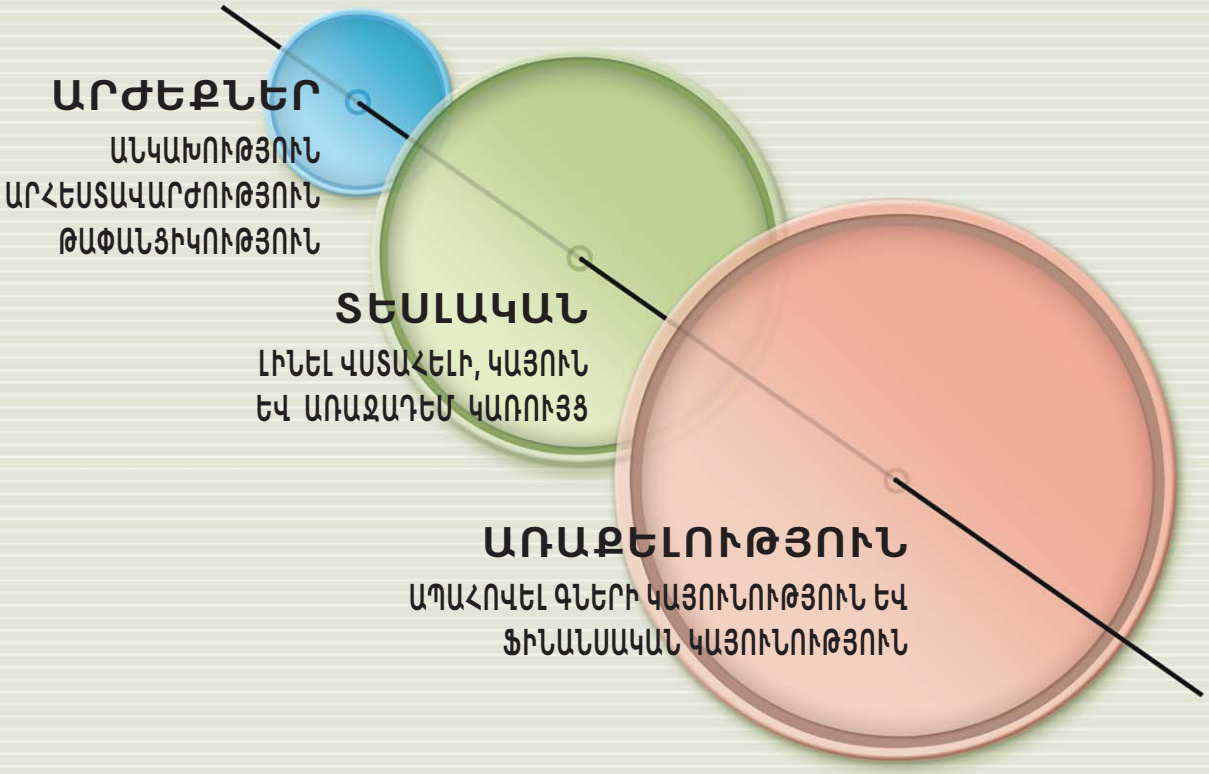
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Կենտրոնական բանկի մասին

Ամփոփագիր. Կենտրոնական բանկի ռազմավարական ուղղությունների վերաբերյալ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՄԱՍԻՆ

Կենտրոնական բանկի արժեքները, տեսլականը և առաքելությունը

Արժեքներն են՝

Անկախություն. Իր նպատակներին հասնելու գործիքակազմի ընտրության և որոշումների կայացման մեջ Կենտրոնական բանկն անկախ է:

Արհեստավարժություն. Կենտրոնական բանկի արհեստավարժ անձնակազմի միջոցով մարտահրավերներին ժամանակին և բարձր որակով արձագանքելու ունակություն:

Թափանցիկություն. Իր գործունեության վերաբերյալ համապատասխան տեղեկատվության բաց, պարզ և ժամանակին տրամադրում շահառուներին:

Տեսլականն է՝

լինել վստահելի իր շահառուների համար, կայուն՝ իր քաղաքականության մեջ՝ միաժամանակ մնալով առաջադեմ և վարգացող կառույց:

Առաքելությունն է՝

գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումը:

Կենտրոնական բանկի հիմնական նպատակներն են՝

Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումը:

Կենտրոնական բանկի այլ նպատակներն ու գործառույթներն են*

- Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը.
- դրամավարկային, ֆինանսական համակարգի, վճարային հաշվեկշռի, միջազգային ներդրումային դիրքի և արտաքին պարտքի վիճակագրության հավաքագրումը, ամփոփումը և հրապարակումը.
- գործուն վճարահաշվարկային համակարգերի ստեղծումն ու վարգացումը.
- Հայաստանի Հանրապետության արժույթի թողարկումը, դրամաշրջանառության կազմակերպումը և կարգավորումը.
- փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպումն ու կարգավորումը.
- արժեթղթերում ներդրողների պաշտպանության, շուկայում արժեթղթերի արդար գնագոյացման համակարգի ձևավորման ու պահպանման, արժեթղթերի արդար, թափանցիկ և վստահելի շուկայի կանոնակարգված ու բնականոն գործունեության և վարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը.
- ֆինանսական համակարգում սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը.
- ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ տնտեսական մրցակցության ապահովումը:

* *Մանրամասն տե՛ս* «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքը (https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=121585)

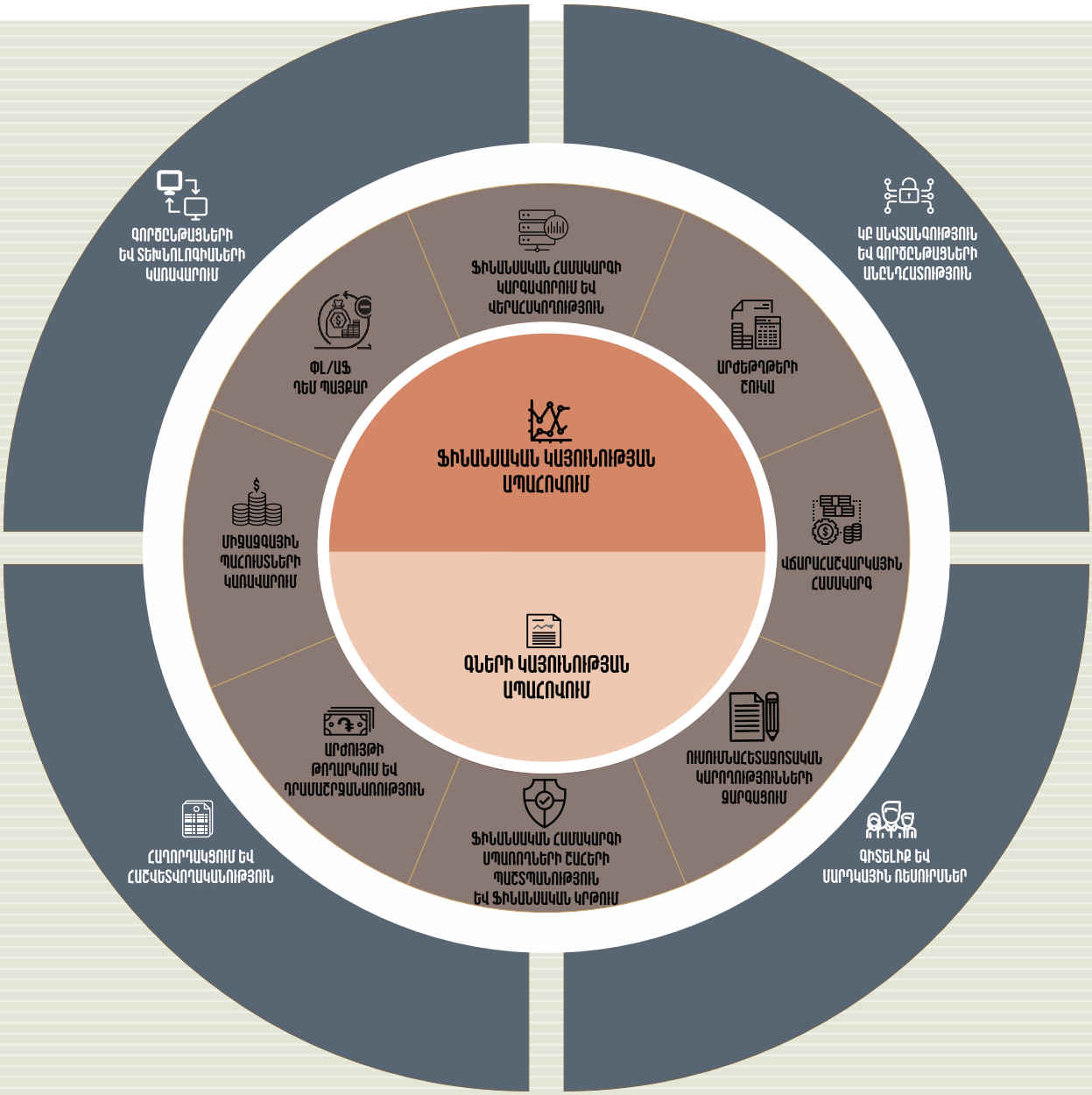
ԱՄՓՈՓԱԳԻՐ.

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

2018–2020 թվականների ռազմավարությունը սահմանում է Կենտրոնական բանկի ռազմավարական ոլորտները և ամփոփում դրանց զարգացման ուղղությունները (նկար 1)։ Այն ուղղված է նախորդ տարիներին Կենտրոնական բանկի ձեռքբերումների հետագա զարգացմանը և արդի մարտահրավերներով պայմանավորված նոր ուղղությունների սահմանմանը։

Կենտրոնական բանկն իր ռազմավարությունը իրականացնելիս առաջնորդվում է միջազգային լավագույն փորձով և չափորոշիչներով։

Նկար 1. ՀՀ կենտրոնական բանկի գերակա ռազմավարական ոլորտների շրջանակը

ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական նպատակներ

Գների կայունության ապահովում: 2018 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը, առաջնորդվելով գնաճի նպատակադրման ռազմավարության սկզբունքներով, իրականացրել է գների կայունության ապահովմանն ու գնաճի նպատակային թիրախի շրջանակներում հասարակության գնաճային սպասումների խարսխմանն ուղղված դրամավարկային քաղաքականություն: Տարին առանձնացել է երկրում ընթացող ներքաղաքական իրադարձություններով և կսպողական հարկաբյուջետային քաղաքականության իրականացմամբ, ինչպես նաև արտաքին աշխարհից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների նվազմամբ, ինչի պարագայում դիտվել է համախառն պահանջարկի և գնաճային միջավայրի աստիճանական թուլացում տարեսկզբի բարձր մակարդակի նկատմամբ: Այս իրավիճակում Կենտրոնական բանկը 2018 թ. շարունակել է վարել **խթանող դրամավարկային քաղաքականություն**՝ միջնաժամկետում նպատակադրելով ԿԲ հիմնական նպատակի իրագործումը: Գնաճը տարվա ընթացքում տատանվել է 2.5%-ի շուրջ, իսկ դեկտեմբերի վերջին կազմել 1.8%:

Ֆինանսական կայունության ապահովում: Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Համաշխարհային բանկի հետ համատեղ 2018 թվականին իրականացվել է Հայաստանի ֆինանսական հատվածի գնահատման ծրագիր (FSAP), որն իրենից ներկայացնում է ֆինանսական համակարգերի համակողմանի վերլուծություն:

Ծրագրի արդյունքներով՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի գործադիր խորհուրդը Հայաստանի ֆինանսական համակարգը գնահատել է կայուն, իսկ բանկային վերահսկողության բավելյան հիմնարար սկզբունքներին համապատասխանությունը՝ բարձր՝ 97% (2012 թ.՝ 93%, իսկ 2005 թ.՝ 70%):

Ջեկույցի համաձայն՝ ֆինանսական համակարգի կայունությունն ամրապնդվել է, իսկ ճկունությունն աճել, ինչը ֆինանսական համակարգի գործունեության անընդհատության պահպանման երաշխիք է:

Կենտրոնական բանկը 2018 թվականին շարունակել է ֆինանսական կայունության ամրապնդմանն ուղղված աշխատանքները, իրականացրել կարգավորման դաշտի կատարելագործման և վերահսկողության արդյունավետության բարձրացման միջոցառումներ: Այդ միջավայրում 2018 թվականին բանկային համակարգը ցուցաբերել է բարձր ակտիվություն վարկային և ավանդային շուկաներում: Տարվա ընթացքում ֆինանսական համակարգի ակտիվներ/ՀՆԱ և վարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշներն աճել են համապատասխանաբար 4.0 և 4.1 տոկոսային կետով և կազմել 97.6% և 53.9%:

ՀՀ կենտրոնական բանկի այլ նպատակներ

Ֆինանսական համակարգի կարգավորում և վերահսկողություն: Ֆինանսական համակարգի կարգավորման դաշտի կատարելագործման համատեքստում հաշվետու տարում իրականացվել են մի շարք օրենսդրական փոփոխություններ: Բացի այդ, ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման, ֆինանսական կազմակերպությունների գործունեության ռիսկայնության մակարդակի գնահատման, գործունեության իրավական դաշտի համապատասխանության, փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի, ֆինանսական համակարգի սպառողների պաշտպանության և այլ նպատակներով 2018 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է իր վերահսկողական գործառույթները: Վերահսկողության արդյունքում բացահայտված խախտումները վերացվել են, և ձեռնարկվել են միջոցներ՝ ապագայում նույնանման խախտումները կանխելու նպատակով:

Արժեթղթերի շուկայի կարգավորում: Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման և վերահսկողության վարգացման նպատակով Կենտրոնական բանկը շարունակել է միջազգային կառույցների հետ համագործակցությունը: 2018 թ. հունվարին ստորագրել է Արժեթղթերի հանձնաժողովների միջազգային կազմակերպության (IOSCO) Խորհրդատվության, համագործակցության և տեղեկատվության փոխանակման վերաբերյալ փոխըմբռնման բազմակողմանի հուշագիրը: Հաշվետու ժամանակահատվածում Կենտրոնական բանկը դարձել է Կապիտալի շուկայի միջազգային ասոցիացիայի (ICMA) անդամ, որը լայն հնարավորություններ է ընձեռում կապիտալի շուկայում լավագույն չափորոշիչների ներդրման համար:

Վճարահաշվարկային համակարգի կարգավորում: Հաշվետու տարում Կենտրոնական բանկը շարունակել է վճարահաշվարկային համակարգերի վարգացմանն ու հուսալիության ապահովմանը, անկանխիկ վճարումների ծավալի ընդլայնմանը, վճարահաշվարկային համակարգերի կարգավորման դաշտի կատարելագործմանն ուղղված աշխատանքները: Հայաստանի ֆինանսական հատվածի գնահատման ծրագրի (FSAP) շրջանակում **Արժույթի միջազգային հիմնադրամը** և **Համաշխարհային բանկը** 2018 թվականին համատեղ ուսումնասիրել են նաև ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգը և եզրակացրել, որ վարկային, իրացվելիության ու գործառնական ռիսկերի կառավարումն իրականացվում է բավարար մակարդակով:

Ուսումնահետազոտական կարողությունների զարգացում: Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնը /ԴՈՒԿ/ 2018 թվականին շարունակել է աշխատանքները երեք հիմնական ուղղություններով՝ հետազոտությունների իրականացման, միջազգային համագործակցության և սոցիալական պատասխանատվության ոլորտներում: Տարվա ընթացքում ԴՈՒԿ-ում կատարվել և հրապարակվել են ՀՀ և համաշխարհային տնտեսության վերաբերյալ հետազոտական աշխատանքներ, ինչպես նաև անցկացվել են միջազգային սեմինարներ: Միջոցառումների նպատակն է խորացնել ԿԲ աշխատակազմի հետազոտական ունակությունները և բարձրացնել ԴՈՒԿ-ի վարկանիշը՝ որպես տարածաշրջանի և Արևելյան Եվրոպայի կենտրոնական բանկերի, ֆինանսական և միջազգային կառույցների ներկայացուցիչների հանդիպումների և համատեղ հետազոտությունների հարթակ: 2018 թ. ընթացքում ԿԲ-ն Դիլիջանում շարունակել է նոր մասնագետների ընդունելությունը՝ աշխատակիցների թիվը հասցնելով 209-ի:

Ֆինանսական համակարգի սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում: Կենտրոնական բանկի կողմից ֆինանսական համակարգում սպառողների շահերի պաշտպանությունն իրականացվել է ֆինանսական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների արդար վարվելակերպի, համապատասխան ինստիտուցիոնալ միջավայրի ապահովման և ֆինանսական կրթման միջոցով:

2018 թվականին սահմանվել են հիպոտեկային և գյուղատնտեսական վարկերի վերաբերյալ սպառողներին տրամադրվող և բացահայտվող տեղեկատվության նկատմամբ պահանջներ, մշակվել են պարզ, ամբողջական և մատչելի քաղվածքներ և ծառայությունների էական պայմանների ձևաթերթեր:

14 դպրոցներում շարունակվել է «Ֆինանսական կրթությունը դպրոցում» ծրագրի փորձարկումը, որի շրջանակում հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ժամանակահատվածում վերապատրաստվել է Երևանի և մարզերի 346 դպրոցների 2532 ուսուցիչ: Արդեն հունիսին ամփոփվել են հետադարձ կապի միջոցով ուսուցիչներից ստացված արդյունքները, որոնց շնորհիվ ճշգրտվել են «Ես և շրջակա աշխարհը», «Մաթեմատիկա», «Հանրահաշիվ» և «Հասարակագիտություն» առարկաների մասով ֆինանսական կրթության չափորոշիչները և ծրագրերը:

Արժույթի թողարկում, դրամաշրջանառության կազմակերպում: Հաշվետու տարում Կենտրոնական բանկը թողարկել է Հայաստանի Հանրապետության երրորդ շարքի թղթադրամներ՝ տպագրության տեխնոլոգիական նորարարությունների կիրառմամբ լուծելով դրամի պաշտպանվածության մի շարք կարևորագույն խնդիրներ: Նոր թղթադրամները տպագրվել են կոմպոզիտային հումքի վրա, որն ապահովում է թղթադրամների առավել մեծ դիմացկունությունն ու երկարակեցությունը շրջանառությունում, իսկ ժամանակակից վառ և լավ տեսանելի պաշտպանական հատկանիշների կիրառումը հեշտացնում է թղթադրամների ճանաչելիությունը և դրանց իսկության

ստուգումը: Թղթադրամների տեսակային կառուցվածքն օպտիմալացվել է նոր՝ 2 000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի ներդրմամբ: Երրորդ շարքի թղթադրամները ներկայացված են 1 000, 2 000, 5 000, 10 000, 20 000 և 50 000 դրամ անվանական արժեքներով:

Հայաստանի ազգային, պատմական, մշակութային, հոգևոր արժեքների հանրայնացման և հավաքորդների դրամագիտական պահանջարկի բավարարման նպատակով Կենտրոնական բանկը 2018 թվականին ևս թողարկել է թանկարժեք մետաղներից պատրաստված հուշադրամներ՝ նվիրված հայ անվանի անհատների և նշանավոր իրադարձությունների հոբելյաններին:

Միջազգային պահուստների կառավարում: ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է նվազագույն ռիսկերով ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման իր որդեգրած ռազմավարությունը, որն ուղղված է միջազգային պահուստների ապահովության, իրացվելիության ու արդյունավետ կառավարման ապահովմանը:

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպում և կարգավորում: Հաշվետու ժամանակահատվածում ավարտվել է 2017 թ. սկսված ՓԼ/ԱՖ ազգային ռիսկերի գնահատումը: Մասնավորապես՝ ՀՀ-ում ՓԼ/ԱՖ սպառնալիքները բացահայտելու և գնահատելու նպատակով տարաբնույթ որակական և քանակական ցուցանիշների համադրմամբ իրականացվել են վերլուծություններ ՓԼ նախորդող հանցագործությունների, չբացահայտված հանցավորության մակարդակի, ՓԼ նպատակներով իրավաբանական անձանց չարաշահման ռիսկի, ոչ առևտրային կազմակերպությունների՝ ԱՖ նպատակներով չարաշահման ռիսկի, նոր, վարգացող տեխնոլոգիաների հետ կապված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի և այլնի վերաբերյալ:

Ինստիտուցիոնալ վարգացում

ԿԲ անվտանգություն և գործընթացների անընդհատություն: Կենտրոնական բանկը, կարևորելով տեղեկատվական անվտանգության ոլորտում համաշխարհային վարգացումները, 2018 թվականին հատկապես շեշտադրել է ֆինանսական համակարգի կիբեռանվտանգության հուսալիության առավելագույն մակարդակի, ինչպես նաև արտակարգ իրավիճակներում բնականոն գործունեության ապահովումը:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում մշակվել է ֆինանսական ոլորտի կիբեռանվտանգության միջադեպերի արձագանքման կենտրոնի հայեցակարգը: Կենտրոնը նպատակ ունի բարձրացնելու ՀՀ ֆինանսական համակարգի կիբեռանվտանգության ընդհանուր մակարդակը, նվազեցնելու անցանկալի միջադեպերի թիվը և կրճատելու դրանց արձագանքման ժամանակահատվածը:

Գիտելիք և մարդկային ռեսուրսներ: 2018 թ., կարևորելով անձնակազմի շարունակական վարգացումը, ՀՀ կենտրոնական բանկն իրականացրել է աշխատակիցների մասնագիտական որակավորման բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներ, այդ թվում՝ կուտակած գիտելիքներն ու փորձը ներքին ռեսուրսների հաշվին տարածել գործընկերների շրջանում:

Տարեվերջի դրությամբ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների թիվը կազմել է 734՝ 425 կին և 309 տղամարդ, միջին տարիքը՝ 40: Տարվա ընթացքում աշխատանքից ազատվել է 51 աշխատակից: 2018 թ. ևս հետևողականորեն իրականացվել են աշխատակիցների մասնագիտական որակավորման բարձրացմանը նպատակաուղղված միջոցառումներ, որոնց արդյունքում վերապատրաստվել է 320 աշխատակից ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտերկրում: 2018 թ. դրությամբ ֆինանսական, հաշվապահական, աուդիտորական, ապահովագրական, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտների համար սահմանված միջազգային մասնագիտական որակավորում ունի 63 աշխատակից:

Հաղորդակցում և հաշվետվողականություն: 2018 թվականի ընթացքում Կենտրոնական բանկը ֆինանսական շուկայի մասնակիցներին և հանրությանը իրազեկել է դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական կայունության ապահովման և ֆինանսական վերահսկողության ոլորտում իր գործողությունների, ծրագրերի, նախաձեռնությունների մասին, տեղի են ունեցել քննարկումներ տարբեր հարցերի շուրջ: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել ՀՀ երրորդ սերնդի թղթադրամների ներկայացմանը:

2018 թվականին գործարկվել է Այցելուների կենտրոնի նոր կայքը (https://visitorcentre.cba.am/, https://museum.cba.am), որը հնարավորություն է տալիս կատարելու հանրակրթական դպրոցների, բուհերի, կազմակերպությունների և անհատների այցելությունների էլեկտրոնային ամրագրում, «360 աստիճան» ժամանակակից վիրտուալ տուրի միջոցով ներկայացնելու ՀՀ թղթադրամները և մետաղադրամները, նոր թողարկված հուշադրամները, կրթական խաղերի միջոցով տեղեկանալու դրանց պաշտպանական հատկանիշներին, ձեռք բերելու ֆինանսական գիտելիքներ, ծանոթանալու ԿԲ-ի կողմից ձեռք բերված մասնագիտական գրականության համառոտ նկարագրությանը և այլն:

2018 թվականին Կենտրոնական բանկի այցելուների կենտրոնը Երևանում սպասարկել է 10 804 այցելուի՝ նախորդ տարվա (9 815 այցելու) համեմատությամբ 10 %-ով ավելի:

Միջազգային կառույցների հետ համագործակցություն: Միջազգային համագործակցության շրջանակում Կենտրոնական բանկը շարունակել և խորացրել է համագործակցությունը գործընկեր կենտրոնական բանկերի, միջազգային հեղինակավոր ֆինանսական ու կրթական հաստատությունների հետ:

Տարվա ընթացքում շարունակվել են նաև երկկողմ, ինչպես նաև միջկառավարական հանձնաժողովների շրջանակներում նախատեսված՝ օտարերկրյա կենտրոնական բանկերի միջև համաձայնագրեր, պայմանագրեր և փոխըմբռնման հուշագրեր ստորագրելու աշխատանքները:

2 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

Գների կայունության ապահովում

Ֆինանսական կայունության ապահովում

ԳՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

Դրամավարկային քաղաքականություն

Համաձայն «ՀՀ սահմանադրության» և «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթների՝ **Կենտրոնական բանկի հիմնական նպատակներն են գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումը**, որով Կենտրոնական բանկը նպաստել է երկարատև ժամանակահատվածում կայուն տնտեսական աճի ձեռքբերմանը: Գների կայունությունն ապահովելու նպատակով Կենտրոնական բանկը սահմանել է միջնաժամկետ գնաճի նպատակային մակարդակ, որի ընտրությունը, որպես կանոն, կատարվում է հասարակության սպասումների խարսխման և մակրոտնտեսական կայունության օպտիմալ ապահովման տեսանկյունից: Հայաստանի Հանրապետությունում գնաճի նպատակային մակարդակը ամրագրվում է Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերում, ՀՀ Կառավարության պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրերում, Պետական բյուջեի մասին ՀՀ օրենքներում և կայուն վարգացման ծրագրերում: Կենտրոնական բանկն իրեն վերապահված գործառնական անկախության ներքո ինքնուրույն ընտրել է իր կողմից իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության ռազմավարությունը, միջանկյալ և գործառնական նպատակները և դրամավարկային գործիքները:

ՀՀ կենտրոնական բանկը, գնաճի նպատակադրման ռազմավարության համատեքստում, որպես միջանկյալ նպատակ դիտարկել է գնաճը նպատակային ցուցանիշին վերադարձնելու ծրագրված ուղին, իսկ որպես գործառնական նպատակ՝ կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքը: Վերջինիս նպատակային մակարդակը վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքն է, որը Կենտրոնական բանկի խորհուրդը, որպես կանոն, սահմանում է տարին 8 անգամ՝ համաձայն նախապես հաստատված ու հրապարակված ժամանակացույցի, և որը նաև ուղենիշ է ֆինանսական շուկայում ԿԲ գործառնությունների համար: Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիքը 7-օրյա ռեպո համաձայնագիրն է, որով ԿԲ-ն կարգավորում է իրացվելիության մակարդակը ֆինանսական համակարգում:

Գնաճի նպատակադրման ռազմավարության ներքո էապես կարևորվում է Կենտրոնական բանկի հաղորդակցությունը հասարակության հետ, որի հիմնական ուղին Գնաճի եռամսյակային հաշվետվությունների հրապարակումն է[1]: Գնաճի հաշվետվությունը հասարակությանն է ներկայացնում տվյալ ժամանակահատվածում ձևավորված փաստացի մակրոտնտեսական և դրամավարկային միջավայրերը, ԿԲ հիմնական նպատակի իրագործման ընթացքը՝ վերլուծելով և մեկնաբանելով գնաճի նպատակային ցուցանիշից շեղման գործոններն ու պատճառները: Միաժամանակ, ներկայացվում են ԿԲ-ի կողմից իրականացվելիք դրամավարկային քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և գնաճի ծրագրված հետագիծը՝ կանխատեսվող հորիզոնում գնաճի նպատակային մակարդակի ապահովման համար: ԿԲ վարած քաղաքականության թափանցիկության սկզբունքների ներքո, նշված փաստաթուղթը նպատակաուղղված է հասարակության լայն շերտերին ԿԲ հիմնական նպատակի իրագործման վերաբերյալ առավել ընդգրկուն և հասկանալի տեղեկատվություն ներկայացնելուն՝ դրանով իսկ բարձրացնելով ԿԲ-ի հանդեպ հասարակության վստահության աստիճանը:

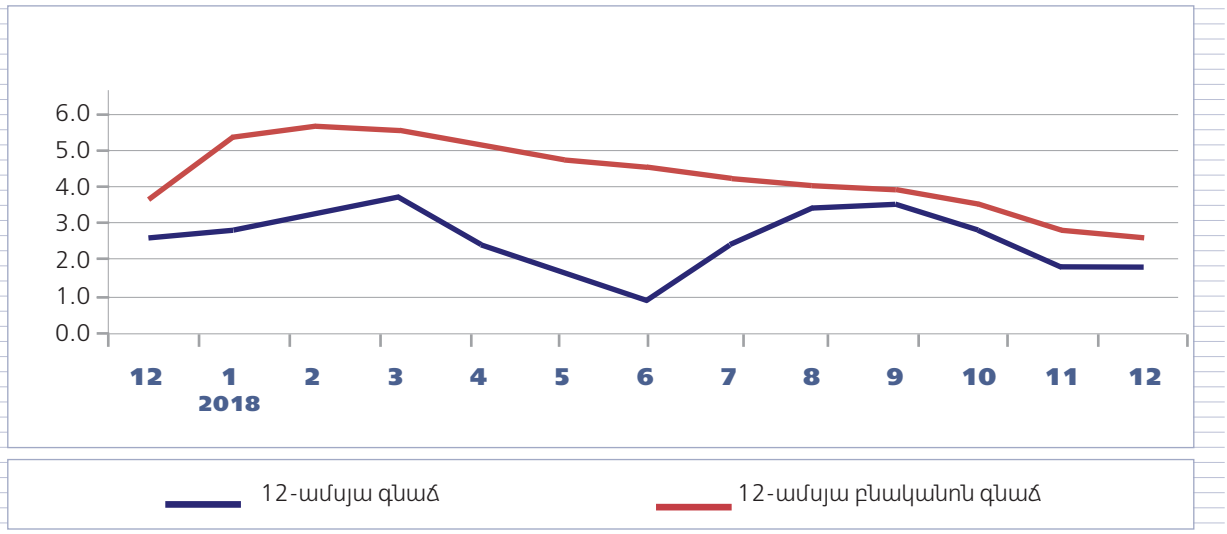
Դրամավարկային քաղաքականության իրագործումը

Համաձայն դրամավարկային քաղաքականության 2018 թվականի առաջին եռամսյակի ծրագրի՝ կանխատեսվում էր, որ տարվա ընթացքում գնաճային միջավայրն աստիճանաբար ընդլայնվելու է, ինչին հիմնականում նպաստելու էին ԿԲ-ի կողմից իրականացվող խթանող դրամավարկային քաղաքականության ներքո ներքին պահանջարկի աշխուժացումը և համաշխարհային ապրանքային շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները:

Իրականում, տարեսկզբի համեմատաբար բարձր մակարդակից հետագայում 12-ամսյա գնաճն աստիճանաբար նվազել է՝ հիմնականում պայմանավորված ներքին պահանջարկի թուլացմամբ, որն էլ իր հերթին կրել է Կառավարության կողմից իրականացված վսպողական հարկաբյուջետային քաղաքականության ազդեցությունը: Միևնույն ժամանակ, տարվա ընթացքում աստիճանաբար թուլացել են արտաքին հատվածից փոխանցված գնաճային ազդեցությունները՝ կապված համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերի որոշակի դանդաղման և ապրանքահումքային շուկաներում համեմատաբար ցածր գների ձևավորման հետ: Այս ազդեցությունների ներքո **12-ամսյա բնականոն գնաճը** նվազել է՝ տարեսկզբի 5.6%-ից տարեվերջին հասնելով 2.6%-ի, իսկ **12-ամսյա գնաճը** տատանվել է 2.5% միջին մակարդակի շուրջ և դեկտեմբերի վերջին կազմել 1.8%:

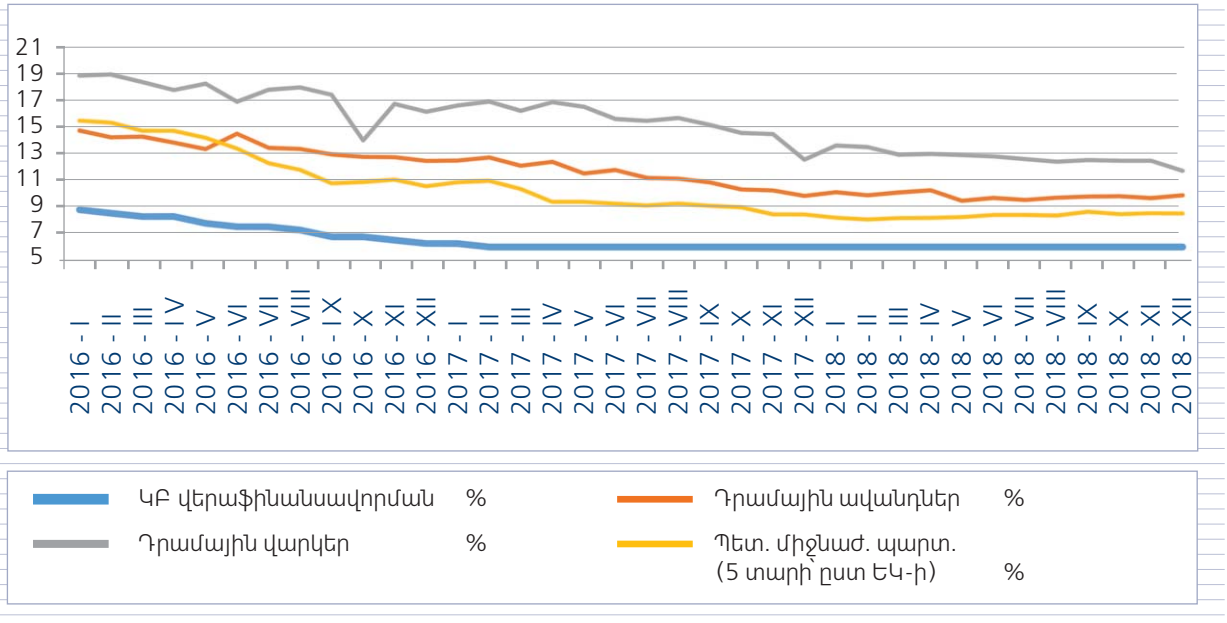
1 Մանրամասն տե՛ս Կենտրոնական բանկի «Գնաճի հաշվետվություն» պարբերականը (www.cba.am):

Գծապատկեր 1. 2018 թ. ընթացքում 12-ամսյա գնաճը տատանվել է միջին ամսական 2.5% մակարդակի շրջակայքում

2018 թ. ընթացքում, հաշվի առնելով վերոնշյալ վարգացումները, ինչպես նաև արտաքին ու ներքին տնտեսություններից ակնկալվող ոչ գնաճային ազդեցությունները՝ ԿԲ-ն իրականացրել է ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականություն: ԿԲ խորհուրդը ամբողջ տարվա ընթացքում քաղաքականության տոկոսադրույքը պահպանել է ցածր մակարդակում՝ նույնիսկ համաշխարհային տոկոսադրույքների բարձրացման պարագայում, և գնահատել, որ այն բավարար խթանող է՝ կանխատեսվող հորիզոնում ներքին պահանջարկի վերականգնման և գնաճի նպատակային ցուցանիշի ապահովման համար: Նշենք, որ դրամավարկային քաղաքականության խթանող ազդեցությունն արտացոլվել է նաև ֆինանսական շուկայում, որտեղ նվազել են դրամային վարկերի տոկոսադրույքները:

Գծապատկեր 2. ՀՀ ֆինանսական շուկայի տոկոսադրույքները

Դրամավարկային քաղաքականության իրականացման գործընթացի բարելավում և կատարելագործում

Կենտրոնական բանկի կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի (ԿՔՎՀ) վարգացման ու կատարելագործման արդյունքը կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծության քանակական և որակական հատկանիշների բարելավումն է: Այն օգնում է Կենտրոնական բանկի խորհրդին խորացված պատկերացում կազմելու առկա մակրոտնտեսական իրավիճակի մասին և կայացնելու հիմնավոր որոշումներ դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունների վերաբերյալ:

Կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի բարելավման աշխատանքները շարունակական են և ըստ երկարաժամկետ հատվածի բաժանվում են երկու ուղղությունների.

- ՀՀ տնտեսության առանձնահատկությունների ներառում գործող համակարգում և վերջինիս տեխնիկական կատարելագործում,
- գործող համակարգի կատարելագործում Դինամիկ ստոքաստիկ ընդհանուր հավասարակշռության (ԴՍԸՀ / DSGE) մոդելային համակարգին անցում կատարելու միջոցով:

Առաջին ուղղության շրջանակներում 2018 թվականին իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները.

1. Շարունակվել են հետազոտությունները գնաճային սպասումների ու քաղաքականության նկատմամբ վստահության վերլուծության արդյունքները Կանխատեսման ու քաղաքականության վերլուծության համակարգում ներառելու ուղղությամբ: Զևավորվել է կիսակառուցվածքային մոդելի նախնական տարբերակը, որը հիմնված է, այսպես կոչված, ուսանելու (learning) մեխանիզմների վրա, որտեղ տնտեսական գործակալներն ունեն սահմանափակ տեղեկատվություն տնտեսության կառուցվածքի մասին և միայն ժամանակի ընթացքում են կարողանում սովորել ու գնահատել տնտեսության չափորոշիչները, մասնավորապես՝ ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության նկատմամբ վստահության մակարդակը: Այժմ իրականացվում են մոդելի վերջնական չափաբերման, ինչպես նաև ՀՀ տվյալների՝ մոդելի միջոցով ֆիլտրման աշխատանքները, որից հետո այն պատրաստ կլինի ներդրման:
2. Իրականացվել է կարճաժամկետ կանխատեսումների երկու նոր մեթոդների՝ Դինամիկ ֆակտոր մոդելի (DFM) և Երեք փուլ ռեգրեսիոն ֆիլտրի (3PRF) վերաբերյալ հետազոտությունը: 2019 թվականին վերջիններիս ներդրման արդյունքը կլինի մակրոտնտեսական ցուցանիշների՝ կարճաժամկետ կանխատեսումների որակի բարելավումը:

3. Կատարվել են ՀՆԱ ճեղքվածքի և ներուժի գնահատման մեթոդների տեխնիկական թարմացում, երկու նոր մեթոդների ներդրում, որոնք հնարավորություն են տալիս տնտեսության ներուժային մակարդակը գնահատելու և վերլուծելու ոչ միայն պահանջարկի, այլ նաև առաջարկի կամ օգտագործվող ռեսուրսների արդյունավետության տեսանկյունից:

4. Իրականացվել է հետազոտություն, որի արդյունքներով գնահատվել են փոխարժեքի փոխանցման մեխանիզմի ուղղակի և անուղղակի ազդեցությունները գնաճի վրա:

Երկրորդ ուղղության շրջանակներում շարունակվել են տնտեսության պահանջարկի մասը նկարագրող ԴՍԸՀ (DSGE) մոդելի կառուցման աշխատանքները, որի նպատակն է հիմնական մոդելի արդյունքների դեկոմպոզիցիան ըստ պահանջարկի տարրերի՝ կանխատեսման հորիզոնի երկայնքով:

Վիճակագրություն

2018 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է ժամանակին և արժանահավատ տեղեկատվության հրապարակումը[2], ինչպես նաև աշխատել է հրապարակվող տեղեկատվության շրջանակների ընդլայնման և հասանելիության ապահովման, հավաքագրվող վիճակագրության մեթոդաբանության կատարելագործման ու միջազգային չափորոշիչներին դրանց համապատասխանեցման ուղղությամբ:

Նոր տվյալների հավաքագրում և վիճակագրական ոլորտի այլ կարգացումներ

2018 թվականին սահմանվել է ՀՀ-ում գործող ոչ հրապարակային ներդրումային ֆոնդերի կողմից ՀՀ ԿԲ հաշվետվությունների ներկայացման կարգը: Վերջինիս հիման վրա վիճակագրության վարչությունը սկսել է հավաքագրել և մշակել ոչ հրապարակային ներդրումային ֆոնդերի վերաբերյալ վիճակագրական տեղեկատվություն:

Արտաքին հաշիվների վիճակագրության վարգացման նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը ՀՀ վիճակագրական կոմիտեից սկսել է ստանալ լրացուցիչ տեղեկատվություն ՀՀ ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների արտաքին պարտքի վերաբերյալ: Արդյունքում էականորեն բարելավվել է ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների օտարերկրյա ներդրումների վիճակագրության որակը:

2 ՀՀ կենտրոնական բանկը վիճակագրական տվյալները հրապարակում է ԿԲ տնային էջի «Վիճակագրություն» բաժնում (www.cba.am):

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

Ֆինանսական կայունության ապահովման խնդրի ներքո 2018 թ. աշխատանքներ են իրականացվել Բանկային վերահսկողության բավելյան կոմիտեի կողմից առաջարկված Բավել 3 կարգավորումների փաթեթի ներդրման ուղղությամբ: Մասնավորապես, Բավել 3 իրացվելիության պահանջների սահուն ներդրման նպատակով հավաքագրվել է անհրաժեշտ տեղեկատվություն և կատարվել են վերլուծական հաշվարկներ: Իրականացվել են վերլուծական աշխատանքներ ֆինանսական ռիսկերի բացահայտման և գնահատման ուղղությամբ, որոնք հիմնականում ուղղված են կապիտալի հակացիկլային շեմի վերաբերյալ որոշումների արդյունավետության բարձրացմանը, վերջնականացվել են կապիտալի հակացիկլային շեմի, կապիտալի պահպանման և համակարգայնության շեմերի հաշվարկման մեթոդաբանությունը, կիրառման սահմանաչափերը և ժամանակացույցը:

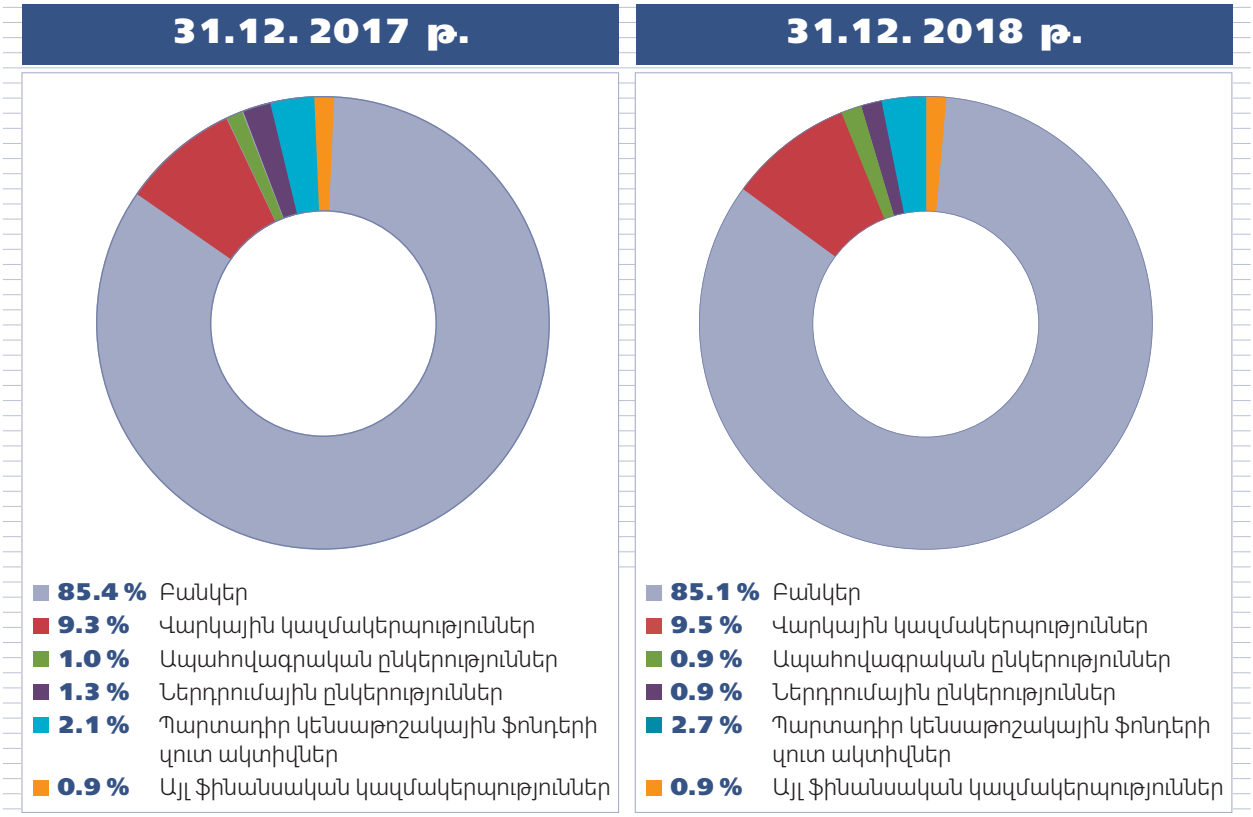
2018 թվականին Արժույթի միջազգային հիմնադրամը և Համաշխարհային բանկը համատեղ իրականացրել են Հայաստանի ֆինանսական հատվածի գնահատման ծրագիր (FSAP): Ծրագրի արդյունքներով՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի գործադիր խորհուրդը Հայաստանի ֆինանսական համակարգը գնահատել է կայուն, իսկ բանկային վերահսկողության բավելյան հիմնարար սկզբունքներին համապատասխանությունը՝ բարձր՝ 97%: Ֆինանսական համակարգի կայունությունն ամրապնդվել է, իսկ ճկունությունն աճել է, ինչը ֆինանսական համակարգի գործունեության անընդհատության պահպանման երաշխիք է: Նշված է նաև, որ Հայաստանի բանկային համակարգը ունակ է եղել դիմակայելու 2014 թ. տնտեսական անկման հետևանքներին, ինչին էապես նպաստել են նաև ձեռնարկված մի շարք մակրոպրուդենցիալ միջոցառումները:

Կարևորելով դոլարայնացման մակարդակի նվազեցումը, Բավել 3-ի պահանջների և ռիսկերի վրա հիմնված վերահսկողության ներդրմանն ուղղված միջոցառումների շարունակականությունն ու կատարելագործումը՝ ԱՄՀ գործադիր խորհուրդը հանդես է եկել մի շարք առաջարկություններով: Մասնավորապես՝ առաջարկել է ներդնել իրացվելիության և կապիտալի նոր պահանջները, վերանայել և միջազգային լավագույն փորձին համապատասխանեցնել կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացը, չաշխատող և վերանայված վարկերի հաշվարկը, ՓՄՁ վարկավորման ֆինանսական հաշվառումը:

2018 թվականին ֆինանսական համակարգի ակտիվներ/ՀՆԱ և տնտեսությանը տրամադրված վարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշներն ավելացել են համապատասխանաբար 4.0 և 4.1 տոկոսային կետով և կազմել 97.6% և 53.9%:

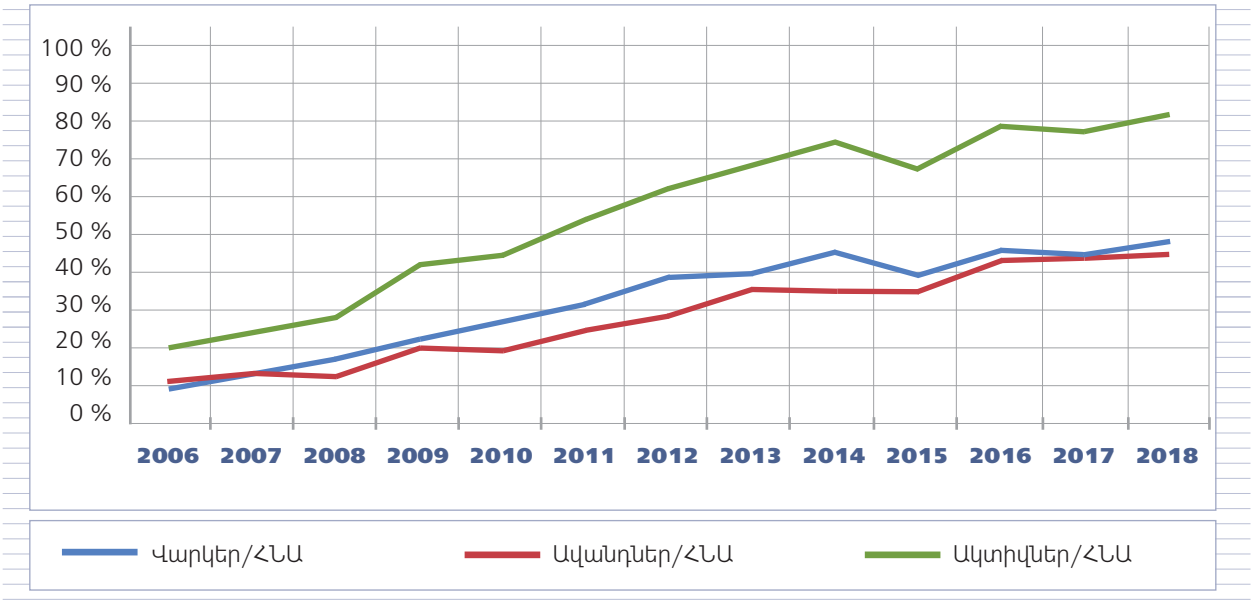
Ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասնակիցը բանկային համակարգն է, որին բաժին է ընկնում ֆինանսական համակարգի ակտիվների 85.1%-ը (տե՛ս գծապատկեր 3): Ապահովագրական, արժեթղթերի շուկաների և ֆինանսական համակարգի մյուս մասնակիցների տեսակարար կշիռը փոքր է, և ֆինանսական համակարգի կայունության վրա դրանց գործունեության ազդեցությունը դեռևս նշանակալի չէ:

Գծապատկեր 3. Ֆինանսական համակարգի ակտիվների կառուցվածքը

Հետևաբար ֆինանսական կայունության հիմնական թիրախը եղել է բանկային համակարգը: Բանկային համակարգի ակտիվներ/ՀՆԱ և տնտեսությանը տրամադրված վարկեր/ՀՆԱ ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 83.1% և 48.9% (տե՛ս գծապատկեր 4):

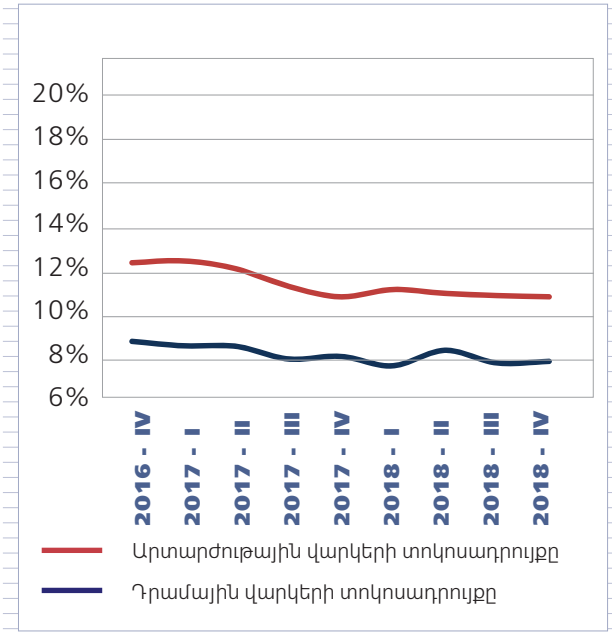
Գծապատկեր 4. Բանկային համակարգի ֆինանսական միջնորդության մակարդակը

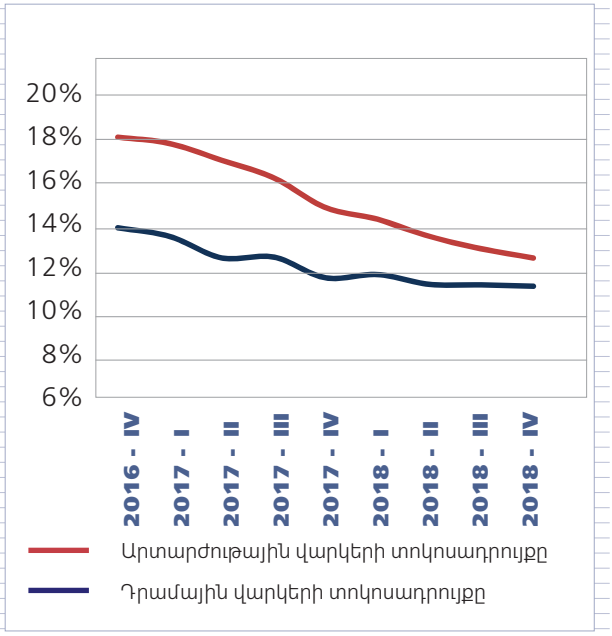
Բանկային համակարգի կայունությունը բնութագրող կապիտալի համարժեքության և իրացվելիության ցուցանիշները նվազել են: Ընդհանուր կապիտալի համարժեքությունը նվազել է 1.0 տոկոսային կետով և կազմել 17.7% (նվազագույն նորմատիվային սահմանաչափը՝ 12.0%): Վարկային պորտֆելի ընդլայնման պայմաններում բանկային համակարգի իրացվելիությունը նվազման միտում է ցուցաբերել, չնայած նորմատիվային ցուցանիշները դեռևս շարունակում են պահպանվել պահանջվող նվազագույն սահմանաչափերից գրեթե կրկնակի բարձր մակարդակում: 2018 թվականի վերջին առևտրային բանկերի ընդհանուր և ընթացիկ իրացվելիության նորմատիվային ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 27.3% և 116.6% (պահանջվող նվազագույն սահմանաչափերը՝ համապատասխանաբար 15.0% և 60.0%):

Չաշխատող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի («հսկվող», «ոչ ստանդարտ», «կասկածելի» ռիսկային դասեր) տեսակարար կշիռն ընդհանուր վարկերում և դեբիտորական պարտքերում տարվա ընթացքում նվազել է 0.8 տոկոսային կետով և կազմել 4.4%:

Գծապատկեր 5. Իրավաբանական անձանց տրամադրված վարկերի տոկոսադրույք

Գծապատկեր 6. Ֆիզիկական անձանց տրամադրված վարկերի տոկոսադրույք

Բանկային համակարգի կողմից տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները տարվա ընթացքում ցուցաբերել են նվազման միտում:

Ուշադրություն է դարձվել նաև ֆինանսական համակարգի այլ մասնակիցների ֆինանսական ռիսկերի և հիմնական ցուցանիշների վրա:

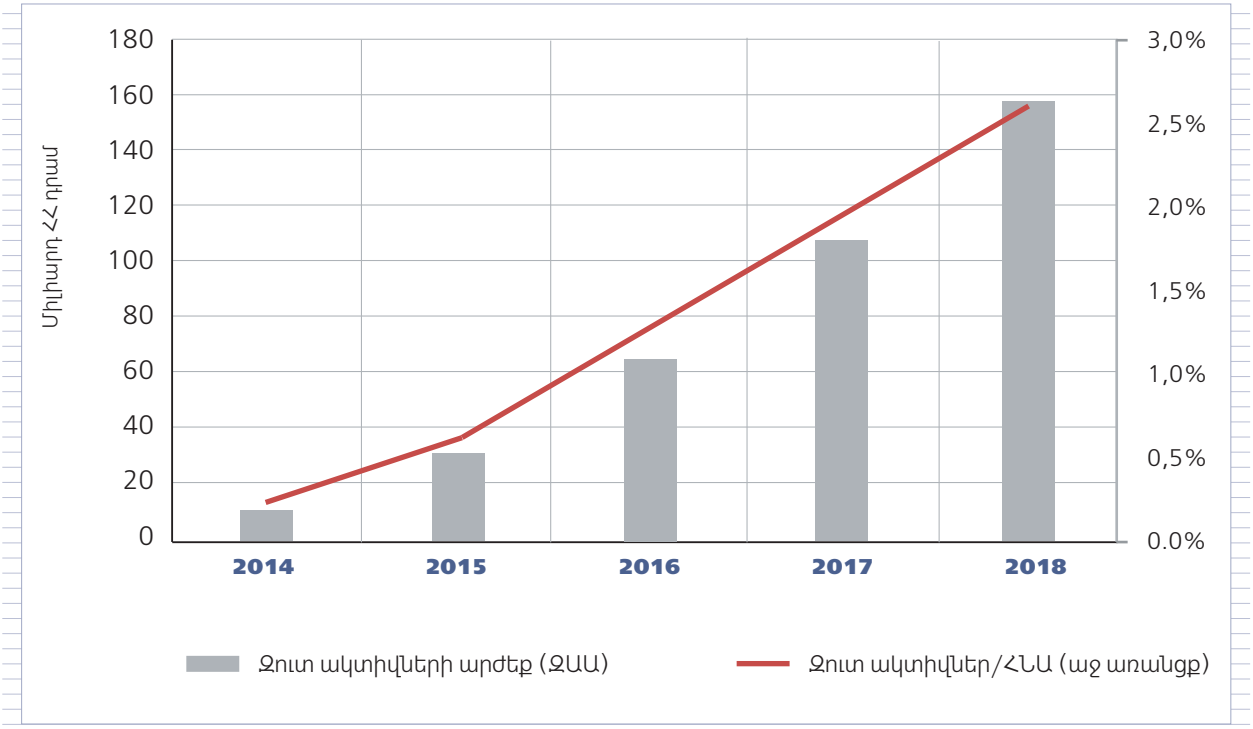
Մասնավորապես՝ վարկային կազմակերպությունների կապիտալը տարվա ընթացքում ավելացել է 17.2%-ով, պարտավորությունները՝ 20.6%-ով, իսկ ակտիվները՝ 14.4%-ով:

Ապահովագրական համակարգի ակտիվներն աճել են 4.4%-ով, պարտավորությունները՝ 7.3%-ով, իսկ կապիտալը նվազել է 0.2%-ով:

Ներդրումային ընկերությունների ընդհանուր կապիտալն ավելացել է 8.4%-ով, իսկ պարտավորությունները և ակտիվները նվազել են համապատասխանաբար 15.7%-ով և 12.0%-ով: Ակտիվների կառավարիչների կողմից կառավարվող պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի զուտ ակտիվներն ավելացել են 48.9%-ով և կազմել 157 մլրդ դրամ:

Տարեվերջի դրությամբ կենսաթոշակային ֆոնդերի վուտ ակտիվներ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 2.6%:

Գծապատկեր 7. Կենսաթոշակային ֆոնդերի վուտ ակտիվների արժեքի շարժը

3 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԱՅԼ ՊԱՏԱԿՆԵՐ

Ֆինանսական համակարգի կարգավորում և վերահսկողություն

Արժեթղթերի շուկայի կարգավորում

Վճարահաշվարկային համակարգի կարգավորում

Ուսումնահետազոտական կարողությունների վարգացում

Ֆինանսական համակարգի սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում

Արժույթի թողարկում, դրամաշրջանառության կազմակերպում

Միջազգային պահուստների կառավարում

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպում և կարգավորում

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման, ֆինանսական կազմակերպությունների գործունեության ռիսկայնության մակարդակի գնահատման, գործունեության իրավական դաշտի համապատասխանության, փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի, ֆինանսական համակարգի սպառողների պաշտպանության և այլ նպատակներով 2018 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է իր վերահսկողական գործառույթները:

Կենտրոնական բանկն իրականացնում է ֆինանսական կազմակերպությունների գործունեության մշտադիտարկում, ֆինանսական վիճակի վերաբերյալ վերլուծություններ, բացահայտում և գնահատում ռիսկերը, գնահատում է հաստատությունների գործունեության համապատասխանությունն իրավական դաշտին և իր իրավասությունների ներքո իրականացնում վերահսկողական միջոցառումներ:

2018 թվականին շարունակվել են ֆինանսական կազմակերպությունների ռիսկերի բացահայտման, գործարար վարվելակերպի, հրապարակվող տեղեկատվության արժանահավատության և այլ վերահսկողական ստուգումները: Տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկը ֆինանսական կազմակերպություններում իրականացրել է 136 ստուգում, մասնավորապես՝ բանկերում՝ 33 ստուգում, վարկային կազմակերպություններում նպատակային՝ 1, բոլոր ուղղություններով՝ 1 ստուգում, ապահովագրական ընկերություններում նպատակային՝ 3, ապահովագրական գործակալ հանդիսացող անձանց մոտ՝ 5 ստուգում, ներդրումային ընկերություններում բոլոր ուղղություններով՝ 2 ստուգում, ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցների 91 ստուգում (արտարժույթի փոխանակման կետեր, գրավատներ, վճարահաշվարկային կազմակերպություններ և այլն):

Վերահսկողության արդյունքում բացահայտված խախտումները վերացվել են, և ձեռնարկվել են միջոցներ՝ ապագայում նույնանման խախտումները կանխելու նպատակով:

Ֆինանսական համակարգի կարգավորման ոլորտում իրականացվել են մի շարք փոփոխություններ, մասնավորապես.

2018 թվականին փոփոխություններ ու լրացումներ են կատարվել «Ակտիվների արժեթղթավորման և ակտիվներով ապահովված արժեթղթերի մասին», «Ներդրումային ֆոնդերի մասին», «Հիմնադրամների

մասին», «Բաժնետիրական ընկերությունների մասին», «Ապահովված հիպոտեկային պարտատոմսերի մասին», «Բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ներդրումային ընկերությունների, ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների և ապահովագրական ընկերությունների սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներում և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում:

Նշված օրենքներում փոփոխությունները նպատակ ունեն.

- վերացնելու արժեթղթավորման գործընթացներում ի հայտ եկած խոչընդոտները,
- գործող օրենսդրությունը համապատասխանեցնելու առկա վարգացումներին,
- ներդրումների համար ապահովելու առավել հստակ և գործուն իրավական լուծումներ,
- ստեղծելու ՀՀ-ում ապահովված հիպոտեկային պարտատոմսերի շուկան վարգացնելու խթաններ,
- բարձրացնելու ՀՀ-ում թողարկվող ապահովված հիպոտեկային պարտատոմսերի գրավչությունը օտարերկրյա ներդրողների համար:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման և վերահսկողության վարգացման նպատակով Կենտրոնական բանկը շարունակել է միջազգային կառույցների հետ համագործակցությունը: 2018 թ. հունվարին ստորագրվել է Արժեթղթերի հանձնաժողովների միջազգային կազմակերպության (IOSCO) Խորհրդատվության, համագործակցության և տեղեկատվության փոխանակման վերաբերյալ փոխըմբռնման բազմակողմանի հուշագիրը, որը հնարավորություն է տալիս ապահովելու արդյունավետ միջազգային համագործակցություն օտարերկրյա իրավասու մարմինների հետ՝ արժեթղթերի շուկայի օրենսդրության խախտումները կանխելու և բացահայտելու նպատակով՝ ստեղծելով ներդրողների շահերի պաշտպանության լրացուցիչ երաշխիքներ: 2018 թ. հունիսին Կենտրոնական բանկը դարձել է Կապիտալի շուկայի միջազգային ասոցիացիայի (ICMA) անդամ, որը լայն հնարավորություններ է ընձեռում կապիտալի շուկայում լավագույն չափորոշիչների ներդրման, արժեթղթերի շուկայի կարգավորման ոլորտում միջազգային փորձի փոխանակման համար:

Հաշվի առնելով ֆորեքս գործարքներին և լևերիջով այլ գործարքներին առնչվող տարաբնույթ ռիսկերը և դրանց բացասական հետևանքները (այդ թվում՝ միջնորդների կողմից չարաշահումները, ՀՀ հասարակության մի մեծ վանգվածի միջոցների չգիտակցված կորուստը)՝ 2018 թվականին Կենտրոնական բանկը հանդես է եկել այս գործարքների հետ կապված ծառայություններ մատուցող միջնորդների գործունեության կարգավորման նախաձեռնությամբ: Դրա շրջանակում ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց համար սահմանված լիցենզավորման և կարգավորման ռեժիմը տարածվել է նաև ֆորեքս շուկայում լևերիջով գործարքների հետ կապված ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց վրա: Ընդ որում, այդպիսի ծառայությունները թույլատրվել է մատուցել միայն պրոֆեսիոնալ հաճախորդներին, այսինքն՝ այն հաճախորդներին, ովքեր ունեն համապատասխան փորձ և գիտելիքներ այդ գործարքներից բխող ռիսկերը հասկանալու և ինքնուրույն ներդրումային որոշումներ կայացնելու համար: Կարգավորման նման մոտեցումը կստեղծի ֆորեքս գործարքների և լևերիջով այլ գործարքների հետ կապված ներդրողների շահերի պաշտպանության արդյունավետ մեխանիզմներ:

ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

2018 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է վճարահաշվարկային համակարգերի վարգացմանն ու հուսալիության ապահովմանը, անկանխիկ վճարումների ծավալի ընդլայնմանը, վճարահաշվարկային համակարգերի կարգավորման դաշտի կատարելագործմանն ուղղված աշխատանքները:

Էլեկտրոնային վճարումների համակարգ

Նոր «Գործառնական օր» համակարգի ներդրման շրջանակներում 2018 թվականին կատարելագործվել են ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային վճարումների համակարգում կիրառվող հաղորդագրությունների ձևաչափերը, ինչի արդյունքում էլեկտրոնային վճարումների համակարգի մասնակիցների համար օպտիմալացվել են վճարային գործընթացները, որը նախատեսվում է շարունակել նաև 2019 թվականին:

Էլեկտրոնային վճարումների համակարգով իրականացված դրամական փոխանցումների ծավալը հաշվետու տարում, նախորդ տարվա համեմատ, աճել է 0.15%-ով՝ կազմելով 15354 մլրդ ՀՀ դրամ, մինչդեռ քանակն ավելացել է 9.2%-ով՝ կազմելով 3510450 փոխանցում:

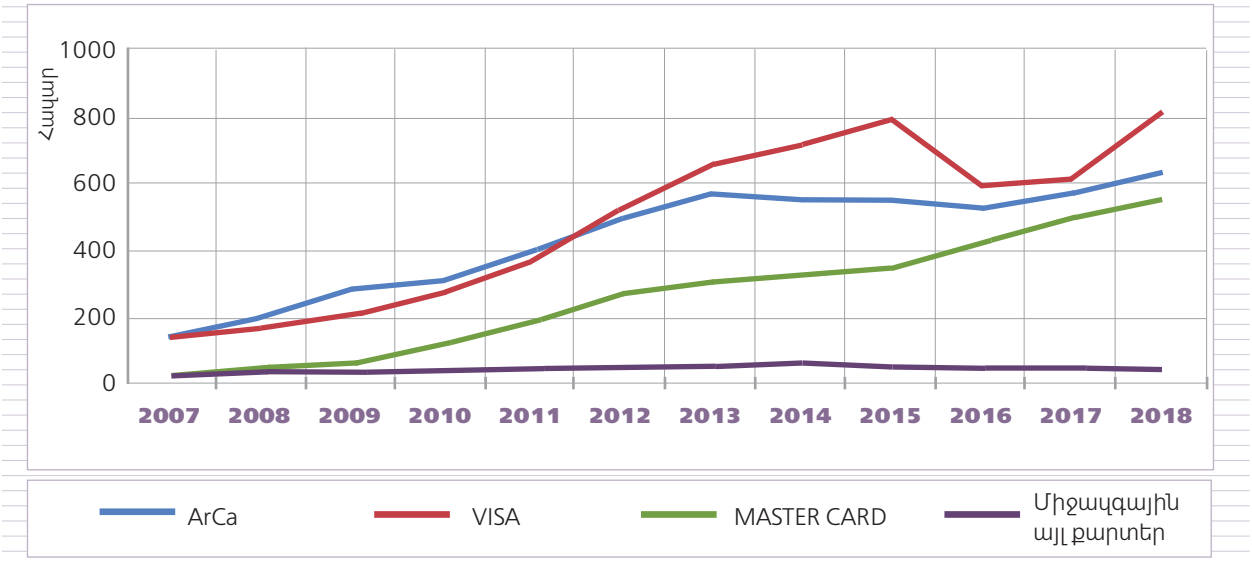
Վճարային գործիքներ և վճարահաշվարկային կազմակերպություններ

2018 թվականին շարունակվել են վճարահաշվարկային կազմակերպությունների գործունեությունը կարգավորող իրավական ակտերի կատարելագործմանն ուղղված աշխատանքները: Մասնավորապես՝ փոփոխությունների արդյունքում նվազեցվել են վճարահաշվարկային կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների առանձնահատկությունների հետ կապված հնարավոր ռիսկերը՝ ապահովելով այդ ծառայություններից օգտվողների միջոցների պաշտպանությունը հատուկ բանկային հաշվի մեխանիզմի ներդրման միջոցով:

2018 թվականին Կենտրոնական բանկը վճարահաշվարկային կազմակերպության լիցենզիա է տրամադրել 3 ընկերության:

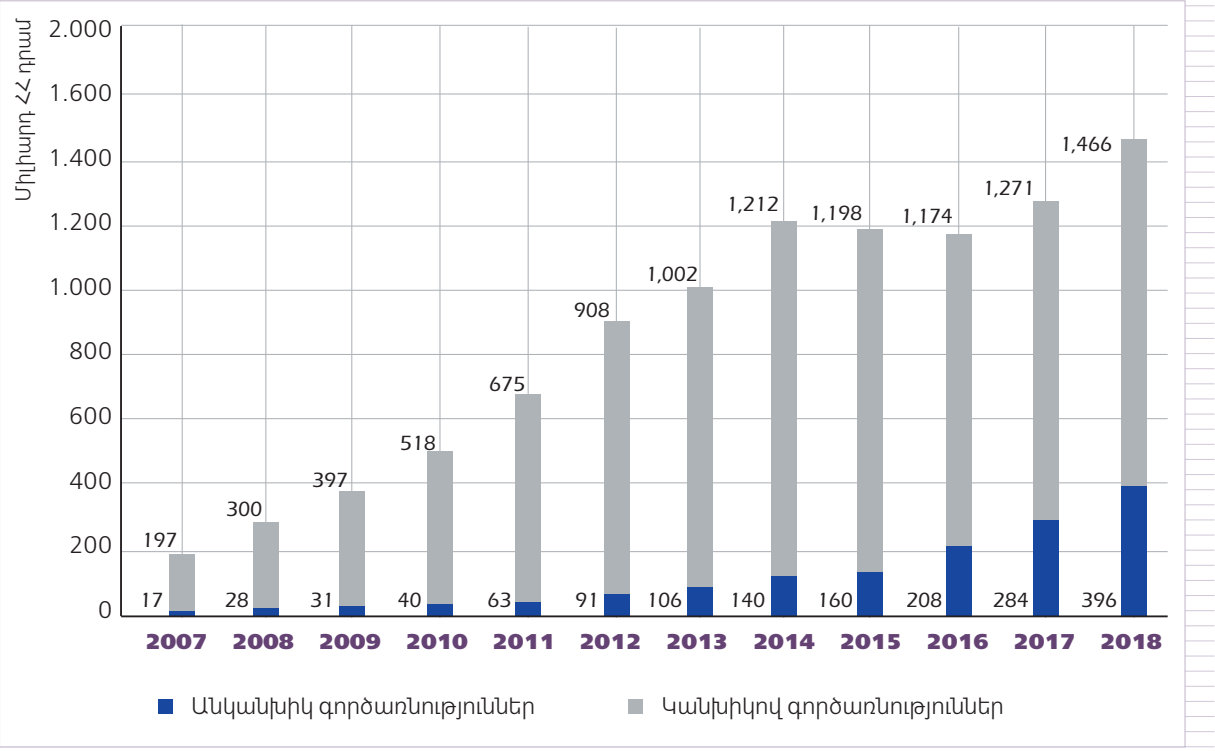
2018 թվականի վերջի դրությամբ հաճախորդներին վճարային քարտեր են տրամադրել և սպասարկել ՀՀ տարածքում գործող 16 առևտրային բանկեր: Շրջանառության մեջ գտնվող քարտերի ընդհանուր քանակն ավելացել է 18%-ով և կազմել է 2.0 մլն (տե՛ս գծապատկեր 8):

Գծապատկեր 8. Շրջանառության մեջ գտնվող վճարային քարտերի քանակը 2007–2018 թթ.

Անկանխիկ վճարումների խրախուսման նպատակով, նախորդ տարիներին անկանխիկ վճարային գործիքների և ենթակառուցվածքի զարգացմանն ուղղված աշխատանքների արդյունքում, 2018 թվականին ՀՀ տարածքում վճարային քարտերով կատարված գործառնությունների ծավալը հասել է 1 տրլն 861.7 մլրդ դրամի: Քարտերով անկանխիկ վճարումների ծավալն ավելացել է 39.2%-ով և կազմել 396.0 մլրդ դրամ: Նշված անկանխիկ գործառնությունների ծավալում ինտերնետ միջավայրում իրականացված գործառնությունների ծավալը կազմել է 246.0 մլրդ դրամ (այդ թվում՝ էլեկտրոնային առևտուր՝ 101.2 մլրդ դրամ, քարտից քարտ փոխանցումներ՝ 48.9 մլրդ դրամ): Արդյունքում՝ քարտերով իրականացված անկանխիկ վճարումների տեսակարար կշիռն ընդհանուր քարտային գործառնություններում 2017 թվականի համեմատ աճել է 3.0 տոկոսային կետով և կազմել է 21.3% (տե՛ս գծապատկեր 9):

Գծապատկեր 9. Հայաստանում վճարային քարտերով իրականացված գործառնություններ

Միջպետական համագործակցություն և ստանդարտներ

2018 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է վճարահաշվարկային համակարգերի գծով համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական միության անդամ երկրների կենտրոնական բանկերի հետ: Մասնավորապես՝ Ազգային վճարային համակարգերի զարգացման համակարգման աշխատանքային խմբի մասնակցությամբ շարունակվել է համագործակցությունը Վճարային քարտերի ազգային համակարգերի, ISO 20022 ստանդարտի ներդրման, ֆինանսական հաղորդագրությունների փոխանցման և հաշվարկների իրականացման, արագ վճարումների, ֆինանսական տեխնոլոգիաների զարգացման, կիբեռանվտանգության ոլորտներում: 2018 թվականին Հայաստանի և Ռուսաստանի կենտրոնական բանկերի միջև կնքվել է համաձայնագիր համակարգչային հարձակումների հակազդեցության ոլորտում համագործակցության վերաբերյալ, որը հնարավորություն է տալիս ստանալու Ռուսաստանի ֆինանսական ոլորտում բացահայտված համակարգչային հարձակումների և դրանց կանխման վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչպես նաև ստանալու ՌԴ կենտրոնական բանկի

աջակցությունը ՀՀ ֆինանսական համակարգում գրանցված հարձակումների հետաքննության գործընթացում: Տեղեկատվության օպերատիվ փոխանակման արդյունքում հնարավոր է դարձել առավել արդյունավետորեն իրականացնելու համակարգչային հարձակումների կանխումն ու դրանց դեմ պայքարը:

Առաջնորդվելով միջազգային ստանդարտներին համապատասխանության սկզբունքով՝ Կենտրոնական բանկի նախագահը 2018 թվականին հաստատել է Կենտրոնական բանկի կողմից վճարահաշվարկային և արժեթղթերի հաշվարկային համակարգերի հսկողության իրականացման նոր խմբագրությամբ հայեցակարգը, որն արդիականացվել և համապատասխանեցվել է Միջազգային հաշվարկների բանկի հաստատած՝ ֆինանսական շուկայի ենթակառուցվածքներին վերաբերող նոր սկզբունքներին: Հայեցակարգը սահմանում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից հսկողության իրականացման սկզբունքներն ու իրավասությունները, նպատակները, շրջանակը (օբյեկտները) և գործընթացը, ինչպես նաև հսկողության շրջանակում ներառված համակարգերին ներկայացվող պահանջները:

Հայաստանի ֆինանսական հատվածի ծրագրի գնահատման (FSAP) շրջանակում **Արժույթի միջազգային հիմնադրամը և Համաշխարհային բանկը** 2018 թվականին ուսումնասիրել են նաև ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգը և բավարար գնահատել վարկային, իրացվելիության ու գործառնական ռիսկերի կառավարման մակարդակը:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՀԵՏԱՋՈՏԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

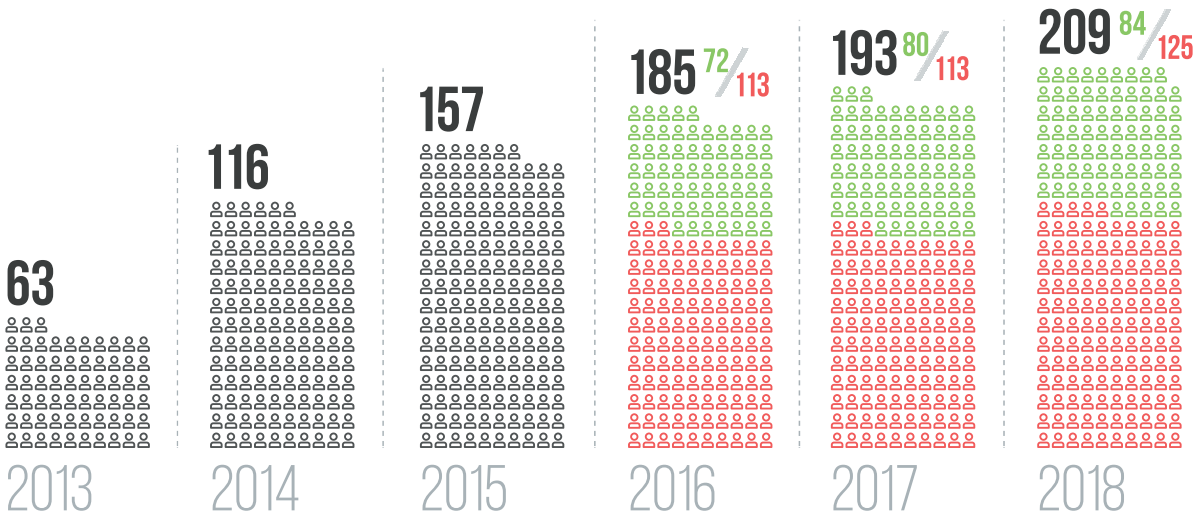
ԴՈՒԿ-ը 2018 թվականին շարունակել է ակտիվ աշխատանքները երեք հիմնական՝ հետազոտությունների իրականացման, միջազգային համագործակցության և սոցիալական պատասխանատվության ուղղություններով: Տարվա ընթացքում կազմակերպված միջազգային սեմինարները և հրապարակված հետազոտական աշխատանքները մեծապես նպաստել են ԴՈՒԿ-ի միջազգային ճանաչելիության մեծացմանը: 2018 թ. ընթացքում ԿԲ-ն Դիլիջանում շարունակել է նոր մասնագետների ընդունելությունը՝ աշխատակիցների թիվը հասցնելով 209-ի:

ՀՀ ԿԲ ԴԻԼԻՋԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՀԵՏԱՋՈՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ

Դիլիջանի և հարակից շրջանների բնակիչներ

Երևանի բնակիչներ

2018 թվականին հրապարակվել են ՀՀ և համաշխարհային տնտեսության վերաբերյալ գիտահետազոտական ուսումնասիրություններ, ինչպես նաև հիմք է դրվել մի շարք նոր աշխատանքների համար: Ստենֆորդի համալսարանի ասպիրանտների հետ համատեղ կատարվել է և շուտով կհրապարակվի փոխարժեքի շոկերի և ֆինանսական դոլարայնացման կապի վերաբերյալ վերլուծություն: ԱՄՀ-ի հետ համատեղ իրականացված ծրագրերի շրջանակում, որպես ԱՄՀ աշխատանքային փաստաթուղթ, հրապարակվել է ԱՄՆ-ի պոտենցիալ ՀՆԱ գնահատման վերաբերյալ վերլուծություն: Ասիական բանկի ինստիտուտի հետ համագործակցության շրջանակներում որպես ինստիտուտի աշխատանքային փաստաթուղթ հրապարակվել է ֆինանսական ներգրավվածության և ֆինանսական գրագիտության վերաբերյալ հետազոտություն: Աշխատանքներ են կատարվել նաև տնտեսական աճի վերաբերյալ, որոնք ներկայացվել են Կառավարության ներկայացուցիչներին: ԴՈՒԿ-ի հետազոտական և վերապատրաստումների ծրագրերն ուսումնասիրելու նպատակով ԴՈՒԿ է այցելել Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի պատվիրակությունը. այցի ընթացքում քննարկվել են նաև համատեղ ծրագրեր իրականացնելու հնարավորություններ:

Չարլզի համալսարանի (Charles University) պրոֆեսոր Եվժեն Կոչենդայի հետ համատեղ իրականացվել են երկու հետազոտական աշխատանքներ միջազգային առևտրի և կարճաժամկետ կանխատեսումների վերաբերյալ: Աշխատանքներից մեկը տպագրվել է «Emerging Markets Finance and Trade» պարբերականում, իսկ մյուսը հրապարակվել է Կիոտոյի (Ճապոնիա) համալսարանում՝ որպես աշխատանքային փաստաթուղթ: Միլանի Բոքոնիի համալսարանի մագիստրոս Աբել Պողոսյանի հետ կատարվել է ՀՀ ֆինանսական շուկայի վերաբերյալ հետազոտություն, որը կհրապարակվի «Armenian Journal of Economics» պարբերականում:

Ֆինանսական գրագիտության ուղիների արդյունավետության վարգացման ծրագրի շրջանակներում 2018 թվականին շարունակվել է համագործակցությունը Համաշխարհային բանկի հետ: Հետազոտությունը իրականացվել է Համաշխարհային բանկի և Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների համատեղ ջանքերով: Աշխատանքների արդյունքում բացահայտվել են վարքագծային վարկածներ, որոնք կդրվեն ֆինանսական գրագիտության ավելի արդյունավետ քաղաքականության մշակման հիմքում:

2016 թվականին Կենտրոնական բանկի և Հարվարդի համալսարանի ռուսական և եվրասիական ուսումնասիրությունների «Դեյվիս» կենտրոնի հետ կնքված փոխըմբռնման հուշագրի շրջանակում յուրաքանչյուր տարի Կենտրոնական բանկը Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում կազմակերպում է Հարվարդի համալսարանի մի շարք ուսանողների պրակտիկա, ինչպես նաև ԿԲ աշխատակիցները Հարվարդի համալսարանում իրականացնում են հետազոտություններ: Կատարված աշխատանքները նպատակ ունեն ուսումնասիրելու Կենտրոնական բանկի գործունեության վրա արդի խնդիրների ազդեցությունները: 2018 թ. վերջի դրությամբ հետազոտություն է իրականացրել ԿԲ երկու աշխատակից:

Աշխատակիցներին խորհրդատվություն տրամադրելու, դասախոսություններ կարդալու և համատեղ հետազոտական աշխատանքներ իրականացնելու նպատակով 2018 թ. ԴՈՒԿ են այցելել Վանդերբիլթի համալսարանի, Իլինոյսի համալսարանի (University of Illinois Urbana-Champaign), Ցյուրիխի համալսարանի, Բարսելոնայի համալսարանի, ԱՄՆ-ի Հյուսիսարևմտյան համալսարանի (Northwestern University) տնտեսագիտության պրոֆեսորներ, դասախոսներ և այլք:

Միջազգային

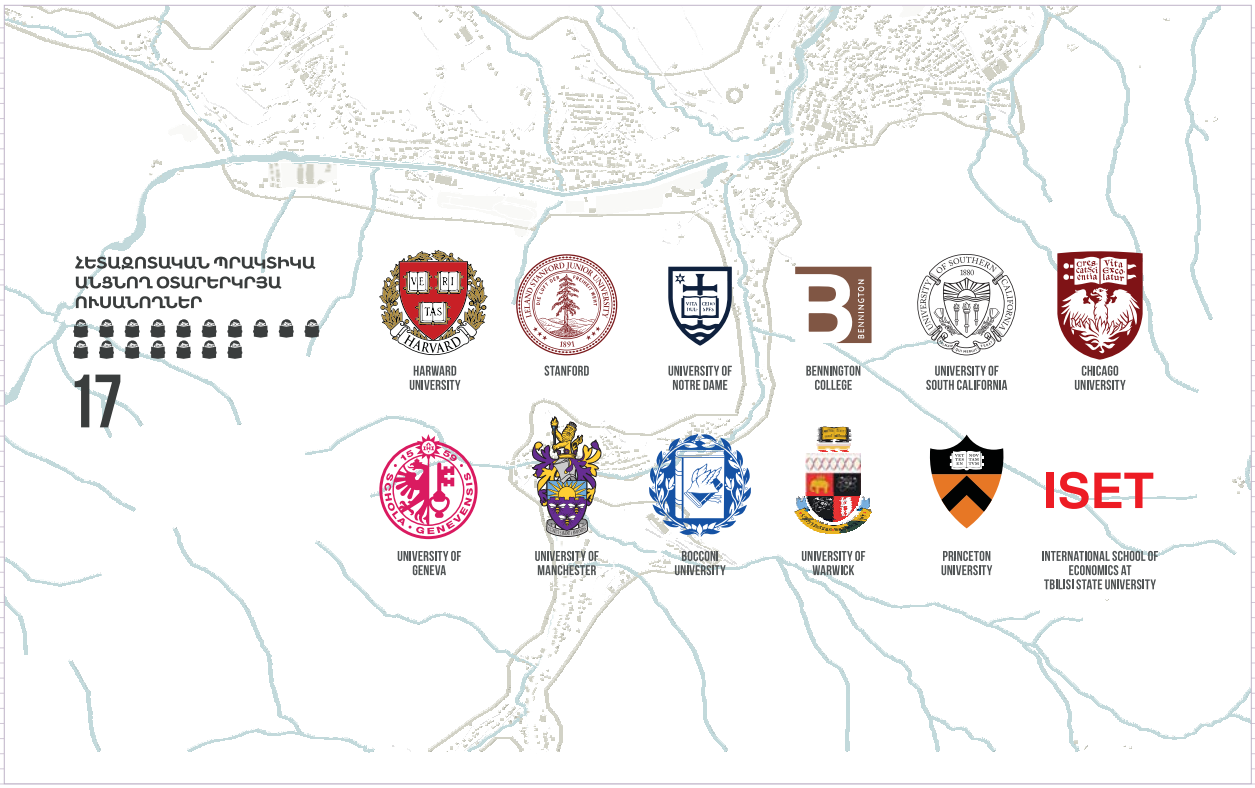
2018 թվականին ԴՈՒԿ-ում կազմակերպվել են տարածաշրջանային և միջազգային նշանակություն ունեցող մի շարք գիտաժողովներ, սեմինար-քննարկումներ, դասընթացներ, ֆորումներ և այլն: Մասնավորապես.

- Անցկացվել է առևտրային բանկերի առաջատար մասնագետների վերապատրաստման երկշաբաթյա ծրագիրը: Վերապատրաստման ծրագրի մասնակիցները ուսումնասիրել են դրամավարկային քաղաքականության և ֆինանսական կայունության վերաբերյալ հարցեր, ինչպես նաև գնաճի թիրախավորման հիմնական սկզբունքները: Ներկայացվել է նաև ՀՀ ԿԲ կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծությունների համակարգը:
- Վիեննայում, ՀՀ ԿԲ հայկական միջազգային ֆինանսական համագործակցության կենտրոնում, տեղի է ունեցել «Կենտրոնական և առևտրային բանկերի աշխատակիցների սերտիֆիկացման ծրագրի» երկրորդ տարվա հերթական փուլը: Ծրագիրը կազմակերպվում է ՀՀ ԿԲ Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնի, Նիդեռլանդական վարգացման ֆինանսական կազմակերպության (FMO) և Finance in Motion կազմակերպության համատեղ ջանքերով և ֆինանսավորմամբ: Դեկտեմբերին Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում կայացել է նշված ծրագրի հաջորդ փուլը: Մասնակիցներին դասավանդել են ՍԿԵՄԱ բիզնես դպրոցի և Տնտեսական հետազոտությունների ազգային բյուրոյի, Թիլբուրգի համալսարանի, Նյու Յորքի համալսարանի և Ռոտերդամի համալսարանի մենեջմենթի դպրոցի դասախոսներ: Սերտիֆիկացման ծրագրին մասնակցել են Հայաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի, Հոլանդիայի և այլ երկրների կենտրոնական և առևտրային բանկերի աշխատակիցներ:
- Կազմակերպվել է բլոքչեյնի վերաբերյալ դասընթաց, որը վարել է HEX Division կազմակերպության հիմնադիր Հովհաննես Կուլողլյանը:

Ճանաչողական այցով ՀՀ ԿԲ Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոն են այցելել Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալ Վլադիմիր Չիստյուխինը, ՌԴ կենտրոնական բանկի համալսարանի տնօրենի գլխավորած պատվիրակությունը, «Ինգոստրախ» ընկերության գլխավոր տնօրեն Միխայիլ Վոլկովը և գլխավոր տնօրենի տեղակալ Իլյա Սոլոմատինը: Կատարվել է փորձի փոխանակում, ներկայացվել և ուսումնասիրվել է ԴՈՒԿ-ի՝ որպես գիտակրթական կայացած կառույցի և բանկի լավագույն փորձը:

Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնը շարունակել է հյուրընկալել և դասախոսություններ կարդալ Հայաստանի և Արցախի տարբեր համալսարանների ուսանողների համար: Տարվա ընթացքում ճանաչողական այցով ԴՈՒԿ են այցելել Արցախի պետական համալսարանի, Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ուսանողներ, ովքեր մասնակցել են ԴՈՒԿ-ի կազմակերպած դասախոսությանը, որից հետո շրջել դրամի թանգարանում՝ ծանոթանալով դրամի պատմությանը: Պարբերական բնույթ են կրում Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի, Երևանի պետական համալսարանի, ինչպես նաև ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղի ուսանողների այցերը ԴՈՒԿ, որոնց նպատակը ուսանողներին ԿԲ գործունեության ներկայացումն է, ինչպես նաև գիտելիքի փոխանցումը նոր սերնդին:

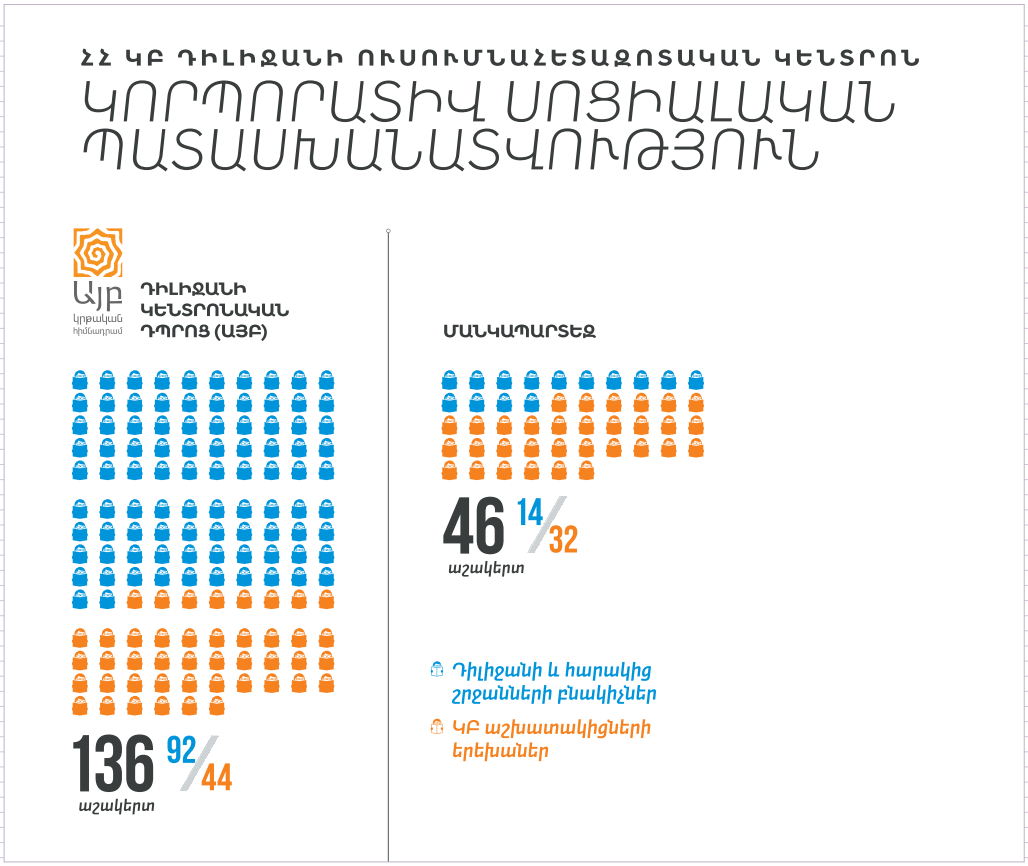
Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնը 2018 թվականին ևս հյուրընկալել է Հարվարդի, Նոտր Դամի, Բենինգտոնի, Հարավային Կալիֆոռնիայի, Չիկագոյի, Ժնևի, Մանչեստրի, Ստենֆորդի, Բոկկոնիի, Ուորվիքի, Փրինստոնի համալսարանների, Թբիլիսիի պետական համալսարանի Տնտեսագիտության միջազգային դպրոցի հետազոտական պրակտիկա անցնող ուսանողներին:

Շարունակել է նաև Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի հետ համագործակցությունը «Տնտեսագիտության մագիստրոս» ծրագրի շրջանակում. 2014 թվականից՝ ծրագրի գործարկման օրվանից, մասնակցել է շուրջ 100 ուսանող:

Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն

Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնը շարունակել է քաղաքի վարգացման իր առաքելությունը՝ դա դիտարկելով որպես կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության գլխավոր բաղադրիչ:

Կենտրոնական բանկի կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության շրջանակում շարունակել են գործել Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, Ֆաբլաբը, «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնը, «Գիտելիք հանուն վարգացման» կենտրոնը՝ գրադարանը, դրամի թանգարանը և քաղաքի կարևոր այլ ենթակառուցվածքներ: Կենտրոնը իրականացրել է կրթական մի շարք նախաձեռնություններ, որոնք հնարավորություն կտան ապահովելու երեխաների բավմակողմանի վարգացումը:

- «Գիտելիք հանուն վարգացման» կենտրոնը հնարավորություն է տալիս Դիլիջանի և հարակից շրջանների երեխաներին օգտվելու հարուստ գրականություն ունեցող գրադարանից, այցելելու դրամի թանգարան, ծանոթանալու դրամի պատմությանը, ունենալու ընդհանուր շփման և քննարկումների հարթակ, մասնակցելու կապմակերպված բաց դասերին և միջոցառումներին: 2018 թվականին «Գիտելիք հանուն վարգացման» կենտրոնի գրադարանի բաժանորդների թիվն ավելացել է՝ հասնելով 1901-ի: Կենտրոնն ակտիվ գործունեություն է ծավալել նաև երեխաների վարգացման և ստեղծարար որակների ձևավորման ուղղությամբ՝ կազմակերպելով 168 տարաբնույթ միջոցառումներ, ապահովելով 3600-ից ավելի մասնակից: «Գիտելիք հանուն վարգացման» կենտրոնի դրամի թանգարանը տարվա ընթացքում հյուրընկալել է 1830 այցելուի, կազմակերպել 130-ից ավելի էքսկուրսիաներ և դասընթացներ:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

ԱՅԼ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐ

ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԲ ԴԻԼԻՋԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԶԵՏԱՁՈՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԿՈՐՊՈՐԱՏԻՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«ԳԻՏԵԼԻՔ ՀԱՆՈՒՆ ՔԱՐԳԱՑՄԱՆ» ԿԵՆՏՐՈՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

168+
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ

1901
ԲԱԺԱՆՈՐԴ

3 600+
ՄԱՍՆԱԿԻՑ

10 000+
ԳԻՐՔ

ԹԱՆԳԱՐԱՆ

130+
ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱ ԵՎ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

1830
ԱՅՑԵԼՈՒ

Կենտրոնը շարունակել է «Ակտիվ քաղաքացի» նախաձեռնությունը, որի նպատակն է որոշակի բնագավառում կայացած մարդկանց միջոցով երեխաներին փոխանցել փորձ ու գիտելիքներ՝ բացահայտելով տվյալ բնագավառի դրական և բացասական կողմերը, ինչը կօգնի երեխաներին մասնագիտության ընտրության կողմնորոշման հարցում: 2018 թվականի ընթացքում կենտրոնում հյուրընկալվել են Տավուշի թեմի առաջնորդը, Տիկնիկային թատրոնի ղեկավարը, ԿԲ խորհրդի անդամներից, դերասաններ և մասնակցել է 700-ից ավելի երեխա:

ԳՀՋԿ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Գրադարանի՝ գրքերի ձեռքբերման/ դուրս գրման քանակ	1474	2177	4633	2008	-598[3]	134
2. Գրադարանի բաժանորդների թիվը	615	865	1128	1426	1642	1901
3. Միջոցառումների քանակ	42	105	116	115	113	168
4. Միջոցառումների մասնակիցների թիվը	-	1612	1801	1933	2358	3677
5. Թանգարանի այցելուների թիվը	-	1053	1243	1574	2005	1830

- Ֆաբլաբը 2018 թ. ընթացքում կազմակերպել է Աուտոքադ ծրագրի, 3D մոդելավորման, ավիամոդելավորման, լուսանկարչության դասընթացներ, «Girls in tech» կազմակերպության հետ համատեղ՝ CoderDojo դասընթաց: Դրանց մասնակցել են տարբեր տարիքային խմբերի շուրջ 125 երեխաներ: Սկսվել է համագործակցություն ԱՆԵԼ լաբորատորիայի հետ ռոբոտի կմախքի պատրաստման ուղղությամբ:
- Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, որը կառավարվում է «Այբ» հիմնադրամի կողմից, ունի 136 աշակերտ, որոնց շուրջ 80 տոկոսը դիլիջանցիներ են, իսկ ուսուցիչների մի մասը՝ տարածաշրջանի բնակիչներ, որոնք վերապատրաստվել են «Այբ» կրթական համալիրի ծրագրով:
- «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոն 2018 թ. այցելել է 381 երեխա: Դիլիջանում «Թումո»-ի բացման օրվանից 1160 մասնակից ավարտել է դասընթացները: Ծրագիրը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել 12-18 տարեկանների շրջանում: Հավելենք նաև, որ «Թումո»-ի ծրագրերի շրջանակը ներառում է 54 դասընթաց և 4 հատուկ դասընթաց:

Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության բաղադրիչի համատեքստում ՀՀ ԿԲ աշխատակիցները տարվա ընթացքում կազմակերպել են նաև բազմաթիվ բարեգործական միջոցառումներ Սյունիքի, Վայոց ձորի և Տավուշի մարզերի սահմանամերձ գյուղերում և մի շարք մանկատներում:

3 Դուրս գրված գրքերը նվիրաբերվել են Տավուշի մարզի սահմանամերձ գյուղերի դպրոցներին:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄ

Կենտրոնական բանկի կողմից սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունն իրականացվել է ֆինանսական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների արդար վարվելակերպի, համապատասխան ինստիտուցիոնալ միջավայրի ապահովման և ֆինանսական կրթման միջոցով:

Կարգավորման դաշտի վարգացումներ

Ֆինանսական կազմակերպությունների և դրանց կողմից մատուցվող ծառայությունների թափանցիկության բարձրացման նպատակով բարելավվել են հրապարակվող և տրամադրվող տեղեկատվության նկատմամբ պահանջները:

Հեռավար (on-line) եղանակով ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների, փոխանակման կետերի և բրոքեր-դիլերների համար մշակվել են իրենց ծառայությունների էական պայմանների մասին լրացուցիչ տեղեկություններ տրամադրելու պահանջներ: Սպառողներին առավել վգոն դարձնելու և բանիմաց որոշումներ կայացնելու նպատակով սահմանվել են հատուկ նախապգուշացում պարունակող տեղեկատվություն ունենալու պահանջներ գովազդվող նյութերում և ինտերնետային կայքերում:

Ելնելով օրենսդրական փոփոխություններից՝ սահմանվել են հիպոտեկային և գյուղատնտեսական վարկերի վերաբերյալ սպառողներին տրամադրվող և բացահայտվող տեղեկատվության նկատմամբ պահանջներ, մշակվել են պարզ, ամբողջական և մատչելի քաղվածքներ և ծառայությունների էական պայմանների ձևաթերթեր:

Ստացված ապդակների և կատարված ուսումնասիրությունների հիման վրա նոր պահանջներ են սահմանվել սպառողական և հիպոտեկային վարկերի վաղաժամկետ մարման ժամանակ սպառողներին անհրաժեշտ տեղեկություններ տրամադրելու ուղղությամբ:

Սպառողների խնդիրների վերաբերյալ ամբողջական և համակարգված տեղեկատվություն ունենալու նպատակով սահմանվել և արդեն

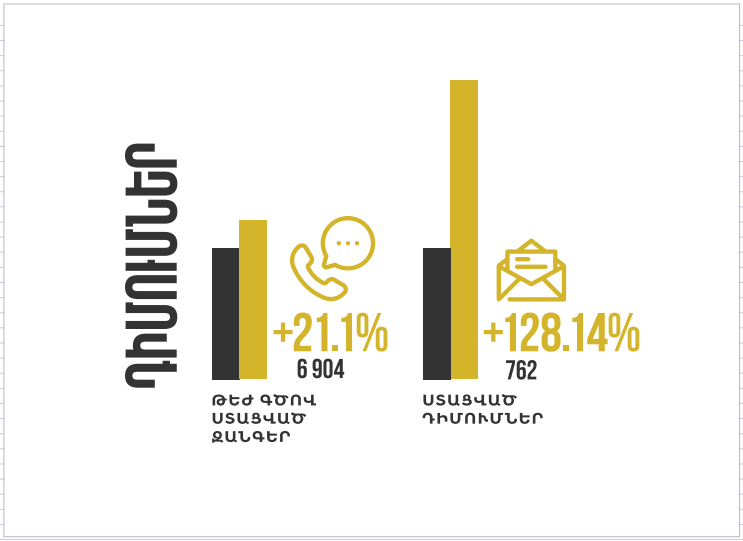
կիրառվում են ֆինանսական կազմակերպություններում բողոքների վերաբերյալ ներքին տեղեկատվական բազա ունենալու պահանջներ: Դա հնարավորություն կընձեռի նաև վեր հանելու սպառողների շահերի պաշտպանության ոլորտի համակարգային խնդիրները և մշակելու թիրախային քաղաքականություն:

Գործարար վարվելակերպի վերահսկողություն

2018 թվականին կատարվել են ֆինանսական կազմակերպությունների՝ տեղերում և հեռակա ստուգումներ:

Տեղերում ստուգումների միջոցով որոշ ֆինանսական կազմակերպություններում իրականացվել են ծառայությունների մատուցման պատշաճության, բողոքների ու վեճերի լուծման, տեղեկությունների հրապարակման քաղաքականությունների, դրանց կիրարկման, սպառողների տեսանկյունից ռիսկայնության ու իրավական համապատասխանության ուսումնասիրություններ:

Հեռակա ստուգումների շրջանակներում, ֆինանսական կազմակերպությունների հեռուստագովազդներին զուգընթաց, ամսական պարբերականությամբ ստուգվել են նաև ռադիոգովազդները:

2018 թվականին ևս ՍԾՊևՖԿ կենտրոնն արձագանքել է սպառողներից գրավոր և թեժ գծի միջոցով ստացված դիմումներին:

Տարվա ընթացքում թեժ գծով ստացվել է 6904 վանգ: Նախորդ տարվա համեմատությամբ վանգերի թիվն աճել է ավելի քան 1200-ով կամ 21.1%-ով:

2018 թվականին ստացվել է 762 դիմում. նախորդ տարվա համեմատությամբ դիմումների թիվն աճել է 428-ով կամ 128.14 %-ով, որն աննախադեպ է նախորդ 3 տարիների համեմատությամբ:

ՀՀ-ում հանրության ֆինանսական կրթվածության մակարդակի բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներ

2018 թ. ընթացքում 14 դպրոցներում շարունակվել է «Ֆինանսական կրթությունը դպրոցում» ծրագրի փորձարկումը, իսկ հունիսին ամփոփվել են արդյունքները ուսուցիչների հետ հետադարձ կապի և աշակերտների շրջանում իրականացված ֆոկուս խմբերի հիման վրա: Փորձարկմանը մասնակցել են 46 ուսուցիչ և մոտ 1700 աշակերտ:

Փորձարկման արդյունքների շնորհիվ ճշգրտվել են «Ես և շրջակա աշխարհը», «Մաթեմատիկա», «Հանրահաշիվ» և «Հասարակագիտություն» առարկաների մասով ֆինանսական կրթության չափորոշիչները և ծրագրերը, ինչպես նաև ուսուցիչների մեթոդական ձեռնարկները: Փաստաթղթերը հաստատվել են ՀՀ ԿԳ նախարարի կողմից:

2018 թվականի սեպտեմբերից մեկնարկել է ծրագրի շրջանակում ուսուցիչների վերապատրաստումը. Երևանի և մարզերի 346 դպրոցներից վերապատրաստվել է 2532 ուսուցիչ:

Ուսուցիչների վերապատրաստումները շարունակվելու են մինչև 2021 թվականը՝ ծրագիրը ներդնելով ՀՀ բոլոր դպրոցներում:

Հաշվետու տարում շարունակվել է նաև «Ֆինանսական կրթությունը գյուղական համայնքներում» ծրագրի իրագործումը: Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի մարզային ստորաբաժանումներում (Գյումրի, Վանաձոր, Եղեգնաձոր, Դիլիջան, Իջևան և Ստեփանակերտ) անձնական ֆինանսների արդյունավետ կառավարմանն ուղղված դասընթացներ են վարել ՀՀ ԿԲ սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական կրթման կենտրոնի վերապատրաստած մարզային դասընթացավարները:

Հերթական անգամ իրականացվել է «Իմ ֆինանսների ամիս - 2018» ծրագիրը: Միջոցառումների նպատակը հասարակությանը պարզ և մատչելի ձևով գիտելիքների հաղորդումն է ֆինանսական աշխարհի, մասնավորապես՝ ֆինանսական ծառայությունների վերաբերյալ:

Բացի վերոնշվածից, ամբողջությամբ վերափոխվել են **Ֆինանսներ բոլորի համար** կրթական կայքը (www.abcfinance.am) և **Ֆինանսական տեղեկատու** համակարգը (www.fininfo.am), որը 2019 թվականից համալրված և հագեցված կլինի ֆունկցիոնալ նոր հնարավորություններով, կունենա առավել հարմարավետ դիպայն:

Սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական կրթման կենտրոնի կողմից մշակվել և տարբեր շաբաթաթերթերում հրապարակվել են կրթական և տեղեկատվական ավելի քան 20 տպագիր և 70-ից ավելի էլեկտրոնային հոդվածներ՝ բյուջեի կառավարման, վճարահաշվարկային համակարգի, վարկերի, ավանդների, ապահովագրության, արժեթղթերի և այլ թեմաներով: Մշակվել են «Բյուջետիկ» և «Ֆինանսները այլ կերպ» սեղանի խաղերը: Կատարվել են կուտակային կենսաթոշակային համակարգի լուսաբանման աշխատանքներ: Շարունակվել են նաև «Սեմինարներ վինվորականների համար», «Քաղաքացի»

և «Հաշտ ճամբար» կրթական նախագծերը: Ֆինանսական կրթման գործընթացը կարևորելու, դրա նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծացնելու նպատակով սոցիալական կայքերի օգնությամբ իրականացվել են ֆինանսական իրավեկմանն ուղղված առցանց տարբեր միջոցառումներ, մասնավորապես՝ սոցիալական հարթակների միջոցով (abcfinance.am կայքի համանուն facebook, youtube, twitter-յան էջեր):

Խորացվել և ամրապնդվել է սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական կրթման ոլորտում միջազգային կառույցների՝ Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD), Ֆինանսական կրթման միջազգային ցանցի (INFE), Ֆինանսական ներգրավման միության (AFI), Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության, ինչպես նաև Երեխաների և երիտասարդների ֆինանսների միջազգային կազմակերպության (Child և Youth Finance International) հետ համագործակցությունը: ՀՀ կենտրոնական բանկը արժանացել է Ֆինանսական ներգրավման միության (AFI) հատուկ մրցանակի (Special Recognition award of Central Bank of Armenia for hosting AFI events, 2018 Alliance for Financial Inclusion Awards):

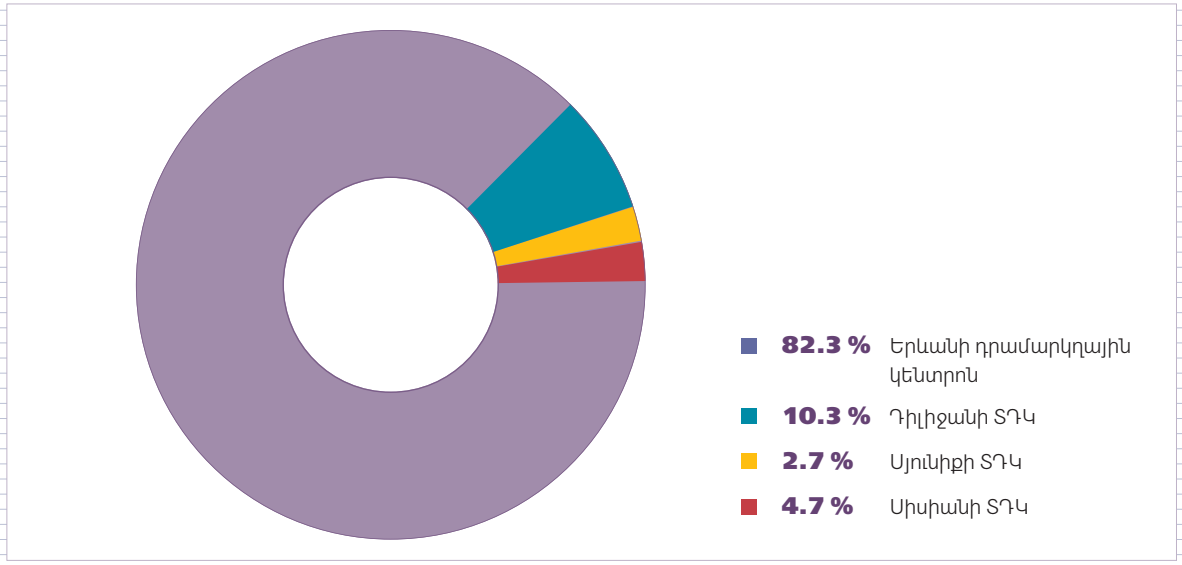
ԱՐԺՈՒՅԹԻ ԹՈՂԱՐԿՈՒՄ, ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Ազգային արժույթի շրջանառության կարգավորման ոլորտում Կենտրոնական բանկի գործունեությունն ուղղված է եղել տնտեսության մեջ կանխիկ դրամի նկատմամբ ձևավորված պահանջարկի բավարարմանը՝ ըստ անհրաժեշտ ծավալների, կառուցվածքի, որակի և ժամկետների: Կանխիկ դրամի շրջանառության կազմակերպումն ու կարգավորումն իրականացվել են՝ ապահովելով հուսալիության, հարմարավետության, օպերատիվության և անընդհատության սկզբունքները:

Հանրապետության մարզերում և ԼՂՀ-ում իր հաճախորդների դրամարկղային սպասարկումը Կենտրոնական բանկն իրականացրել է Երևանում գտնվող գլխավոր գրասենյակի դրամարկղի և Դիլիջանի, Սիսիանի ու Սյունիքի տարածքային դրամարկղային կենտրոնների (ՏԴԿ) միջոցով:

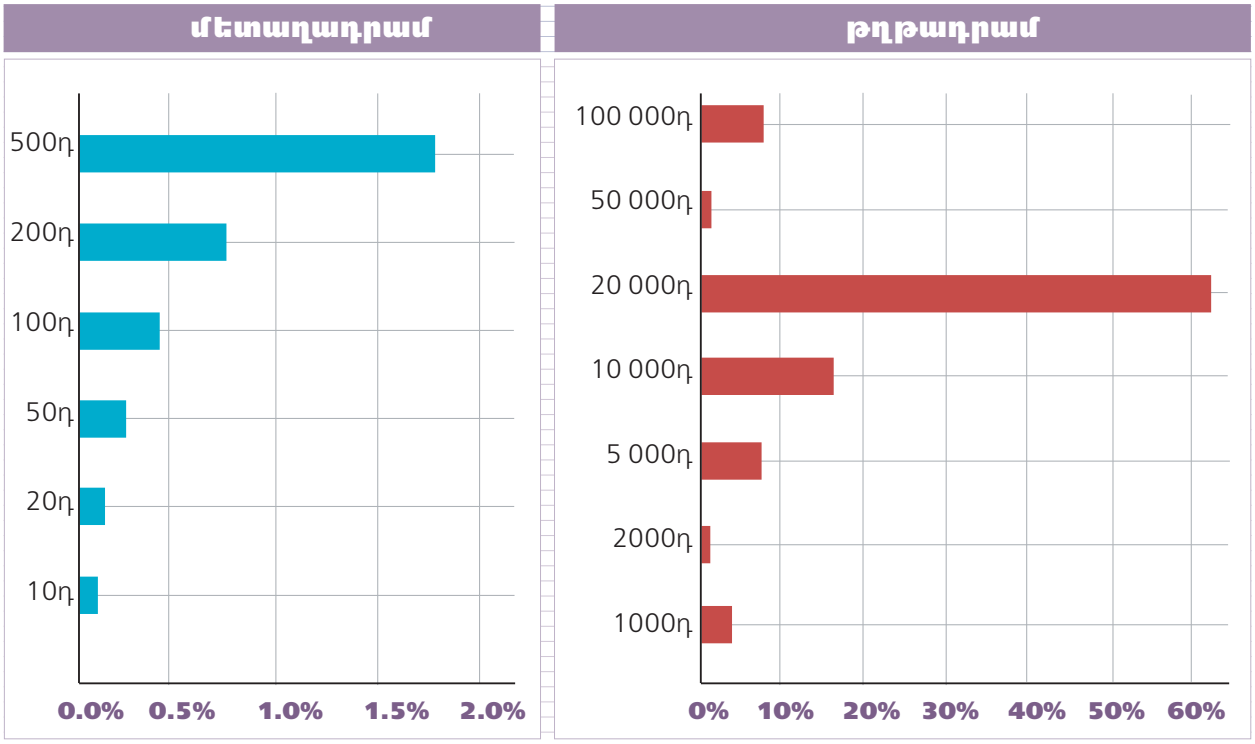
2018 թվականին Կենտրոնական բանկի ՏԴԿ-ների միջոցով ապահովվել է Կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառության 17.7 %-ը: Ինչպես և նախորդ տարիներին, այս տարի ևս ՏԴԿ-ների միջոցով առավելապես իրականացվել են կանխիկ դրամի ելքագրման գործառնություններ. դրամարկղային ելքերը կազմել են ՏԴԿ-ների շրջանառության 82.1 %-ը:

Գծապատկեր 10. Կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառությունը 2018 թվականին

Տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի ծավալն ավելացել է 9.8 %-ով, իսկ դրա տեսակային կառուցվածքում էական փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել: Հատկապես բարձր է եղել 20 000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի պահանջը, որի՝ շրջանառությունում առկա ծավալը տարվա սկզբի համեմատությամբ աճել է 13.0 %-ով:

Գծապատկեր 11. Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքը 31.12.2018 թ. դրությամբ

Հայկական դրամի 25-ամյակի կապակցությամբ 2018 թվականին Կենտրոնական բանկը թողարկել է Հայաստանի Հանրապետության երրորդ շարքի թղթադրամներ՝ տպագրության տեխնոլոգիական նորարարությունների կիրառմամբ լուծելով դրամի պաշտպանվածության մի շարք կարևորագույն խնդիրներ: Թղթադրամների տեսակային կառուցվածքն օպտիմալացվել է նոր՝ 2 000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի ներդրմամբ: Երրորդ շարքի թղթադրամները ներկայացված են 1 000, 2 000, 5 000, 10 000, 20 000 և 50 000 դրամ անվանական արժեքներով: Այս թղթադրամներն ունեն նոր ձևավորում՝ հայ անվանի անհատների ներկայացման սկզբունքի պահպանմամբ, և, միևնույն ժամանակ, ընդլայնվել են դրանց թեմատիկ և աշխարհագրական սահմանները: Երրորդ շարքի թղթադրամները տպագրվել են կոմպոզիտային հումքի վրա: Այս հումքի հիմնական առավելությունն այն է, որ ապահովում է թղթադրամների առավել մեծ դիմացկունությունն ու երկարակեցությունը շրջանառությունում, իսկ ժամանակակից վառ և լավ տեսանելի պաշտպանական հատկանիշների կիրառումը հեշտացնում է թղթադրամների ճանաչելիությունը և դրանց իսկության ստուգումը:

ՀՀ ԴՐԱՄ 1993/2019

1993

1998-2015

2018

Նոր թղթադրամների տպագրության փուլում, ինչպես նաև դրանց ստացումից հետո իրականացվել են խմբաքանակից ընտրանքային կարգով առանձնացված թղթադրամների որակական, տեխնիկական բնութագրերի և պաշտպանական հատկանիշների համապատասխանության ստուգման աշխատանքներ:

Դրամանենգության դեմ պայքարի շրջանակներում կատարվել են կեղծ դրամանիշերի հայտնաբերման և փորձաքննության աշխատանքներ, որոնց արդյունքների հիման վրա իրավապահ մարմիններին տրամադրվել են կեղծման եղանակների, կատարման ձևերի վերաբերյալ համապատասխան տեղեկություններ:

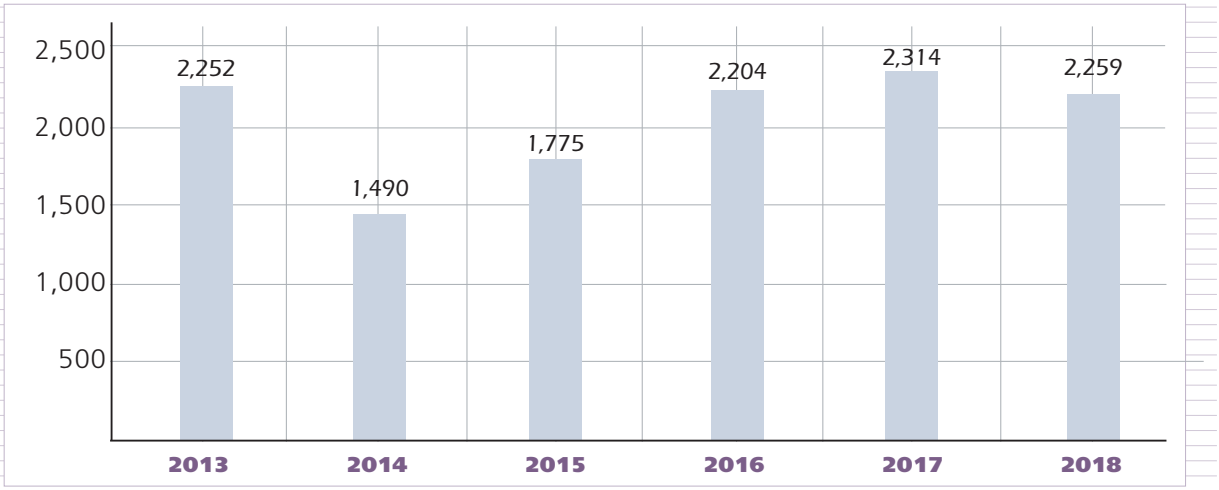
2018 թվականը չափազանց հարուստ էր պետական նշանակության իրադարձություններով. Սարդարապատի հերոսամարտի 100-ամյակ, Հայաստանի Առաջին հանրապետության 100-ամյակ, Երևան քաղաքի հիմնադրման 2800-ամյակ, Ազգային դրամի ներդրման 25-ամյակ և այլն: Այդ բոլոր իրադարձությունների կապակցությամբ Կենտրոնական բանկը թողարկել է թանկարժեք մետաղներից պատրաստված համանուն հուշադրամներ, ինչպես նաև երկու տեսակի հուշադրամների շարքեր՝ «Հայկական գորգ» և «Աշխարհի կերամիկան», որոնք մեծ հետաքրքրություն են առաջացրել ոչ միայն հայ հավաքորդների և դրամագետների, այլև նշված իրադարձությունների առիթով Հայաստան այցելած հյուրերի և վբոսաշրջիկների շրջանում:

2018 թվականին հայ մեծանուն նկարիչներին նվիրված թանկարժեք մետաղներից պատրաստված հուշադրամների շարքը համալրվել է Հովհաննես Զարդարյանի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված հուշադրամով, իսկ «2018 թվականի ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունը» հուշադրամը թողարկվել է միջազգային դրամագիտական ծրագրի շրջանակներում:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

2018 թվականին ՀՀ համախառն միջազգային պահուստները նվազել են շուրջ 54.7 մլն ԱՄՆ դոլարով և տարեվերջին կազմել շուրջ 2,259 մլն ԱՄՆ դոլար (տե՛ս գծապատկեր 12):

Գծապատկեր 12. ՀՀ համախառն միջազգային պահուստների մակարդակը (մլն ԱՄՆ դոլար)

Պահուստների նվազումը հիմնականում պայմանավորված էր շուրջ 368 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք արտաքին պետական պարտքի մայր գումարների և տոկոսագումարների մարումով: Միևնույն ժամանակ, տարվա ընթացքում ստացվել են շուրջ 107 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք վարկեր և դրամաշնորհներ, ներքին շուկայում իրականացվել է շուրջ 44 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք արտարժույթի առք, իսկ ՀՀ կենտրոնական բանկում առևտրային բանկերի թղթակցային հաշիվների մնացորդներն աճել են շուրջ 140 մլն ԱՄՆ դոլարով:

ՀՀ միջազգային պահուստների մակարդակը շարունակել է համապատասխանել արտարժութային պահուստներին ներկայացվող հիմնական պահանջներին, մասնավորապես՝ հնարավոր արտաքին ցնցումները մեղմելու կարողության առումով: Այսպես՝ 2018 թվականի ընթացքում ՀՀ միջազգային պահուստներն ապահովել են ներմուծման շուրջ չորս ամսվա, իսկ ընթացիկ պարտավորությունների սպասարկման՝ շուրջ վեց տարվա ծածկույթ:

Ֆինանսական շուկաներում ձևավորված միտումների և ակնկալվող վարգացումների ներքո ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է նվազագույն ռիսկերով ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման իր որդեգրած ռազմավարությունը, որն ուղղված է միջազգային պահուստների ապահովության, իրացվելիության ու արդյունավետ կառավարման ապահովմանը:

ՓՈՂԵՐԻ ԼՎԱՑՄԱՆ ԵՎ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՎ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

2018 թվականին շարունակվել են փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (այսուհետ՝ ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի ոլորտում ազգային ռիսկերին համահունչ և միջազգային լավագույն փորձին համապատասխանող ռազմավարական ու գործառնական վերլուծությունների, հնարավոր կասկածներ պարունակող ապդակների հետ կապված կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացմանը, օրենսդրության ներդրմանը, ներպետական և միջազգային համագործակցության ամրապնդմանն ուղղված աշխատանքները:

Ռազմավարական և գործառնական վերլուծություններ

Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի (այսուհետ՝ ՖԴԿ) կողմից իրականացվող ռազմավարական վերլուծությունները նպատակաուղղված են ՓԼ/ԱՖ հնարավոր ռիսկերի բացահայտմանը և բացահայտված ռիսկերին համարժեք միջոցառումների ձեռնարկմանը:

Այս առնչությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում ավարտվել է 2017 թ. սկսված ՓԼ/ԱՖ ազգային ռիսկերի գնահատումը: Մասնավորապես՝ ՀՀ-ում ՓԼ/ԱՖ սպառնալիքները բացահայտելու և գնահատելու նպատակով տարաբնույթ որակական և քանակական ցուցանիշների համադրմամբ իրականացվել են վերլուծություններ հետևյալ ոլորտներում.

- ՓԼ նախորդող հանցագործություններ՝ հարուցված քրեական գործերի և առկա դատավճիռների ուսումնասիրության միջոցով:
- Չբացահայտված հանցավորության մակարդակ, կոռուպցիայի մակարդակ՝ տարբեր միջազգային կառույցների, փորձագետների կողմից ՀՀ-ին տրված գնահատականների, առկա վիճակագրական ցուցանիշների համադրման և ուսումնասիրության միջոցով:

- ՓԼ նպատակներով իրավաբանական անձանց կողմից չարաշահման ռիսկ՝ ՀՀ-ում գրանցված իրավաբանական անձանց, վերջիններիս օրենսդրական բնութագրիչների, տեղի ունեցած չարաշահման դեպքերի ուսումնասիրության միջոցով:

- Ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից ԱՖ նպատակներով չարաշահման ռիսկ՝ ՀՀ-ում գրանցված ոչ առևտրային կազմակերպությունների, վերջիններիս օրենսդրական բնութագրիչների, ԱՖ ռիսկի գնահատման տեսանկյունից այլ էական ցուցանիշների ուսումնասիրության միջոցով:

- Նոր, վարգացող տեխնոլոգիաների հետ կապված ՓԼ/ԱՖ ռիսկեր և այլն[4]:

Հաշվի առնելով ՓԼ/ԱՖ «ազգային ռիսկերի գնահատման արդյունքները՝ մշակվել և «Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Միջգերատեսչական հանձնաժողով) կողմից հաստատվել է «Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման 2019-2021 թթ. ազգային ռազմավարությունը»՝ իր գործողությունների ծրագրով[5]:

ՖԴԿ-ի կողմից իրականացվող գործառնական վերլուծություններն ուղղված են ՓԼ/ԱՖ հնարավոր դեպքերի բացահայտմանը, ըստ անհրաժեշտության, կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացմանը և ՓԼ/ԱՖ հիմնավոր կասկածների առնչությամբ իրավապահ մարմիններին ծանուցումների տրամադրմանը:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ստացվել և ՖԴԿ-ի կողմից վերլուծվել է 294 կասկածելի գործարքի վերաբերյալ հաշվետվություն: Ստացված ԿԳՀ-ները վերաբերել են փողերի լվացմանը և դրան նախորդող հանցագործությունների հետ կապված կասկածներին: Վերլուծություններում հաճախակի հանդիպող սխեմաներից կարելի է առանձնացնել հետևյալները.

- Զանգվածային մարքեթինգի տարբեր մոդելների կիրառմամբ հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման սխեմաներ:

- ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով այլ երկրներից, անհայտ, հնարավոր է՝ հանցավոր գործունեության հետևանքով ձևավորված ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներ ՀՀ-ից դուրս:

- Հնարավոր հարկային պարտավորություններից խուսափելու, ապօրինի ձեռնարկատիրություն իրականացնելու, տնտեսական գործունեության ծավալները թաքցնելու միտում պարունակող ֆինանսական գործարքներ:

- Առևտրային կամ այլ կազմակերպությունների ծառայողների կողմից իրենց լիազորությունների չարաշահման պատճառով ձևավորված միջոցների օրինականացում:

4 Մանրամասն տե՛ս https://www.cba.am/Storage/EN/FDK/Guidelines/NRA_Update_Executive_Summary(Public)_arm.pdf:

5 Մանրամասն տե՛ս https://www.cba.am/Storage/AM/downloads/FDK/Strategy/AMLCFT_Strategy_(2019-2021)_Arm.pdf

- ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված տիպաբանություններով նկարագրված սխեմաներին համապատասխանող այլ դեպքեր:

Կանխարգելիչ միջոցառումներ

Կանխարգելիչ միջոցառումները ներառում են հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրվող հանձնարարականները (ծանուցումներ)՝ ուղղված ռազմավարական և գործառնական վերլուծությունների արդյունքում բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի վսպմանը, ՖԴԿ կայքէջում թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցների անհապաղ կիրառման նպատակով միջազգային ցանկերում տեղի ունեցող փոփոխությունների վերաբերյալ հրապարակային ծանուցումների տեղադրումը, հաշվետվություն տրամադրող անձանց համար կազմակերպվող ուսուցումները և այլն:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանց 2018 թ. տրվել են շուրջ 4 տասնյակ հանձնարարականներ (ծանուցումներ), որոնք վերաբերել են ստորև նշվող դեպքերի՝ ՓԼ/ԱՖ ռիսկայնության և ձեռնարկման ենթակա կանխարգելիչ միջոցառումների վերաբերյալ հաշվետվություն տրամադրող անձանց իրավեկելուն, այդ թվում՝

- Խարդախության սխեմաներին բնորոշ տարրեր պարունակող դեպքեր:
- Բարձր ռիսկային գոտիներից ստացումներ կամ փոխանցումներ:
- Իրավաբանական անձանց միջնորդությամբ ոչ ռեզիդենտ ընկերությունների կողմից հիմնադրված կայքերին վիրտուալ վերջնասարքերի տրամադրման հետ կապված ՓԼ էական ռիսկեր և այլն:

Բացի այդ, հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրամադրվել է նաև հետադարձ կապ՝ ստացված ազդակների վերլուծության ընթացքի և արդյունքների վերաբերյալ իրավեկելու նպատակով:

Հարկ է նշել նաև, որ հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական շուկայում գերակշիռ դիրք զբաղեցնող բանկային համակարգի մասնակիցների կողմից շուրջ 9 տասնյակ դեպքերում մերժվել է տարբեր ռիսկային գործարքների իրականացումը կամ դադարեցվել են հաճախորդի հետ հաստատված գործարար հարաբերությունները, ընդ որում՝ 2 տասնյակ դեպքերում մերժումը/դադարեցումն իրականացվել է ՖԴԿ հանձնարարականի հիման վրա, իսկ մնացած դեպքերում՝ բանկերի կողմից սեփական վերլուծության արդյունքում:

Միջազգային ահաբեկչական վտանգի ընդլայնմամբ պայմանավորված՝ ԱՖ ռիսկերի կանխարգելման կամ վսպման նպատակով շարունակվել են ահաբեկչության հնարավոր ֆինանսավորման աղբյուրների,

ուղղությունների, սխեմաների, ներգրավված անձանց բացահայտման համարժեք և դինամիկ միջոցառումները միջազգային համագործակցության շրջանակներում: Մասնավորապես՝ շարունակվել են հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ԱՖ տեսանկյունից բարձր ռիսկային համարվող տարածքների և հակառակ ուղղությամբ իրականացվող ֆինանսական գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման, վերլուծության և արդյունքների վերաբերյալ ներպետական ու օտարերկրյա գործընկերներին իրավեկման գործընթացները:

ԱՖ հնարավոր ռիսկերի արդյունավետ վսպման և թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցների կիրառման նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում շարունակվել են գործողությունները՝ ուղղված միջազգային կառույցների կողմից կիրառվող սահմանափակումների վերաբերյալ պահանջների կատարմանը և դրանց մասին շահագրգիռ անձանց իրավեկմանը: Այսպես՝ ՖԴԿ կայքէջում հրապարակվել և հաշվետվություն տրամադրող անձանց իրավեկվել է.

- ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի (այսուհետ՝ ՄԱԿ ԱԽ)՝ միջոցների սառեցման պահանջ սահմանող բանաձևերով կամ դրանց համաձայն հրապարակված ցանկերում, ներառյալ՝ 1267/1989/2253 բանաձևերով՝ ԻԼԻՊ-ի (ԴԱԵՇ) և Ալ Քաիդայի, 1988՝ Թալիբանի և 1718՝ Հյուսիսային Կորեայի հետ կապված անձանց ցանկերում կատարված թարմացումների վերաբերյալ:
- ՖԱԹՖ-ի՝ ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգում ռազմավարական բացեր ունեցող երկրների, ինչպես նաև այն երկրների վերաբերյալ, որոնք ՖԱԹՖ-ի ՓԼ/ԱՖ չափանիշներին համապատասխանության ընթացիկ դիտանցման շրջանակներում որակվել են որպես ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգի ռազմավարական բացեր ունեցող և դրանք վերացնելու նպատակով ՖԱԹՖ-ի հետ համատեղ մշակել են գործողությունների ծրագիր:

Հարկ է նշել, որ հաշվետու ժամանակաշրջանում Հայաստանի Հանրապետությունում պահպանվել է ԱՖ ռիսկի շատ ցածր մակարդակը:

Ինչ վերաբերում է հաշվետվություն տրամադրող անձանց համար կազմակերպվող ուսուցումներին, ապա ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտի վարգացումների, առկա ռիսկերի մասին սեմինար-քննարկումներ են անցկացվել հաշվետվություն ներկայացնող անձանց բոլոր խմբերի համար. դրանց մասնակցել է շուրջ 300 աշխատակից:

Օրենսդրության ներդրում

ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգի արդյունավետության կարևորագույն տարրերից է միջազգային ստանդարտները լավագույնս արտացոլող և բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը վսպող օրենսդրությունը:

ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի գործող օրենսդրական համակարգի շարունակական վարգացման և կատարելագործման նպատակով 2018 թ. մարտի 1-ին ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասինե ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի և հարակից օրենքների նախագծերի փաթեթը: Փաթեթով կարևոր փոփոխություններ կատարվեցին ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտում, ինչի արդյունքում վսպվեցին անշարժ գույքի շուկայում կանխիկի մեծածավալ օգտագործումից բխող ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը, բարելավվեց ՀՀ-ի կողմից ՖԱԹՖ հանձնարարականների իմպլեմենտացման մակարդակը: Օրենսդրական փաթեթի ընդունմամբ պայմանավորված՝ հաշվետու ժամանակահատվածում փոփոխություններ և լրացումներ կատարվեցին նաև ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտի ենթաօրենսդրական ակտերում:

«Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների լվացման, հետախուզման, առգրավման ու բռնագրավման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» Վարշավայի կոնվենցիայով ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների, ինչպես նաև ՖԱԹՖ հանձնարարականների իմպլեմենտացման և ՀՀ-ում հանցավոր ճանապարհով ստացված գույքի բռնագանձման գործընթացը բարելավելու նպատակով հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել են նաև միջազգային փորձի ծավալուն ուսումնասիրություններ՝ առանց մեղադրական դատավճռի գույքի բռնագանձման և ծանր հանցագործությունների դեպքում մեղադրյալի կողմից գույքի օրինական ծագման վերաբերյալ ապացույցներ ներկայացնելու պարտականության ներդրման վերաբերյալ: Հետազոտության արդյունքներով մշակվել են հայեցակարգեր, որոնք քննարկվել և հավանության են արժանացել Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից: Հայեցակարգերը ներկայացվել են ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ՝ համապատասխան աշխատանքային խումբ ձևավորելու և իրավական ակտերի մշակման գործընթաց սկսելու համար:

Համագործակցություն իրավապահ մարմինների հետ

ՓԼ/ԱՖ դեպքերի բացահայտման, կանխման և խափանման նպատակով կարևոր նշանակություն ունի ՖԴԿ-ի և իրավապահ մարմինների միջև տեղեկատվության փոխանակումը, համատեղ քննարկումների և ուսուցումների իրականացումը:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված վերլուծությունների արդյունքներով ՓԼ/ԱՖ վարկածների առաջադրմամբ համապատասխան տեղեկացումներ են ուղարկվել ինչպես իրավապահ մարմիններին, այնպես էլ օտարերկրյա ֆինանսական հետախուզության մարմիններին: Վերջիններիս հետ համագործակցության ցուցանիշները ներկայացված են «Միջազգային համագործակցություն» հատվածում:

Վերլուծությունների արդյունքում ՓԼ վարկածով տեղական իրավապահ մարմիններին տրամադրված ծանուցումների, իրավապահ մար-

մինների կողմից ՖԴԿ-ից խնդրարկված տեղեկատվության, հարուցված քրեական գործերի վերաբերյալ 2017-2018 թթ. վիճակագրական պատկերը ներկայացված է աղյուսակում.

	2017 թ.	2018 թ.
Ծանուցումներ իրավապահ մարմիններին	37	44
Հարցումներ ՖԴԿ-ին	58	84
Հարուցված քրեական գործեր	2	8

Հարկ է նշել, որ 2017-2018 թթ. իրավապահ մարմինների կողմից ՖԴԿ հարցումների ավելացումը պայմանավորված է հիմնականում կոռուպցիոն բնույթի հանցագործությունների հետևանքով ստացված միջոցների օրինականացման հնարավոր դեպքերի բացահայտումների քանակի աճով:

Հատկանշական է, որ 2018 թ. 8 քրեական գործից 4-ը հարուցվել են ՖԴԿ-ի կողմից իրավապահ մարմիններին տրամադրված ծանուցումների հիման վրա:

4 ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ԿԲ անվտանգություն և գործընթացների անընդհատություն

Գիտելիք և մարդկային ռեսուրսներ

Հաղորդակցում և հաշվետվողականություն

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԲ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԱՆԸՆԴՀԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԲ անվտանգություն

Հիմնվելով միջազգային լավագույն փորձի և անվտանգության ռիսկերի գնահատման արդյունքների վրա՝ 2018 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը մի շարք կարևոր բարելավումներ է կատարել կրիտիկական ենթակառուցվածքի ֆիզիկական և տրամաբանական անվտանգության ոլորտում: Մասնավորապես.

- ներդրվել են կիբեռանվտանգության նոր միջոցներ,
- բարձրացվել է «վրոյական օրվա գրոհներից» կարևոր տեղեկատվական ակտիվների պաշտպանվածության մակարդակը,
- ներդրվել է արտոնյալ օգտագործողների գործողությունների և հեռամիացումների վերահսկողության նոր համակարգ,
- պարբերաբար անցկացվել են անձնակազմի իրազեկման միջոցառումներ:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում մշակվել է ֆինանսական ոլորտի կիբեռանվտանգության միջադեպերի արձագանքման կենտրոնի հայեցակարգը, ինչի շրջանակներում իրականացվել են մի շարք կազմակերպչական և տեխնիկական միջոցառումներ: Կենտրոնը նպատակ ունի բարձրացնելու ՀՀ ֆինանսական համակարգի կիբեռանվտանգության ընդհանուր մակարդակը, նվազեցնելու անցանկալի միջադեպերի թիվը և կրճատելու դրանց արձագանքման ժամանակահատվածը:

Գործընթացների անընդհատություն

2018 թվականին Կենտրոնական բանկը, կարևորելով համաշխարհային վարգացումները տեղեկատվական անվտանգության ոլորտում, հատկապես շեշտադրել է ֆինանսաբանկային համակարգի կիբեռանվտանգության հուսալիության առավելագույն մակարդակի, ինչպես նաև արտակարգ իրավիճակներում բնականոն գործունեության ապահովումը: Վերոնշյալի շրջանակներում ՀՀ կենտրոնական բանկը առևտրային բանկերի հետ համատեղ շարունակել է վարգացնել գործունեության անընդհատության ապահովման ծրագրերը, անցկացրել է աղետների հետևանքների վերացման ծրագրերի ստուգումներ:

ԳԻՏԵԼԻՔ ԵՎ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

2018 թվականին տարեվերջի դրությամբ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների (անորոշ և որոշակի ժամկետով աշխատողներ) թիվը կազմել է 734՝ 425 կին և 309 տղամարդ, միջին տարիքը՝ 40: Տարվա ընթացքում աշխատանքից ազատվել է 51 աշխատակից (նախորդ տարի՝ 89):

2018 թ. ևս ՀՀ կենտրոնական բանկում 20 մրցույթի արդյունքում համալրվել է 21 թափուր աշխատատեղ: 2018 թ. ընթացքում, ստանձնելով ավելի բարդ գործառույթներ, 36 աշխատակից ունեցել է առաջխաղացում. նրանցից 2-ը նշանակվել են ղեկավար պաշտոններում:

Երիտասարդ մասնագետների (առանց մասնագիտական աշխատանքային փորձի) ներգրավման, նրանց մասնագիտական գիտելիքների վարգացման և ապագայում թափուր աշխատատեղերի համալրման որդեգրած քաղաքականության ներքո «ՀՀ կենտրոնական բանկ. ներածական դասընթաց» երկամսյա ծրագրի արդյունքներով Կենտրոնական բանկում աշխատանքի է անցել 11 երիտասարդ մասնագետ:

ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հայտարարված՝ Իսահակ Իսահակյանի անվան կրթաթոշակի նշանակման մրցույթին 2018 թ. մասնակցել է 25 դիմորդ. Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի Գյումրու մասնաճյուղի 1-ական, Երևանի պետական համալսարանի 2, Արցախի պետական համալսարանի 3 լավագույն ուսանողի հատկացվել է կրթաթոշակ:

2018 թվականին Կենտրոնական բանկում գիտահետազոտական փորձառություն է անցել Հայաստանի Հանրապետության բուհերի 133 ուսանող:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Կենտրոնական բանկի 37 աշխատակից դասավանդել է Հայաստանի տարբեր ուսումնական հաստատություններում՝ փորձն ու գիտելիքները փոխանցելով ապագա մասնագետներին:

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԹԻՎԸ
734

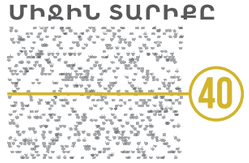
* ՀՀ ԿԲ աշխատակիցների միջին թիվը 734, մանրամասն տես Ֆինանսական հաշվետվություն

309 ՏՂԱՄԱՐԴ

425 ԿԻՆ

ՄԻՋԻՆ ՏԱՐԻՔԸ

40

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻՑ ԱԶԱՏՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ

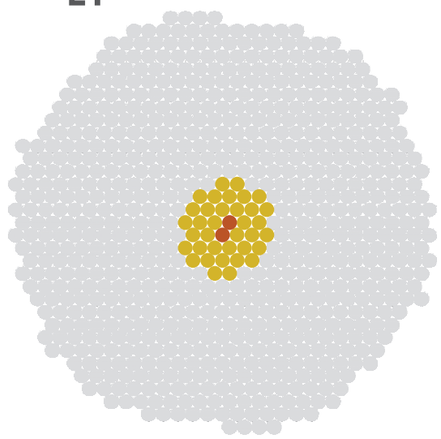
2018 **51**

2017 **89**

2016 **32**

ՄՐՑՈՒՅԹՈՎ ՉԱՄԱԼՐՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐ

21

Տարվա ընթացքում, ստանձնելով ավելի բարդ գործառույթներ, թվով

36

աշխատակից ունեցել է առաջխաղացում, որից

2

ստանձնել է ղեկավար պաշտոն:

ԻՍԱՀԱԿ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿ

2018

25 դիմորդ

Հաղթողները՝

ՀՊՏՀ	1
ՀՊՏՀ Գյումրու մասնաճյուղ	1
ԵՊՀ	2
Արցախի պետ. համալսարան	3

Իսահակ Իսահակյանի անվան կրթաթոշակը ներդրվել է ***2003 թվականին*** եվ մինչ օրս տնտեսագիտական կրթություն ունեցող լավագույն ***97 ուսանող*** ստացել է կրթաթոշակ:

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

2018 թվականին ԿԲ գիտահետազոտական պրակտիկա անցած Հայաստանի Հանրապետության ԲՈՒՀ-երի ուսանողների թիվը՝

133

Դասավանդող աշխատակիցների թիվը

37

Կենտրոնական բանկում ղեկավար կադրերի ռեզերվն ապահովելու, փորձառու մասնագետների գիտելիքներն ընդլայնելու, երիտասարդ մասնագետների գիտելիքները զարգացնելու նպատակով 2018 թվականին իրականացված աշխատակցի ռոտացիաները՝

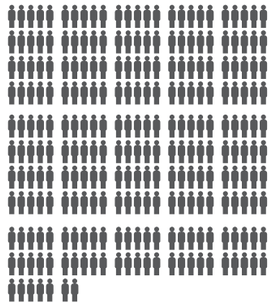

10

ՎԵՐՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄՆԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՄԲ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

12 ԴԱՍԸՆԹԱՑ

247 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

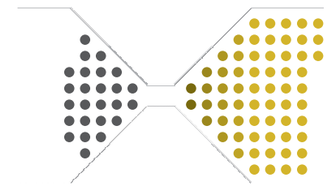

15 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

մասնակցել է Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի կողմից իրական ժամանակի ռեժիմով անցկացվող ֆինանսական վերահսկողության ուսուցողական դասընթացներին:

ՄԵՐՏԻՖԿԱՑԻԱ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՆՁՆԵԼ

25

ՍՏԱՑԵԼ Է ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄ

63

Անձնակազմի մասնագիտական որակավորման բարձրացում

Կենտրոնական բանկը, կարևորելով աշխատակիցների մասնագիտական շարունակական աճի խնդիրը, 2018 թ. ևս հետևողականորեն իրականացրել է աշխատակիցների մասնագիտական որակավորման բարձրացմանը նպատակաուղղված միջոցառումներ:

2018 թվականին Կենտրոնական բանկի աշխատակիցները գիտելիքների արդիականացման և խորացման, փորձի փոխանակման, հմտությունների վարգացման նպատակով վերապատրաստվել են արտասահմանյան գործընկեր բանկերում, այլ ֆինանսական կազմակերպություններում և մասնագիտական ուսումնական կենտրոններում, Հայաստանի Հանրապետության ուսումնական կենտրոններում, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում՝ միջազգային հայտնի համալսարանների դասավանդողների ներգրավմամբ:

Պահպանելով Կենտրոնական բանկում տարիների ընթացքում կուտակած գիտելիքներն ու փորձը գործընկերներին փոխանցելու և թիմային աշխատանքի ավանդույթը՝ Կենտրոնական բանկի արդի խնդիրների, գործառույթների մասին տեղեկանալու, ինչպես նաև մասնագիտական գործունեության համար կարևոր հմտությունները վարգացնելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկում ներքին ռեսուրսների օգտագործմամբ կազմակերպված 12 դասընթացի մասնակցել է 247 աշխատակից:

Կենտրոնական բանկի 15 աշխատակից մասնակցել է Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի կողմից իրական ժամանակի ռեժիմով անցկացվող ֆինանսական վերահսկողության ուսուցողական դասընթացներին:

Կենտրոնական բանկում ղեկավար կադրերի ռեզերվն ապահովելու, փորձառու մասնագետների գիտելիքներն ընդլայնելու, երիտասարդ մասնագետների գիտելիքները վարգացնելու նպատակով 2018 թվականին իրականացվել է 10 աշխատակցի շրջափոխում (ռոտացիա):

Հաշվետու ժամանակահատվածում Կենտրոնական բանկի աշխատակիցները շարունակել են հանձնել ֆինանսական, հաշվապահական, աուդիտորական, ապահովագրական, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտների համար սահմանված միջազգային մասնագիտական որակավորման քննություններ: 2018 թվականի դրությամբ միջազգային մասնագիտական որակավորում ունի 63, շարունակում է քննություններ հանձնել 25 աշխատակից: ՀՀ կենտրոնական բանկի 5 աշխատակից Սիէֆէյ-ի (CFA) և 10 աշխատակից էյՍիՍիէյ-ի (ACCA) լիիրավ անդամ են:

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒՄ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հասարակայնության հետ կապեր

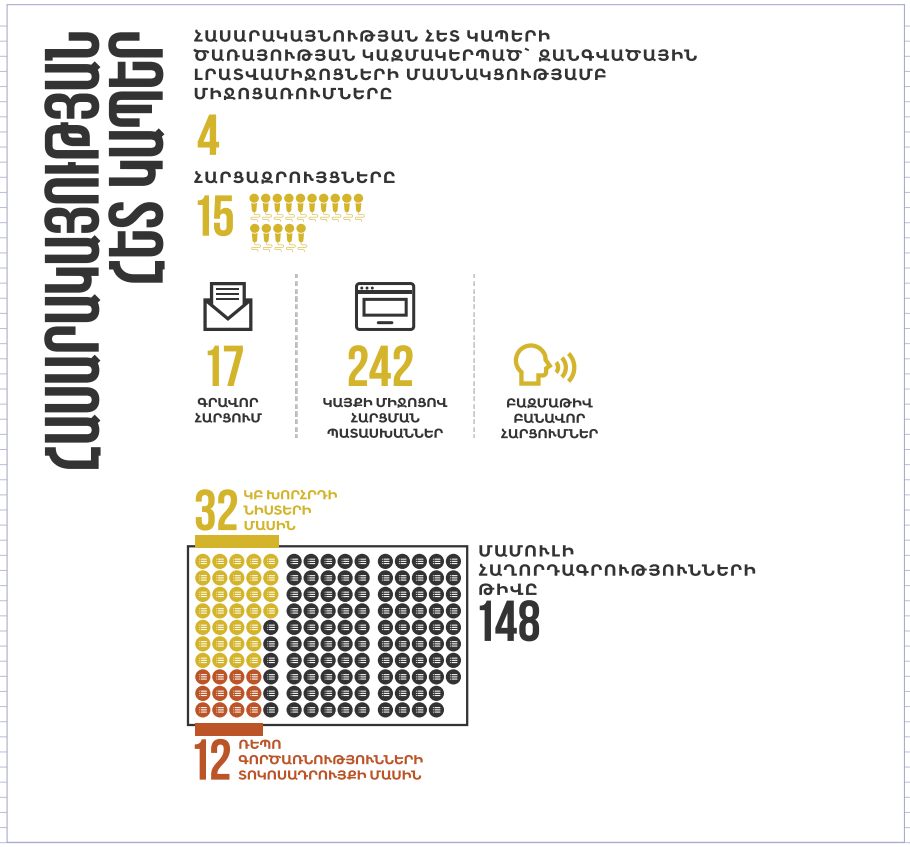
2018 թվականին Կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվել են ֆինանսական շուկայում գործող կազմակերպությունների գործունեությանն առնչվող իրադարձությունների, ԿԲ նախաձեռնությունների վերաբերյալ հանրության իրազեկման աշխատանքներ: Դրամի 25-ամյակի կապակցությամբ կազմակերպվել են մեծածավալ միջոցառումներ, որոնց ընթացքում հանրությանը ներկայացվել են հայրենական արժույթի անցած ուղին, ֆինանսական համակարգի պատմությունը:

Ֆինանսական շուկայի մասնակիցները և հանրությունն իրազեկվել են դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական վերահսկողության և ֆինանսական կայունության ապահովման ոլորտում Կենտրոնական բանկի գործողությունների, ծրագրերի, նախաձեռնությունների մասին, տեղի են ունեցել քննարկումներ տարբեր հարցերի շուրջ: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել ՀՀ երրորդ սերնդի թղթադրամների ներկայացմանը:

Տարվա ընթացքում հասարակայնությանն են ներկայացվել «Կենտրոնական բանկի տարեկան հաշվետվություն», «Գնաճի հաշվետվություն», «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն», «Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգը. վարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը», «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի տեղեկագիր», «Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամներ» պարբերականները, Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի գործունեության վերաբերյալ տարեկան հաշվետվությունը: Կենտրոնական բանկն իր հաղորդակցումն իրագործում է նաև պաշտոնական կայքէջի (www.cba.am) միջոցով, որտեղ տեղադրվում են Կենտրոնական բանկի վարգացման ռազմավարությունը, պարբերականների հերթական թողարկումները, Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից ընդունված վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ արձանագրություններն ու մամլո հաղորդագրությունները, Կենտրոնական բանկի կառավարմանը, գործունեությանը, ինչպես նաև ֆինանսական համակարգին վերաբերող այլ տեղեկատվություն:

Տարբեր թեմաներով քննարկումներ են կազմակերպվել լրատվամիջոցների ղեկավարների և ԿԲ ղեկավար կազմի ներկայացուցիչների

մասնակցությամբ: Տնտեսական ոլորտի հարցեր լուսաբանող լրագրողների համար ԿԲ մասնագետների մասնակցությամբ անցկացվել են կրթական սեմինարներ:

Կենտրոնական բանկը շարունակել է սոցկայքերի ակտիվ օգտագործումը՝ հրապարակելով նորություններ, հաղորդագրություններ, բանկի գործունեության մասին այլ նյութեր:

Կազմակերպվել է 4 միջոցառում՝ վանգվածային լրատվամիջոցների մասնակցությամբ, 15 հարցազրույց: 2018 թվականի ընթացքում ստացվել են 17 գրավոր և բազմաթիվ բանավոր հարցումներ, որոնց, օրենքով սահմանված կարգով, ԿԲ-ն պատշաճ ձևով արձագանքել է: Քաղաքացիներից և կազմակերպություններից ԿԲ կայքի միջոցով առցանց ստացված 242 հարցումներին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Կենտրոնական բանկի գործունեության լուսաբանման նպատակով թողարկվել է 148 մամլո հաղորդագրություն: ԿԲ խորհրդի նիստերի մասին հրապարակվել է 27, իսկ ռեպո գործառնությունների տոկոսադրույքի մասին՝ 12 հաղորդագրություն:

Այցելուների կենտրոն[6]

2018 թվականին Կենտրոնական բանկի այցելուների կենտրոնը Երևանում սպասարկել է 10 804 այցելուի՝ նախորդ տարվա (9 815 այցելու) համեմատությամբ 10 %-ով ավելի:

6 Մանրամասն տե՛ս visitorcentre.cba.am, museum.cba.am, www.cba.am կայքէջերում:

Տարվա ընթացքում շարունակվել են ՀՀ պաշտպանության նախարարության ուսումնական հաստատությունների վինծառայողների և սաների համար կազմակերպվող «Մեկ օր Կենտրոնական բանկում» կրթական ծրագրի միջոցառումները: Ընդհանուր առմամբ, Այցելուների կենտրոնում հյուրընկալվել են 274 (2017 թ.՝ 218) վինծառայող/սան և դասախոս:

Մայիսին Այցելուների կենտրոնը մասնակցել է «Թանգարանների գիշեր» միջազգային ծրագրին, որի շրջանակներում ունեցել է 1 918 այցելու:

Տարվա ընթացքում կենտրոնում շարունակվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարության «Պետական գանձարան»-ի պատմամշակութային դրամագիտական արժեքների ցուցադրությունը:

2018 թվականին գործարկվել է Այցելուների կենտրոնի նոր կայքը (https://visitorcentre.cba.am/, https://museum.cba.am), որը, ի թիվս հիմնական գործառույթների, այն է՝ Կենտրոնական բանկի և Այցելուների կենտրոնի գործունեության լուսաբանում, նորությունների հրապարակում և դրամի պատմությանը վերաբերող մեծածավալ տեղեկատվության ներկայացում, հնարավորություն է տալիս կատարելու հանրակրթական դպրոցների, բուհերի, կազմակերպությունների և անհատների այցելությունների էլեկտրոնային ամրագրում, «360 աստիճան» ժամանակակից վիրտուալ տուրի միջոցով ներկայացնելու ՀՀ թղթադրամները և մետաղադրամները, նոր թողարկված հուշադրամները, կրթական խաղերի միջոցով տեղեկանալու դրանց պաշտպանական հատկանիշներին, ձեռք բերելու ֆինանսական գիտելիքներ, մուտք գործելու գործընկեր Կենտրոնական բանկերի նմանատիպ այցելուների կենտրոնների/թանգարանների կայքէջեր, ծանոթանալու ԿԲ-ի կողմից ձեռք բերված մասնագիտական գրականության համառոտ նկարագրությանը:

Այցելուների կենտրոնը համագործակցել է «Հայաստանի մանուկներ» հիմնադրամի (COAF), «Ջինիշյան հիշատակի հիմնադրամի» (JMF), «Հայաստանի պատանեկան նվաճումներ» (JAA) հասարակական կազմակերպության, ՀԲԸՄ «Վաչե և Թամար Մանուկյան» վարժարանի (Կալիֆոռնիա), «UOU - մանկական գյուղեր» հայկական բարեգործական հիմնադրամի, «Օրրան» բարեգործական հասարակական կազմակերպության, «Շող» ցերեկային կենտրոն բարեգործական հասարակական կազմակերպության, մի շարք մանկական վարգացման ամառային դպրոցների, ՀՀ-ում ԱՄՆ-ի դեսպանության, «Հայկական ՓԻ ԱՐ ասոցիացիա» գիտատեղեկատվական հասարակական կազմակերպության, «Առաջնորդության դպրոց» հիմնադրամի, «Մենեջմենթ միքս» խորհրդատվական և թրեյնինգային ընկերության, «Տուրիզմ և նվաճումներ» կայուն վարգացման հասարակական կազմակերպության, ինչպես նաև Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի գրասենյակի հետ՝ հյուրընկալելով Հայաստանի բոլոր մարզերի դպրոցների աշակերտներին:

Կազմակերպվել են նաև կրթական-տեղեկատվական դասընթացներ Երևանի «Շիրակացու ճեմարան» միջազգային գիտակրթական համալիրի և թիվ 91 հիմնական դպրոցի ուսուցիչների, Արարատի պետական քոլեջի դասախոսների համար:

Կենտրոնական բանկի հաշվետվողականությունը

Կենտրոնական բանկն իր նպատակներն իրագործելիս անկախ է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմիններից: Կենտրոնական բանկն իր գործունեության հաշվետվողականությունն ապահովում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ, Կենտրոնական բանկի ռազմավարությամբ, ինչպես նաև ներքին իրավական ակտերով սահմանված կարգով և ժամկետներում:

Դրամավարկային քաղաքականության իրագործման հաշվետվողականության շրջանակներում Կենտրոնական բանկը տարվա ընթացքում հրապարակում է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի մասին ԿԲ խորհրդի 8 որոշում: Որոշման ընդունման նույն օրը հրապարակվում է մամլո հաղորդագրություն, որով հասարակությանը օպերատիվ և համառոտ ներկայացվում են որոշման և դրա կայացման հիմքերը: Որոշման ընդունումից հետո 10 օրվա ընթացքում հրապարակվում է Տոկոսադրույքի արձանագրությունը, որն ավելի մանրամասն հասարակությանն է ներկայացնում որոշման կայացման գործընթացում տեղի ունեցած քննարկումներն ու որոշման տրամաբանությունը: Տարին 4 անգամ ԿԲ-ն հրապարակում է «Գնաճի հաշվետվություն» եռամսյակային պարբերականը, որով լայն հասարակությանն է ներկայացնում տվյալ ժամանակահատվածում ձևավորված փաստացի մակրոտնտեսական և դրամավարկային միջավայրերն ու գնաճի նպատակի իրագործման գործոնային վերլուծությունը, ինչպես նաև ԿԲ-ի կողմից իրականացվելիք դրամավարկային քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և գնաճի ծրագրված հետագիծը՝ կանխատեսվող հորիզոնում գնաճի նպատակային մակարդակի ապահովման համար:

Կենտրոնական բանկը ՀՀ Ազգային ժողովին է ներկայացնում իր գործունեության վերաբերյալ տարեկան հաղորդումը, որը բաղկացած է ընթացիկ տարվա առաջին եռամսյակում հաստատված դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի և նախորդ տարվա դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաղորդումներից: Կենտրոնական բանկը հրապարակում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագիր, որն ուղեցուցային բնույթ ունի: Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը ներառում են գնաճի կանխատեսումները, դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները և օրենքով սահմանված նպատակների իրականացման համար Կենտրոնական բանկի խորհրդի սահմանած անհրաժեշտ այլ դրույթներ: Կենտրոնական բանկը հրապարակում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվությունը:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը ֆինանսական կայունության վերաբերյալ վերլուծությունների արդյունքները կիսամյակային պարբերականությամբ ներկայացնում է ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում:

Ֆինանսական կայունության հաշվետվության հիմնական նպատակն է իրական և ֆինանսական հատվածներում նախկին և սպասվող

վարգացումների համատեքստում երկրի ֆինանսական կայունությանը կարճաժամկետ հեռանկարում սպառնացող հավանական ռիսկերի նկարագրումը: Ընդհանուր առմամբ, հաշվետվությունում ներկայացվում է որոշակի ժամանակահատվածի համար ֆինանսական կայունության վերաբերյալ կենտրոնական բանկի գնահատականը, առկա ռիսկերը և դրանց կանխարգելման կամ չեզոքացմանն ուղղված միջոցառումները:

Հաշվետվությունը ներկայացվում է հրավիրված մամլո ասուլիսում, այնուհետև Կենտրոնական բանկի կայքէջում հրապարակվում են պարբերականն ու մամլո հաղորդագրությունը:

Հաշվետվության հրապարակումը թույլ է տալիս բարձրացնել ֆինանսական հաստատությունների, ձեռնարկությունների, տնտեսվարողների ու բնակչության տեղեկացվածության մակարդակը և ապահովում է Կենտրոնական բանկի գործունեության թափանցիկությունը՝ նպաստելով ԿԲ-ի նկատմամբ լայն հասարակության վստահության աճին:

Կենտրոնական բանկը հանրությանն է ներկայացնում նաև «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի տարեկան հաշվետվությունը»: Վերջինիս բաղկացուցիչ տարրերից է տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունը, որի համապատասխանությունը հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտներին յուրաքանչյուր տարի հավաստվում է միջազգային ճանաչում ունեցող աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից:

Վերը նշված փաստաթղթերը նպատակաուղղված են հասարակության լայն շերտերին ԿԲ հիմնական նպատակների իրագործման վերաբերյալ առավել ընդգրկուն և հասկանալի տեղեկատվություն ներկայացնելուն՝ դրանով իսկ բարձրացնելով ԿԲ-ի հանդեպ հասարակության վստահության աստիճանը:

5 ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐԻ ՀԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հաշվետու տարում Կենտրոնական բանկը շարունակել է ակտիվ համագործակցությունը միջազգային գործընկեր կառույցների հետ ինչպես երկկողմ այնպես էլ բազմակողմ մակարդակներում: Նշված շրջանակում հատկանշական են գործընկեր կառույցների ներկայացուցիչների մի շարք այցեր, մասնավորապես՝

2018 թ. հունվարին ՀՀ կենտրոնական բանկ է այցելել Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՀ) փորձագետների խումբը՝ նախապատրաստելու ֆինանսական հատվածի գնահատման ծրագրի շրջանակում (FSAP) Հայաստանի բանկային համակարգի համապատասխանության գնահատումը 2018 թ. ապրիլ և հունիս ամիսներին:

ՀՀ կենտրոնական բանկն ընդունել է նաև ԱՄՀ/ՀԲ հոլանդա-բելգիական ենթախմբի գործադիր տնօրեն պրն Էնթոնի դե Լանոյի գլխավորած պատվիրակությանը (Mr. Anthony De Lannoy, IMF Executive Director for Armenia): Այցի ընթացքում քննարկվել են երկկողմ համագործակցությանը, Հայաստանի ներկայիս տնտեսական վիճակին, դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությանը, արտաքին պահուստների ամրապնդմանը, պետական պարտքի կրճատմանը, բանկային համակարգի կայունության պահպանմանն առնչվող հարցեր:

Գործնական կապերն ընդլայնելու, երկրի մակրոտնտեսական վիճակին ծանոթանալու, ինչպես նաև ֆինանսական և բանկային տարբեր ոլորտների շուրջ բանակցություններ վարելու նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ կենտրոնական բանկ են այցելել Սևծովյան առևտրի և վարգացման բանկի նախագահ Դմիտրի Պանկինի գլխավորած պատվիրակությունը, Ասիական վարգացման բանկի պատվիրակությունը, «Մուդիկ» (Moody's) և «Ֆիթչ Ռեյթինգս» (Fitch Ratings) միջազգային վարկանիշային կազմակերպությունների ներկայացուցիչները:

Կենտրոնական բանկն ընդունել է նաև Ասիական վարգացման բանկի ներկայացուցիչների պատվիրակությանը: ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդի հակաահաբեկչական կոմիտեի գործադիր տնօրենության պատվիրակությանը և Չինաստանի բանկային և ապահովագրական ոլորտները կարգավորող հանձնաժողովի պատվիրակությանը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը ՀՀ դրամի ներդրման 25-ամյակին նվիրված միջոցառումների շրջանակում կազմակերպել է միջազգային համաժողով օտարերկրյա կենտրոնական/ազգային բանկերի կառավարիչների և միջազգային կազմակերպությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաների մասնակցությամբ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Կենտրոնական բանկը շարունակել է համագործակցությունը ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտում միջազգային ստանդարտների մշակման, երկրների կողմից վերջիններիս իմպլեմենտացման արդյունքների գնահատման գործում ներգրավված միջազգային կազմակերպությունների ու կառույցների, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի, էգմոնտ խմբի, Վարշավայի կոնվենցիայի Կողմերի համաժողովի, Եվրասիական խմբի, ԱՊՀ ՖՀՄ-ների ղեկավարների խորհրդի հետ:

Միջազգային կառույցների հետ համագործակցության շրջանակներում 2018 թ. Եվրոպայի խորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից հաստատվել է ՀՀ ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգի գնահատման առաջընթացի հաշվետվությունը, որով արձանագրվել է Հայաստանի վգալի առաջընթացը ՖԱԹՖ-ի 1-ին (ռիսկերի գնահատումը և ռիսկահենք մոտեցման կիրառությունը), 7-րդ (վանգվածային ոչնչացման վենքի տարածման ֆինանսավորմանն առնչվող թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցները) և 8-րդ (շահույթ ստանալու նպատակ չհետապնդող կազմակերպությունները) հանձնարարականների կիրարկման առումով:

Ինչ վերաբերում է օտարերկրյա ֆինանսական հետախուզության մարմինների հետ համագործակցությանը, ապա 2018 թվականի ընթացքում վերջիններից ստացվել է 29 և ուղարկվել է 54 հարցում: Ընդ որում, ամենից հաճախ հարցումներ ուղարկվել են ԱՄՆ-ի, Լատվիայի, ՌԴ-ի, Ֆրանսիայի, Մեծ Բրիտանիայի, Կիպրոսի, Գերմանիայի ՖՀՄ-ներին, ստացվել են Մոլդովայի, ՌԴ-ի, Ուզբեկստանի, Հնդկաստանի, Լատվիայի ՖՀՄ-ներից:

Տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկի կողմից կազմակերպված գործնական հանդիպումներից, համաժողովներից, նիստերից հատկանշական են.

- Master Card կազմակերպության հետ համատեղ կազմակերպված վճարային նորարարական ծառայությունների վերաբերյալ կլոր սեղանը՝ ՀՀ առևտրային բանկերի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:
- Կենտրոնական բանկը ակտիվ ներգրավվածություն է ցուցաբերել Եվրասիական ինտեգրման շրջանակում գործող բոլոր հանձնաժողովների աշխատանքներին: Հայաստանում են անցկացվել մի շարք կարևոր հանձնաժողովների և կոմիտեների նիստեր՝
  - ԵԱՏՄ կենտրոնական/ազգային բանկերի սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական մատչելիության հարցերով խորհրդատվական խորհրդի 6-րդ նիստը,
  - ԵԱՏՄ կենտրոնական/ազգային բանկերի արժութային քաղաքականության գծով խորհրդակցական կոմիտեի 17-րդ նիստը,
  - Միջպետական բանկի խորհրդի 57-րդ նիստը:
- Տեղի է ունեցել Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության KfW վարգացման բանկի հետ համատեղ գյուղատնտեսական ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրման վերաբերյալ հանդիպում-քննարկումը:
- ՀՀ կենտրոնական բանկի և Ասիական վարգացման բանկի հետ համատեղ կազմակերպվել է «Արտարժութային պահուստների ներդրումային կառավարում» թեմայով Ասիական տարածաշրջանային ֆորումը:
- ԱՊՀ անդամ պետությունների ֆինանսական կայունության հարցերով տարածաշրջանային խորհրդատվական խմբի հերթական՝ 8-րդ նիստը:

2018 թվականի ընթացքում շարունակվել են երկկողմ, ինչպես նաև միջկառավարական հանձնաժողովների շրջանակներում նախատեսված՝ օտարերկրյա կենտրոնական բանկերի միջև համաձայնագրեր, պայմանագրեր և փոխըմբռնման հուշագրեր ստորագրելու աշխատանքները:

Մասնավորապես՝ Երևանում կնքվել են.

- ՀՀ կենտրոնական բանկի և Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դեսպանատան միջև՝ FATCA համաձայնագիրը:
- ՀՀ և Ռուսաստանի կենտրոնական բանկերի միջև համակարգչային հարձակումների դեմ պայքարի ոլորտում փոխգործակցության համաձայնագիրը:

- ԵԱՏՄ անդամ պետությունների ֆինանսական շուկաների ոլորտում օրենսդրությունների ներդաշնակեցման վերաբերյալ համաձայնագիրը:
- ՀՀ կենտրոնական բանկի և Չինաստանի բանկային ու ապահովագրական ոլորտները կարգավորող հանձնաժողովի միջև՝ փոխըմբռնման հուշագիրը:
- ՀՀ կենտրոնական բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի միջև՝ 50 մլն եվրո գումարի չափով վարկային համաձայնագիրը՝ ՓՄՁ հատվածի ծրագրերը ֆինանսավորելու նպատակով:

Կենտրոնական բանկը շարունակել և խորացրել է համագործակցությունը գործընկեր կենտրոնական բանկերի և միջազգային հեղինակավոր ֆինանսական ու կրթական հաստատությունների հետ:

Կենտրոնական բանկի աշխատակիցներն ակտիվ մասնակցություն են ցուցաբերել ՀՀ տարածքում և արտերկրում կազմակերպված բազմաթիվ վերապատրաստման ծրագրերին, դասընթաց-խորհրդակցություններին և փորձի փոխանակման այցերին: Բանկն ապահովել է նաև իր աշխատակիցների մասնակցությունը միջազգային գիտաժողովներին, համաժողովներին և կլոր սեղաններին:

Երևանում և Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում կազմակերպվել են տարածաշրջանային և միջազգային նշանակության տասնյակ գիտաժողովներ, կոնֆերանսներ, սեմինար-քննարկումներ, դասընթացներ, ֆորումներ և այլն: Մասնավորապես՝ Եվրասիական տնտեսական միության և ԱՊՀ անդամ պետությունների կենտրոնական և ազգային բանկերի միջև համագործակցության շրջանակներում Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում անցկացվել է 4 դասընթաց, որին մասնակցել են ինչպես ԵՏՄ, այնպես էլ այլ երկրների բանկերի մոտ 90 ներկայացուցիչներ: Կազմակերպվել են հատուկ թեմաներով գործնական դասընթացներ, փորձի փոխանակման նպատակով աշխատանքային այցեր, միջոցառումների ընթացքում 25 աշխատակից ներկայացրել է ՀՀ կենտրոնական բանկի լավագույն փորձը: Բացի այդ, Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում տեղի են ունեցել.

- Միասնական կրթական ծրագրի շրջանակներում, Ֆինանսական ներգրավվածության (AFI) միության հետ համատեղ, «Սպառողների շահերի պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում» թեմայով միջազգային դասընթացը:
- «Տեխնոլոգիական ռիսկի վերահսկողություն» թեմայով միջազգային դասընթացը Տորոնտո կենտրոնի փորձագետների մասնակցությամբ:
- Միջազգային կոնֆերանս «Եվրասիական տնտեսական միության ֆինանսական վիճակագրության միջազգային ստանդարտների ներդրում» թեմայով, որի նպատակն էր օժանդակել Եվրասիական տնտեսական միության ֆինանսական վիճակագրության մեջ միջազգային չափանիշների կիրառմանը՝ ազգային և վերազգային մակարդակներում վիճակագրական

գործունեության համակարգումը բարելավելու միջոցով: Միևնույն ժամանակ, սեմինար-խորհրդակցության շրջանակում տեղի են ունեցել պետական ֆինանսների, դրամավարկային և ֆինանսական, ֆինանսական հատվածի սուբյեկտների վիճակագրությունների գծով աշխատանքային խմբերի հանդիպումներ, որոնց ընթացքում քննարկվել են 2019 թ. ֆինանսական վիճակագրությանն առնչվող անհրաժեշտ միջոցառումների վերաբերյալ հարցեր:

- Վիճակագրության ոլորտում հեղինակավոր Միջազգային հաշվարկների բանկի Իրվինգ Ֆիշերի կոմիտեի հետ առաջին անգամ համատեղ կազմակերպվել է «Արտաքին հատվածի վիճակագրություն» թեմայով միջազգային կոնֆերանս, որի նպատակն էր համախմբել մեկ վայրում կենտրոնական բանկերի և այլ հաստատությունների արտաքին հատվածի վիճակագիրներին, քաղաքականություն մշակողներին, տնտեսագետներին և հետազոտողներին՝ փորձի և տեսակետների փոխանակման համար: Կոնֆերանսի ընթացքում տեղի են ունեցել քննարկումներ արտաքին հատվածի վիճակագրությանը վերաբերող խնդիրների և թերությունների, կազմման մեթոդների, տվյալների հավաքագրման նոր աղբյուրների և արտաքին հատվածի ռիսկերի բացահայտման ուղղությամբ: Կոնֆերանսին մասնակցել են 45 մասնագետներ 25 երկրներից և միջազգային կազմակերպություններից: Ներկայացվել են 22 գիտական աշխատություններ, որոնք հետագայում տպագրվել են և տեղակայված են Իրվինգ Ֆիշերի կոմիտեի ինտերնետային էջում:
- «DSGE մոդելավորումը կենտրոնական բանկում և DYNARE ծրագրավորման փաթեթ» թեմայով տարածաշրջանային դասընթացը:
- ԱՄՆ-ի դաշնային պահուստային բանկի հետ համատեղ անցկացվել է «Վարկային ռիսկի վերլուծություն» թեմայով միջազգային դասընթացը:

2018 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկում տեղի է ունեցել «Նոր՝ 3-րդ շարքի թղթադրամների թողարկում» թեմայով դասընթացը Giesecke և Devrient կազմակերպության մասնագետների մասնակցությամբ:

Երևանում Հարավարևելյան եվրոպական հիմնադրամի մասնակցությամբ տեղի է ունեցել «Ինչպես գրավել հաճախորդներին և ավելացնել վաճառքի քանակը նոր տնտեսական իրողություններում» թեմայով դասընթացը ՀՀ առևտրային բանկերի ներկայացուցիչների և ՀՀ ԿԲ աշխատակիցների համար:

Ընդհանուր առմամբ, Կենտրոնական բանկի կողմից և Կենտրոնական բանկի հետ համատեղ ՀՀ տարածքում կազմակերպվել է 48 միջոցառում/ծրագիր, որին մասնակցել են ինչպես Կենտրոնական բանկի մոտ 500, այնպես էլ օտարերկրյա կենտրոնական/ապգային բանկերի, միջազգային կազմակերպությունների, ՀՀ առևտրային բանկերի և այլ գերատեսչությունների մոտ 800 ներկայացուցիչներ:

6

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
Անկախ աուդիտորական եզրակացության հետ միասին

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն 89

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն 93
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն 95
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն 97
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն 98

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Գործունեության նկարագրություն 100
2. Հաշվապահական հաշվառման հիմնական քաղաքականության ամփոփում 101
3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ 123
4. Տոկոսային եկամուտ 127
5. Տոկոսային ծախս 127
6. Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից 128
7. Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից 128
8. Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից 129
9. Այլ եկամուտ 129
10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր 130
11. Այլ ծախսեր 130
12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ 131
13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ 136
14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ 137
15. Ներդրումային արժեթղթեր 138
16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ 141
17. Հիմնական միջոցներ 144
18. Ոչ նյութական ակտիվներ 145
19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով 145
20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ 146
21. Այլ փոխառություններ 147
22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով 148
23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ 148
24. Թողարկված պարտատոմսեր 149
25. Կապիտալի կառավարում 149
26. Պայմանական պարտավորություններ 150
27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ 151
28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ 154
29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք 155
30. Ռիսկերի կառավարում 160
31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն 176
32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն 178

ԱՆԿԱԽ ԱՈՒԴԻՏՈՐԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և նրա դուստր ընկերությունների (միասին՝ Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունը, 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համար սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, ներառյալ՝ հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական միջոցների հոսքերը՝ համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ-ներ):

Կարծիքի հիմքեր

Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը նկարագրված է այս եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք), և պահպանել ենք էթիկայի այլ պահանջները՝ համաձայն ՀԷՄՍԽ կանոնների: Մենք համոզված ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Խմբի 2018 թ. Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված այլ տեղեկատվություն

Այլ տեղեկատվությունը ներառում է 2018 թ. Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված տեղեկատվությունը, բացի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններից և դրանց վերաբերյալ մեր աուդիտորական եզրակացությունից: Ղեկավարությունը պատասխանատու է այլ տեղեկատվության համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ մեր կարծիքը չի տարածվում այլ տեղեկատվության վրա, և մենք այդ տեղեկատվության վերաբերյալ չենք տրամադրում կարծիք, որը որևէ ձևով կարտահայտի հավաստիացում տվյալ տեղեկատվության վերաբերյալ:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի հետ կապված, մեր պարտավորությունն է ծանոթանալ այլ տեղեկատվությանը, և դրանով դիտարկել, թե արդյոք առկա են էական անհամապատասխանություններ այլ տեղեկատվության և համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կամ աուդիտի ընթացքում ձեռք բերված մեր գիտելիքների միջև, և թե արդյոք այլ տեղեկատվությունը պարունակում է այլ էական խեղաթյուրումներ: Եթե մեր կատարած աշխատանքը հիմք է հանդիսանում եզրակացնելու, որ այլ տեղեկատվությունը պարունակում է էական խեղաթյուրումներ, մենք պարտավոր ենք տեղեկացնել այդ փաստի մասին: Մենք այդպիսի փաստերի մասին տեղեկություն չունենք:

Ղեկավարության և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար, համապատասխան դեպքերում անընդհատության հետ կապված հարցերը բացահայտելու և կազմակերպության գործունեության անընդհատության ենթադրության հիման վրա հաշվետվությունները պատրաստելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է լուծարել Խումբը, ընդհատել դրա գործունեությունը, կամ երբ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը պատասխանատու է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողության համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, ամբողջությամբ վերցրած, զերծ են էական խեղաթյուրումներից՝ անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համաձայն իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումը, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների՝ այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացրած աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն:

Ի լրումն՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով, և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի չարաշահում.
- ձեռք ենք բերում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին պատկերացում՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար.
- գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը.
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության սկզբունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է էական կասկած հարուցել Խմբի անընդհատ գործելու կարողության վրա: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, երբ այդ բացահայտումները համապատասխան չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Սակայն, ապագա իրադարձություններն ու հանգամանքները կարող են հանգեցնել Խմբի գործունեության անընդհատության դադարեցմանը.
- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը.
- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ Խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդին հաղորդակցում ենք աուդիտի առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

«Էրնսթ ընդ Յանգ» ՓԲԸ

Աուդիտի բաժնի հիմնադիր գործընկեր՝ էրիկ Հայրապետյան

Գլխավոր տնօրեն՝ Հ. Սարգսյան՝
Ի դեմս լիազորված անձ է. Հայրապետյանի
(գործող 01.08.2016 թ. տրված լիազորագրի հիման վրա)

29 մարտի, 2019 թ.
ՀՀ, ք. Երևան

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազար ՀՀ դրամ

	Ծնթգ.	2018 թ.	2017 թ.
Տոկոսային եկամուտ	4	27,985,211	24,810,893
Տոկոսային ծախս	5	(16,477,039)	(14,000,482)
Զուտ տոկոսային եկամուտ		**11,508,172**	**10,810,411**
Վարկային կորուստների գծով ծախսեր		(93,852)	–
Զուտ տոկոսային եկամուտ վարկային կորուստների գծով ծախսերից հետո		**11,414,320**	**10,810,411**
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ		334,616	104,163
Միջնորդավճարների գծով ծախս		(896,176)	(827,766)
Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	6	(2,986,567)	5,522,258
Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	7	468,802	(419,692)
Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	8	11,938,436	5,282,609
Զուտ օգուտ վաճառքի համար մատչելի ակտիվներից		–	291,035
Այլ եկամուտ	9	3,736,415	3,852,261
Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	10	(5,023,216)	(570,486)
Այլ ծախսեր	11	(19,384,341)	(20,473,094)
(Վնաս)/շահույթ մինչև հարկումը		**(397,711)**	**3,571,699**
Շահութահարկի գծով ծախս		(1,945,595)	(1,688,453)
Հաշվետու տարվա (վնաս)/շահույթ		**(2,343,306)**	**1,883,246**
(Վնասը)/շահույթը վերագրելի է՝			
Բանկի սեփականատիրոջը		(2,373,281)	1,856,156
Չվերահսկող բաժնեմասին		29,975	27,090
Այլ համապարփակ (վնաս)/եկամուտ/			
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող հոդվածներ			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից զուտ չիրացված օգուտ		290,656	–
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման պահուստներում փոփոխություններ ակնկալվող վարկային կորուստների գծով		(5,717)	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից զուտ չիրացված օգուտ		–	1,123,763
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումային արժեթղթերից իրացված զուտ օգուտ՝ վերադասակարգված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում		–	(291,035)
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող այլ համապարփակ զուտ եկամուտ		**284,939**	**832,728**
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ վնաս			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներից զուտ վնաս		(406,716)	–
Ընդամենը հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ վնաս		**(406,716)**	**–**

Հաշվետու տարվա այլ համապարփակ (վնաս)/եկամուտ	**(121,777)**	**832,728**
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ (վնաս)/եկամուտ	**(2,465,083)**	**2,715,974**
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ (վնասը)/եկամուտը վերագրելի է՝		
Բանկի սեփականատիրոջը	(2,504,709)	2,676,378
Չվերահսկող բաժնեմասին	39,626	39,596

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են 2019 թ. մարտի 29-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից և ստորագրվել՝

ԱՐԹՈՒՐ ՋԱՎԱԴՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի նախագահ

ՄԱՐԻԱՆՆԱ ԱՄԻՐԲԵԿՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գլխավոր հաշվապահ

1-32 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

հազար ՀՀ դրամ

	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Ակտիվներ արտարժույթով			
Կանխիկ դրամ		42,238,172	45,575,878
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	12	348,066,857	338,451,346
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	13	704,860,473	707,060,655
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	14	43,849	202,928
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15	2,985,864	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	15	–	2,321,188
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	15	–	32,089,943
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	16	89,548,497	92,296,129
Այլ ակտիվներ		160,687	325,614
Ընդամենը ակտիվներ արտարժույթով		**1,187,904,399**	**1,218,323,681**
Ակտիվներ տեղական արժույթով			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	12	443,648,161	307,508,525
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15	88,280,524	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	15	–	92,039,044
Հիմնական միջոցներ	17	68,740,919	73,096,780
Ոչ նյութական ակտիվներ	18	2,790,723	3,037,110
Այլ ակտիվներ	19	14,795,146	15,253,394
Ընդամենը ակտիվներ տեղական արժույթով		**618,255,473**	**490,934,853**
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԱԿՏԻՎՆԵՐ		**1,806,159,872**	**1,709,258,534**
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	247,315,663	179,414,268
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	5,822,025	1,242,391
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	14	97,040	13,184
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	16	266,323,100	291,752,144
Այլ փոխառություններ	21	151,710,752	155,581,621
Այլ պարտավորություններ		767,226	498,396
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով		**672,035,806**	**628,502,004**
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		566,706,467	516,094,481
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	367,193,187	385,491,051
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	184,926,978	161,501,459
Թողարկված պարտատոմսեր	24	7,838,688	4,751,824
Այլ պարտավորություններ	22	4,503,420	4,648,825
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով		**1,131,168,740**	**1,072,487,640**
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		**1,803,204,546**	**1,700,989,644**

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
(շարունակություն)

հազար ՀՀ դրամ

	Ծնթգ.	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Թողարկված կապիտալ	25	100,000	100,000
Գլխավոր պահուստ		25,480,248	25,480,248
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	25	73,810,843	73,810,843
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վերագնահատման պահուստ	25	1,838,897	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների վերագնահատման պահուստ	25	–	1,903,879
Կուտակված վնաս		(99,172,325)	(93,984,117)
Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի զուտ ակտիվներ		**2,057,663**	**7,310,853**
Չվերահսկող բաժնեմաս		897,663	958,037
Ընդամենը սեփական կապիտալ		**2,955,326**	**8,268,890**
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ		**1,806,159,872**	**1,709,258,534**

1-32 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազար ՀՀ դրամ

	Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի							
	Թողարկված կապիտալ	Գլխավոր պահուստ	Հատուկ նպատակային շրջանառության միջոցների պահուստ	Իրական արժեքով այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված ֆինանսական գործիքների վերագնահատման պահուստ/կուտակված վնասներ	Կուտակված վնաս	Ընդամենը	Շվերահսկող բաժնեմաս	Ընդամենը սեփական միջոցներ
Մնացորդը 2017 թ. հունվարի 1-ին	**100,000**	**25,480,248**	**73,810,843**	**1,083,657**	**(95,840,273)**	**4,634,475**	**743,295**	**5,377,770**
Դուստր ընկերության ձեռքբերում	-	-	-	-	-	-	163,000	163,000
Դուստր ընկերությունում բաժնեմասի նվազում	-	-	-	-	-	-	12,146	12,146
Հաշվետու տարվա շահույթ	-	-	-	-	1,856,156	1,856,156	27,090	1,883,246
Այլ համապարփակ եկամուտ	-	-	-	820,222	-	820,222	12,506	832,728
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ	**-**	**-**	**-**	**820,222**	**1,856,156**	**2,676,378**	**39,596**	**2,715,974**
Մնացորդը 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**100,000**	**25,480,248**	**73,810,843**	**1,903,879**	**(93,984,117)**	**7,310,853**	**958,037**	**8,268,890**
ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման ազդեցությունը (Ծնթգ. 2)	-	-	-	66,446	(2,814,927)	(2,748,481)	-	(2,748,481)
ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն վերահաշվարկված սկզբնական մնացորդ	**100,000**	**25,480,248**	**73,810,843**	**1,970,325**	**(96,799,044)**	**4,562,372**	**958,037**	**5,520,409**
Դուստր ընկերությունում բաժնեմասի ավելացում	-	-	-	-	-	-	(100,000)	(100,000)
Հաշվետու տարվա վնաս	–	–	–	–	(2,373,281)	(2,373,281)	29,975	(2,343,306)
Այլ համապարփակ վնաս	–	–	–	(131,428)	–	(131,428)	9,651	(121,777)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս	–	–	–	(131,428)	(2,373,281)	(2,504,709)	39,626	(2,465,083)
Մնացորդը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	25,480,248	73,810,843	1,838,897	(99,172,325)	2,057,663	897,663	2,955,326

1-32 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազար ՀՀ դրամ

	Ծնթգ.	2018 թ.	2017 թ.
Դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
(Վնաս)/շահույթ մինչև հարկումը		**(397,711)**	**3,571,699**
Ճշգրտումներ՝ հաշվետու տարվա (վնասը)/շահույթը զուտ դրամական հոսքերին համաձայնեցնելու նպատակով			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	11	4,649,127	4,699,999
Հիմնական միջոցների օտարումից վնաս		1,429	1,601
Ստացվելիք տոկոսներ		(58,784)	149,287
Վճարվելիք տոկոսներ		331,968	634,626
Զուտ վնաս/(օգուտ) արտարժույթի վերագնահատումից	6	3,335,741	(5,100,923)
Զուտ (օգուտ)/վնաս իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների վերաչափումից		(939,807)	1,230,115
Զուտ օգուտ վաճառքի համար մատչելի ակտիվներից		-	(291,035)
Վարկային կորուստների գծով ծախսեր		93,852	-
Այլ ծախսեր		-	478,742
Վճարված շահութահարկ		(1,905,678)	(1,544,292)
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր՝ նախքան գործառնական ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխությունները		**5,110,137**	**3,829,819**
Գործառնական ակտիվների զուտ (աճ)/նվազում			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		12,920,447	(21,449,963)
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ և ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ		29,051,403	(102,494,666)
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		(139,221,508)	(22,812,471)
Այլ ակտիվներ		543,410	1,212,644
Գործառնական պարտավորությունների զուտ աճ/(նվազում)			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		50,611,986	60,692,899
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ		52,122,131	(28,454,791)
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ		28,565,401	(21,872,821)
Թողարկված պարտատոմսեր		3,013,273	(4,137,300)
Այլ պարտավորություններ		102,171	569,427
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր ստացված/(օգտագործված) գործառնական գործունեությունում		**42,818,851**	**(134,917,223)**
Դրամական միջոցների հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(1,066,933)	(4,123,468)
Հիմնական միջոցների վաճառքից մուտքեր		987,991	1,042,076
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների վաճառքից և մարումից մուտքեր		-	10,888,357
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վաճառքից և մարումից մուտքեր		2,814,866	-
Դուստր ընկերությունում բաժնեմասի ավելացում		(100,000)	-
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվների ձեռքբերում		-	(24,040,370)
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվների մարումից մուտքեր		-	26,295,240
Դուստր ընկերության ձեռքբերում		-	(200,000)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր ներդրումային գործունեությունից		**2,635,924**	**9,861,835**

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն
2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

(շարունակություն)

հազար ՀՀ դրամ

	Ծնթգ.	2018 թ.	2017 թ.
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Ստացված վարկեր		9,419,398	52,568,044
Մարված վարկեր		(29,292,741)	(23,274,235)
Դուստր ընկերությունում բաժնեմասի նվազում		–	12,146
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր (օգտագործված)/ստացված ֆինանսավորման գործունեությունից		**(19,873,343)**	**29,305,955**
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(5,876,406)	14,499,222
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ/(նվազում)		**19,705,026**	**(81,250,211)**
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեսկզբին	28	336,262,524	417,512,735
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեվերջին	28	**355,967,550**	**336,262,524**
Լրացուցիչ տեղեկատվություն			
Ստացված տոկոսներ		27,926,427	24,960,180
Վճարված տոկոսներ		(16,145,071)	(13,365,856)

1-32 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Գործունեության նկարագրություն

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին (այսուհետ՝ «ՖՀՄՍ») համապատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ «Բանկ») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների (այսուհետ միասին՝ «Խումբ») գործունեության համար:

Բանկն իրավաբանական անձ է, որի միակ հիմնադիրը Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Բանկն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրությանը, «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» օրենքին (այսուհետ՝ «Օրենք») և Հայաստանի Հանրապետության այլ օրենքներին համապատասխան:

Բանկի իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք.Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փող., 6 շենք: Բանկի աշխատակիցների միջին թվաքանակը 2018 թվականի ընթացքում կազմել է 746 (2017 թ՝ 771):

Բանկը շահույթ ստանալու նպատակ չի հետապնդում: Բանկի գործունեության ֆինանսական արդյունքները, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների և սեփական կապիտալի կառուցվածքը սահմանվում են Բանկի գործառույթներով:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի հիմնական խնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումն է: Գների կայունության նպատակն իրագործելու համար կենտրոնական բանկը մշակում, հաստատում և իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը: Ի լրումն իր հիմնական խնդրի՝ Բանկը նաև պատասխանատու է՝

- Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ այլ պայմանների ապահովման և
- գործուն վճարահաշվարկային համակարգ ստեղծելու և զարգացնելու համար:

Բանկը նաև՝

- թողարկում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը և կարգավորում դրամաշրջառությունը,
- կազմակերպում և կարգավորում է փողերի «լվացումը» և ահաբեկչության ֆինանսավորումը կանխարգելող միջոցառումներ,
- հավաքագրում, ամփոփում և հրապարակում է դրամավարկային, ֆինանսական համակարգի, վճարային հաշվեկշռի, միջազգային ներդրումային դիրքի և արտաքին պարտքի վերաբերյալ վիճակագրություն,
- ապահովում է արժեթղթերում ներդրողների պաշտպանության, շուկայում արժեթղթերի արդար գնագոյացման համակարգի ձևավորման ու պահպանման, արժեթղթերի արդար, թափանցիկ և վստահելի շուկայի կանոնակարգված և բնականոն գործունեության և զարգացման համար անհրաժեշտ պայմաններ,
- ապահովում է ֆինանսական համակարգում սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար անհրաժեշտ պայմաններ,
- ապահովում է ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ տնտեսական մրցակցություն,

- Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության (այսուհետ՝ «Կառավարություն») ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն է,
- լիցենզավորում է առևտրային բանկերի և, եթե նախատեսված է օրենքով, այլ անձանց և վերահսկում ու կարգավորում է վերջիններիս գործունեությունը,
- առևտրային բանկերի համար վերջին ատյանի վարկատու է, ինչպես նաև
- տիրապետում, օգտագործում և տնօրինում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները:

Բանկի խոշոր դուստր կազմակերպությունները ներկայացված են ստորև.

Անվանումը	Հիմնադրման երկիրը	Հիմնական գործունեությունը	Վերահսկվող %		Հիմնադրման ամսաթիվ
			2018 թ.	2017 թ.	
«Արմենիան Քարդ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	56.25	56.25	մարտ 2000 թ.
«Հայինկասացիա» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Դրամական միջոցների փոխադրումներ	100.00	100.00	ապրիլ 1998 թ.
«Ազգային Հիփոթեքային Ընկերություն» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	հունիս 2009 թ.
«Բնակարան երիտասարդներին» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	փետրվար 2010 թ.
«Փոքր և միջին բիզնեսի վարկավորման աջակցություն» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վարկավորման աջակցություն	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2010 թ.
«Ավտոտրանսպորտային միջոցների հատուկ նշանակության միասնական պատուհան» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Ապահովագրական ենթակառուցվածքների աջակցություն	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2013 թ.
«Ստակ Պրոցեսինգ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2017 թ.
«Ստակ Մանի Տրանսֆեր» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	82.64	55.09	դեկտեմբեր 2017 թ.

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (այսուհետ՝«ՖՀՄՍ») պահանջներին համապատասխան՝ Բանկի և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների համար:

(բ) Չափման հիմունքները

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են պատմական արժեքի սկզբունքի հիման վրա, բացառությամբ ֆինանսական գործիքների, որոնք սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով և իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների (ներառյալ՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքները), իրական արժեքով չափվող վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների և իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների: Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները ներկայացված են ստորև: Այդ դրույթները հետևողականորեն կիրառվել են հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների նկատմամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

(գ) Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման ձևը

Բացառիկ դեպքերում համապատասխան հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկատվության մանրամասն բացահայտումը կարող է բերել ՀՀ ամբողջ ֆինանսական համակարգի նկատմամբ վստահության կորստի: Հետևաբար, չնայած նման գործառնությունների ֆինանսական արդյունքներն արտացոլված են Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, Խումբը կարող է միայն սահմանափակ բացահայտումներ ներկայացնել նման գործարքների վերաբերյալ:

(դ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է նաև Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթը և այն արժույթը, որով ներկայացված են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները: Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

(ե) Գնահատումների և դատողությունների կիրառում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում ղեկավարությունն օգտագործել է իր դատողությունները և գնահատումները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները որոշելիս: Կիրառված էական դատողությունները և գնահատումները հետևյալն են.

Իրական արժեք

Եթե համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել ակտիվ շուկայի գների հիման վրա, ապա այն որոշվում է տարբեր գնահատման մոդելների կիրառմամբ, ներառյալ՝ մաթեմատիկական մոդելները: Այդպիսի մոդելների համար ելակետային տվյալները որոշվում են որպես դիտարկվող շուկաների տվյալներ, եթե դա հնարավոր է: Հակառակ դեպքում իրական արժեքի որոշման համար կիրառում են դատողություններ:

Արժեզրկման գնահատում

Եվ ՖՀՄՍ 9-ի, և ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն՝ ֆինանսական ակտիվների բոլոր դասերի գծով արժեզրկումից կորուստների գնահատումը պահանջում է դատողությունների կիրառում, մասնավորապես ապագա դրամական հոսքերի արժեքի և ժամկետայնության ու գրավի արժեքի գնահատումը՝ արժեզրկումից կորուստները և վարկային ռիսկի զգալի աճը որոշելիս: Այս գնահատումների հիմքում ընկած են մի շարք գործոններ, որոնց փոփոխությունները կարող են հանգեցնել պահուստների տարբեր մակարդակների: Խմբի ակնկալվող վարկային կորուստների («ԱՎԿ») հաշվարկները բարդ մոդելների արդյունք են, որոնց հիմքում ընկած են մի շարք ենթադրություններ՝ ելակետային փոփոխականների ընտրության և դրանց փոխկապակցվածության վերաբերյալ: ԱՎԿ մոդելների դատողություններ և գնահատումներ պարունակող տարրերը հետևյալն են.

- Խմբի ներքին վարկային գնահատման մոդելը, որը առանձին դասերի համար սահմանում է դեֆոլտի հավանականությունները,
- Խմբի գնահատման չափանիշները և որակական գնահատումը, թե արդյոք տեղի է ունեցել վարկային ռիսկի զգալի աճ, և հետևաբար, ֆինանսական ակտիվների գծով պահուստները պետք է չափվեն ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող վարկային կորստի (ԱԿԱՎԿ) հիմունքով,
- ԱՎԿ մոդելների մշակումը, ներառյալ տարբեր բանաձևերի և ելակետային տվյալների ընտրությունը,

- Մակրոտնտեսական սցենարների և այնպիսի տնտեսական ելակետային տվյալների միջև, ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակը և գրավի արժեքը, կապերի որոշումը և դրանց ազդեցությունը դեֆոլտի հավանականության (PD), դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքի (EAD) և դեֆոլտի դեպքում կորստի չափի (LGD) վրա,
- Կանխատեսվող մակրոտնտեսական սցենարների և դրանց հավանականությունների կշիռների ընտրությունը՝ ԱՎԿ մոդելների ելակետային տնտեսական փոփոխականները որոշելու համար:

Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Խումբը գործարքներ է կնքում կապակցված կողմերի հետ: ՀՀՄՍ 39-ով և ՖՀՄՍ 9-ով պահանջվում է ֆինանսական գործիքները սկզբնապես ճանաչել իրենց իրական արժեքով: Դատողություն է կիրառվում որոշելիս, թե արդյոք գործարքները գնանշվում են շուկայական, թե ոչ շուկայական տոկոսադրույքներով, երբ չկա այդպիսի գործարքների համար գործող շուկա: Դատողության համար հիմք է ծառայում չկապակցված կողմերի հետ համանման գործարքների գնանշումը և արդյունավետ տոկոսադրույքի վերլուծությունը: Կապակցված կողմերի հետ մնացորդների պայմաններն ու դրույթները բացահայտված են Ծանոթագրություն 27-ում:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (այսուհետ՝ «ԱՄՀ») հետ գործարքների հաշվառում

Համաձայն «ԱՄՀ-ի գործարքները և ֆինանսական կազմակերպումը» ուղեցույցի՝ ԱՄՀ-ի յուրաքանչյուր անդամ նշանակում է ֆիսկալ գործակալություն (ֆինանսների նախարարություն, կենտրոնական բանկ կամ համանման կազմակերպություն)՝ ԱՄՀ-ի հետ ֆինանսական գործարքներ կատարելու համար և պահառուի (կենտրոնական բանկ կամ համանման գործակալություն)՝ ԱՄՀ-ի հաշիվները պահելու համար (ԱՄՀ թիվ 1 և 2 հաշիվներ և արժեթղթերի հաշիվ):

Համաձայն «Արժույթի միջազգային հիմնադրամին, Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկին, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիային, Զարգացման միջազգային ասոցիացիային, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկին, Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալությանը և Կապիտալ ներդրումների վերաբերյալ տարաձայնությունների կարգավորման միջազգային կենտրոնին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության մասին» ՀՀ օրենքի՝ Բանկը, ըստ ԱՄՀ-ի հետ կնքված պայմանագրի 5-րդ հոդվածի 1-ին կետի, հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության ֆիսկալ գործակալ: Բանկը համարվում է նաև Հայաստանի Հանրապետության պահառու:

Այն դեպքում, երբ Կենտրոնական բանկն ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է ֆիսկալ գործակալի գործառույթ, արդյունքում առաջացած ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և գործառնությունների արդյունքները արտացոլվում են Կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում: Երբ Կենտրոնական բանկը ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է պահառուի գործառույթ, բոլոր գործառնություններն իրականացվում են Կենտրոնական բանկի թղթակցային հաշիվների միջոցով, սակայն այդ գործառնությունների արդյունքում առաջացող ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և համապատասխան շահույթը կամ վնասը չեն արտացոլվում Կենտրոնական բանկի՝ ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում:

(զ) Նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին անցում

Խումբն առաջին անգամ կիրառել է ՖՀՄՍ 15-ը և ՖՀՄՍ 9-ը: Այս նոր հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների կիրառման արդյունքում փոփոխությունների բնույթն ու ազդեցությունը նկարագրված են ստորև:

Խումբն առաջին անգամ է կիրառել ստանդարտների որոշ փոփոխությունները, որոնք գործում են 2018 թ. հունվարի 1-ին սկսվող կամ դրան հաջորդող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Խումբը

վաղաժամկետ չի կիրառել որևէ թողարկված, սակայն դեռևս չգործող ստանդարտներ, մեկնաբանություններ կամ փոփոխություններ: Յուրաքանչյուր փոփոխության բնույթը և ազդեցությունը ներկայացված է ստորև.

ՖՀՄՍ 9 Ֆինանսական գործիքներ

Խումբն առաջին անգամ է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը: Հաշվապահական հաշվառման այս նոր ստանդարտի կիրառման արդյունքում ի հայտ եկած փոփոխությունների բնույթը և ազդեցությունը ներկայացված են ստորև.

ՖՀՄՍ 9 փոխարինում է ՀՀՄՍ 39 Ֆինանսական գործիքներ. Ճանաչումը և չափումը ստանդարտին 2018 թ. հունվարի 1-ին սկսվող կամ դրան հաջորդող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Խումբը չի վերահաշվարկել ֆինանսական գործիքների գծով 2017 թ. համեմատական տեղեկատվությունը ՖՀՄՍ 9-ի շրջանակներում: Հետևաբար, 2017 թ. համեմատական տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն և համեմատելի չէ 2018 թ. ներկայացված տեղեկատվության հետ: ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում առաջ եկած տարբերությունները ուղղակիորեն ճանաչվել են 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ չբաշխված շահույթում և բացահայտված են ստորև:

Դասակարգումը և չափումը

Միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) չափանիշին համապատասխանող պարտքային ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը սկզբնական ճանաչման պահին հիմնված է բիզնես մոդելի վրա, որով կառավարվում են տվյալ գործիքները՝

- Գործիքները, որոնք կառավարվում են «հավաքագրման համար պահվող» հիմունքով, չափվում են ամորտիզացված արժեքով,
- Գործիքները, որոնք կառավարվում են «հավաքագրման և վաճառքի համար պահվող» հիմունքներով, չափվում են իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով (FVOCI),
- Այլ հիմունքներով կառավարվող գործիքները, այդ թվում՝ առևտրային ֆինանսական ակտիվները, չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով (FVTPL):

Բաժնային ֆինանսական ակտիվները պահանջվում է դասակարգել սկզբնական ճանաչման պահին իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե չի կայացվել որոշում (որը ենթակա չէ վերանայման)՝ դրանք դասակարգել որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող: Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային ներդրումների գծով բոլոր իրացված և չիրացված օգուտները և վնասները, բացի շահութաբաժինների գծով եկամտից, ճանաչվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, առանց հետագա դասակարգման շահույթում և վնասում:

Ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգումը և գնահատումը հիմնականում մնում է անփոփոխ ՀՀՄՍ 39-ի ընթացիկ պահանջների համեմատ: Ածանցյալ գործիքները կշարունակեն չափվել իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Պարունակվող ածանցյալ գործիքները այլևս չեն առանձնացվում ֆինանսական ակտիվից, որոնց մասն են կազմում:

Արժեզրկում

ՖՀՄՍ 9-ի ընդունմամբ հիմնավորապես փոխվել է Խմբի կողմից վարկերի արժեզրկման հաշվառումը. ՀՀՄՍ 39-ով նախատեսված կրած վնասների մոտեցումը փոխարինվել է հետագա ժամանակաշրջաններում ակնկալվող վարկային կորուստների (ԱՎԿ) մոտեցմամբ: 2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբը ճանաչում է պահուստներ ակնկալվող վարկային կորուստների գծով բոլոր վարկերի և իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չչափվող այլ պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով, ինչպես նաև վարկային բնույթի պարտավորվածությունների և ֆինանսական երաշխիքների պայմանագրերի համար: Բաժնային գործիքները արժեզրկման ենթակա չեն՝ համաձայն ՖՀՄՍ 9-ի:

Պահուստի հիմքում ընկած է ԱՎԿ-ն՝ կապված հաջորդ տասներկու ամիսների ընթացքում դեֆոլտի հավանականության հետ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ տեղի է ունեցել վարկային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո: Եթե ֆինանսական ակտիվը համապատասխանում է ձեռք բերված կամ ստեղծած արժեզրկված վարկի սահմանմանը (POCI), ապա պահուստը հիմնվում է ակտիվի կյանքի ընթացքում ԱՎԿ փոփոխության վրա: Բանկի կողմից կիրառվող արժեզրկման մեթոդների մանրամասները բացահայտված են ծանոթագրություն 30-ում: 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման քանակական ազդեցությունը բացահայտված է ստորև:

ՖՀՄՍ 9-ի անցման ազդեցությունը

Հետևյալ աղյուսակները ներկայացնում են ՖՀՄՍ 9-ի անցման ազդեցությունը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության և չբաշխված շահույթի վրա, ներառյալ՝ ՀՀՀՄՍ 39-ի համաձայն կրած վարկային կորուստների վրա հիմնված հաշվարկը ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ԱՎԿ մոտեցմամբ փոխարինելու ազդեցությունը:

ՀՀՀՄՍ 39-ի համաձայն հաշվարկված հաշվեկշռային արժեքների և 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ներկայացված մնացորդների համաձայնեցման աղյուսակը ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

		Գնահատումը ՀՀՀՄՍ 39-ով		Վերադասակարգում	Վերաչափում		ՖՀՄՍ 9	
	Հղում	Դասակարգում	Մնացորդ		Հիմ	Այլ	Մնացորդ	Դասակարգում
Ֆինանսական ակտիվներ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ		L&R	45,575,878	–	–	–	45,575,878	Ամորտիզացված արժեք
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	Ա	FVPL	707,060,655	32,089,943	–	–	739,150,598	FVPL
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ		FVPL	202,928	–	–	–	202,928	FVPL
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		L&R	338,451,346	–	(102,692)	–	338,348,654	Ամորտիզացված արժեք
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ		L&R	92,296,129	–	–	–	92,296,129	Ամորտիզացված արժեք
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		L&R	307,508,525	–	(2,678,727)	–	304,829,798	Ամորտիզացված արժեք
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ արտարժույթով	Ա	HTM	32,089,943	(32,089,943)	–	–	–	
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ արտարժույթով, ներառյալ՝								
– Բաժնային ներդրումներ սկզբնական արժեքով		AFS	3,211	(3,211)	–	–	–	
– Բաժնային ներդրումներ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող		AFS	2,317,977	(2,317,977)	–	–	–	
Վերադասակարգում իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներին արտարժույթով			–	*2,321,188*	–	–	*2,321,188*	*FVOCI (բաժնային)*
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ տեղական արժույթով, ներառյալ՝								
– Պարտքային գործիքներ		AFS	91,332,221	(91,332,221)	–	–	–	

		Գնահատումը ՀՀՄՍ 39-ով		Վերադասակարգում	Վերաչափում		ՖՀՄՍ 9	
	Հղում	Դասակարգում	Գումար		Հիմ	Այլ	Գումար	Դասակարգում
- Բաժնային ներդրումներ սկզբնական արժեքով		AFS	706,823	(706,823)	–	–	–	
Վերադասակարգում իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներին տեղական արժույթով			–	*91,332,221*	–	–	*91,332,221*	*FVOCI (պարտքային)*
Վերադասակարգում իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներին տեղական արժույթով			–	*706,823*	–	–	*706,823*	*FVOCI (բաժնային)*
Այլ ֆինանսական ակտիվներ		L&R	2,418,111	–	(50,194)	–	2,367,917	Ամորտիզացված արժեք
Ընդամենը ակտիվներ			**1,619,963,747**	**–**	**(2,831,613)**	**–**	**1,617,132,134**	
Ոչ ֆինանսական պարտավորություններ								
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ			296,229	–	–	(83,132)	213,097	
Ընդամենը պարտավորություններ			**296,229**	–	–	**(83,132)**	**213,097**	

[1] L&R: Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր.

[2] HTM: Մինչև մարման ժամկետը պահվող

[3] AFS: Վաճառքի համար մատչելի

Ա – 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ մինչև մարման ժամկետը պահվող օտարերկրյա արժեթղթերը վերադասակարգվել են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ, քանի որ Խումբը փոխել է իր ներդրումային քաղաքականությունը և սկսել է իրականացնել նախկինում մինչև մարման ժամկետը պահվող դասում ներառված արժեթղթերի ակտիվ կառավարում:

ՖՀՄՍ 9-ի անցման ազդեցությունը պահուստների և չբաշխված շահույթի վրա ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	Պահուստներ և չբաշխված շահույթ
Իրական արժեքի պահուստ	
Վերջնական մնացորդը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 39 (31 դեկտեմբերի 2017 թ.)	1,903,879
Ակնկալվող վարկային կորուստների ճանաչում ըստ ՖՀՄՍ 9-ի՝ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների համար	66,446
ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն վերահաշվարկված սկզբնական մնացորդ (1 հունվարի 2018 թ.)	**1,970,325**
Չբաշխված շահույթ	
Վերջնական մնացորդը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 39 (31 դեկտեմբերի 2017 թ.)	(93,984,117)
ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ԱՎԿ-ի ճանաչում՝ ներառյալ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող գործիքների համար	(2,898,059)
Հետաձգված հարկ վերոնշյալի գծով	83,132
ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն վերահաշվարկված սկզբնական մնացորդ (1 հունվարի 2018 թ.)	**(96,799,044)**
Ընդամենը փոփոխություն սեփական կապիտալում ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում	**(2,748,481)**

Խումբը կիրառել է նոր ստանդարտը՝ օգտագործելով ձևափոխված հետընթաց մեթոդը՝ անցման գումարային ազդեցությունը ճանաչելով 2018 թ. հունվարի 1-ի սկզբնական չբաշխված շահույթում, առանց համեմատական տեղեկատվության վերահաշվարկի:

Հետևյալ աղյուսակը համադրում է ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն վարկերի կորստի պահուստի սկզբնական մնացորդները ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ճանաչված ԱՎԿ-ին:

հազար ՀՀ դրամ

	Վարկերի կորստի պահուստ/ համաձայն ՀՀՄՍ 39 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Վերաչափում	ԱՎԿ ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Արժեզրկման պահուստ			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	–	102,692	102,692
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	–	2,678,727	2,678,727
Վաճառքի համար մատչելի պարտքային ներդրումներ ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն /իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվներ համաձայն ՖՀՄՍ 9-ի	–	66,446	66,446
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	–	50,194	50,194
	–	**2,898,059**	**2,898,059**

ՖՀՄՄԿ մեկնաբանություն 22 «Արտարժույթով գործարքներ և կանխավճարներ»

Մեկնաբանությամբ հստակեցվում է, որ կանխավճարի արդյունքում ոչ դրամային ակտիվի կամ ոչ դրամային պարտավորության ապաճանաչման ժամանակ առաջացող համապատասխան ակտիվի, ծախսերի և եկամուտների (կամ դրանց մի մասի) սկզբնական ճանաչման համար օգտագործվող սփոթ փոխարժեքը որոշելիս գործարքի ամսաթիվ է համարվում այն ամսաթիվը, երբ կազմակերպությունը սկզբնապես ճանաչել է կանխավճարից առաջացող ոչ դրամային ակտիվը կամ ոչ դրամային պարտավորությունը: Եթե տեղի են ունեցել բազմակի կանխավճարային ելքեր կամ մուտքեր, ապա կազմակերպությունը պետք է որոշի կանխավճարի յուրաքանչյուր ելքի կամ մուտքի գործարքի ամսաթիվը: Այս մեկնաբանությունը որևէ ազդեցություն չունի Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 28-ում «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում». պարզաբանվում է, որ ներդրվող ընկերության գնահատումը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով որոշվում է յուրաքանչյուր ներդրման դեպքի համար առանձին:

Փոփոխություններով հստակեցվում է, որ վենչուրային կապիտալի հիմունքով ձևավորված կազմակերպությունը կամ այլ համանման որակավորում ունեցող կազմակերպություն իրավունք ունի յուրաքանչյուր ներդրման համար առանձին որոշել՝ ասոցիացված կազմակերպություններում կամ համատեղ ձեռնարկման ներդրումների սկզբնական ճանաչումը կատարել իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Եթե ներդրումային չհանդիսացող կազմակերպությունը մասնակցություն ունի ներդրումային ընկերություն հանդիսացող ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ, ապա բաժնեմասնակցության մեթոդի կիրառման դեպքում այն կարող է հետևել այդ ներդրումային ընկերություն հանդիսացող ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման կողմից վերջինիս դուստր ընկերություններում ունեցած մասնակցության նկատմամբ կիրառվող իրական արժեքով գնահատման մեթոդին: Նման որոշումը կայացվում է առանձին՝ ներդրումային ընկերություն հանդիսացող ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման համար՝ ստորև նշվածներից ամենաուշը տեղի ունեցող դեպքի ամսաթվով. ա) ներդրումային ընկերություն հանդիսացող ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման սկզբնական ճանաչումը, բ) ասոցիացված կազմակերպությունը կամ համատեղ ձեռնարկումը դառնում է ներդրումային ընկերություն, գ) ներդրումային ընկերություն հանդիսացող ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկումը առաջին անգամ դառնում է մայր կազմակերպության: Այս փոփոխությունները որևէ ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(է) Համախմբման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են Բանկի և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Դուստր կազմակերպություններն այն կազմակերպություններն են, որոնցում կատարվել են ներդրումներ և որոնք վերահսկվում են Խմբի կողմից: Վերահսկողությունը ձեռք է բերվում, երբ Խումբը ստանում է փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն՝ ներդրման օբյեկտում ներգրավվածության արդյունքում, ինչպես նաև ունի իր իշխանությունն օգտագործելու կարողություն՝ այդ հատույցների վրա ազդելու համար:

Մասնավորապես, Խումբն ունի վերահսկողություն միայն այն դեպքում, երբ.

- ունի կարողություն ուղղորդելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության որոշակի գործունեությունը, որը զգալի ներգործություն ունի հատույցների վրա,
- կրում է հատույցներ չստանալու ռիսկը կամ ստանում է փոփոխական հատույցներ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում իր մասնակցությունից, և
- հնարավորություն ունի օգտագործելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողությունը՝ ներդրողների հատույցների գումարի վրա ներգործություն ունենալու համար:

Երբ Խումբն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում մեծամասնությունից քիչ քվեարկող բաժնետոմսեր կամ համանման այլ իրավունքներ, Խումբը դիտարկում է բոլոր համապատասխան փաստերն ու հանգամանքները՝ գնահատելիս, թե արդյոք այն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողություն, ներառյալ.

- ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության քվեարկող բաժնետոմսերի այլ սեփականատերերի հետ պայմանագրային պայմանավորվածություն,
- այլ պայմանագրային պայմանավորվածություններից ծագող իրավունքներ,
- Խմբի քվեարկող բաժնետոմսեր և հնարավոր քվեարկող բաժնետոմսեր:

Խումբը վերագնահատում է, թե արդյոք այն վերահսկում է ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությանը, եթե փաստերն ու հանգամանքները վկայում են, որ փոփոխություններ են տեղի ունեցել վերահսկողության երեք տարրերից մեկում կամ մի քանիսում: Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է այն ժամանակ, երբ Խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր կազմակերպության նկատմամբ, և դադարում է, երբ Խումբը կորցնում է վերահսկողությունը դուստր կազմակերպության նկատմամբ:

Խմբի ընկերությունների միջև գործարքները, մնացորդները և գործարքներից չիրացված շահույթը բացառվում են, չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ծախսը չի կարող վերականգնվել: Բանկը և իր բոլոր դուստր կազմակերպությունները կիրառում են հաշվապահական հաշվառման միասնական քաղաքականություն՝ Խմբի քաղաքականությանը համահունչ:

Դուստր կազմակերպության սեփականության մասնաբաժնի փոփոխությունը առանց վերահսկողության փոփոխության հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալի գործարք: Վնասները վերագրելի են չվերահսկող բաժնեմասին, նույնիսկ, եթե դա հանգեցնում է բացասական մնացորդի:

Չվերահսկող բաժնեմասը դուստր կազմակերպության սեփական կապիտալի և զուտ արդյունքների այն մասն է, որը վերագրելի է այն բաժնեմասին, որի սեփականության իրավունքը ուղղակի կամ անուղղակի կերպով չի պատկանում Խմբին: Չվերահսկող բաժնեմասը կազմում է Խմբի սեփական կապիտալի առանձին բաղադրիչ:

Խումբը գնահատում է չվերահսկող բաժնեմասը, որն իրենից ներկայացնում է ներկայիս սեփականության մասնաբաժինը և կրողին տալիս է զուտ ակտիվների նկատմամբ համամասնական իրավունք լուծարման դեպքում՝ յուրաքանչյուր առանձին գործառնության արժեքի սկզբունքով՝ հիմք ընդունելով ձեռք

բերվող կազմակերպության զուտ ակտիվներում չվերահսկող բաժնեմասի համամասնությունը կամ իրական արժեքը:

Ասոցիացված կազմակերպություններ

Ասոցիացված կազմակերպություններն այն բիզնես միավորներն են, որոնց նկատմամբ Խումբն ունի էական ազդեցություն (ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն), սակայն չունի վերահսկողություն՝ տիրապետելով քվեարկող ձայների 20-ից 50 տոկոսին: Ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումները հաշվառվում են՝ կիրառելով հաշվառման բաժնեմասնակցության մեթոդը, և սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնական արժեքով: Ասոցիացված ընկերության հաշվեկշռային արժեքը ներառում է գնման պահին որոշված գուդվիլը՝ հանած կուտակված արժեզրկման կորուստներ (եթե այդպիսիք կան): Ասոցիացված կազմակերպություններից ստացված շահաբաժինները նվազեցնում են ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրման հաշվեկշռային արժեքը: Չեռքբերումից հետո ասոցիացված կազմակերպության զուտ ակտիվներում Խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են հետևյալ կերպ. (ա) ասոցիացված ընկերության շահույթում կամ վնասում Խմբի մասնաբաժինը ներառվում է տվյալ տարվա համախմբված շահույթ/վնասում՝ որպես ասոցիացված կազմակերպությունների արդյունքի մաս, (բ) այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում Խմբի բաժնեմասը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ առանձին տողով, (գ) ասոցիացված ընկերության զուտ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի՝ Խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես ասոցիացված կազմակերպության արդյունքների մաս:

Սակայն երբ ասոցիացված կազմակերպության վնասներում Խմբի մասնաբաժինը հավասար է կամ գերազանցում է ասոցիացված կազմակերպությունում իր ունեցած բաժնեմասին, ներառյալ ցանկացած այլ չապահովված դեբիտորական պարտքեր, Խումբն այլևս չի ճանաչում հետագա վնասները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն ձեռք է բերել պարտավորություններ կամ կատարել է վճարումներ ասոցիացված կազմակերպության անունից:

(ը) Արտարժույթի փոխարկում և արտարժութային հոդվածների ներկայացում

Արտարժույթով իրականացված գործարքները սկզբնապես ճանաչվում են ֆունկցիոնալ արժույթով՝ գործարքի օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի՝ այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով:

Արտարժույթի փոխարկումից ստացված օգուտները և վնասները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես փոխարժեքային տարբերություններից զուտ օգուտ/(վնաս): Տարեվերջի փոխարժեքով փոխարկում կատարելու սկզբունքը չի կիրառվում սկզբնական արժեքով գնահատվող ոչ դրամային հոդվածների նկատմամբ:

Արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները, որոնք չափվում են իրական արժեքով (ներառյալ՝ բաժնային ներդրումները), վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքով:

Արտարժույթով իրականացվող գործարքների պայմանագրային փոխարժեքի և այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքի տարբերությունը ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ:

Խմբի կողմից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները 2018 և 2017 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ.

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
ՀՀ դրամ/1 ԱՄՆ դոլար	483.75	484.10
ՀՀ դրամ/1 եվրո	553.65	580.10
ՀՀ դրամ/1 ՀՓԻ (Հատուկ փոխառության իրավունք)	672.79	689.42

(թ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները այն միավորներն են, որոնք ազատ փոխարկելի են նախապես հայտնի դրամական գումարների և ենթակա են արժեքի փոփոխության ոչ նշանակալի ռիսկի: Խումբը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ է համարում կանխիկ դրամը, բանկերում տեղաբաշխված նոստրո հաշիվները և ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված ՀՓԻ միջոցները: Միջոցները, որոնց օգտագործումը սահմանափակվում է ձևավորման պահից երեք ամսից ավելի ժամանակահատվածով, չեն հանդիսանում դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

(ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ

Խումբը չափում է ֆինանսական գործիքները, ինչպիսիք են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքները, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները և ածանցյալ գործիքները, իրական արժեքով՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

Իրական արժեքն այն գինն է, որը կստացվեր ակտիվը վաճառելիս կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելիս՝ չափման ամսաթվի դրությամբ շուկայի մասնակիցների միջև կանոնավոր գործարքում: Իրական արժեքի լավագույն վկայությունն է գործող շուկայում գինը: Գործող շուկան այն շուկան է, որում ակտիվի կամ պարտավորության հետ կապված գործարքները տեղի են ունենում բավականաչափ հաճախականությամբ և ծավալով՝ շարունակական կերպով գնային տեղեկատվություն տրամադրելու համար:

Գործող շուկայում վաճառվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը գնահատվում է որպես անհատական ակտիվի կամ պարտավորության գնանշված գնի և Խմբի կողմից պահվող քանակի արտադրյալ: Նշված սահմանումը գործում է նույնիսկ այն դեպքում, երբ շուկայում բնականոն օրական վաճառքի ծավալը բավարար չէ պահվող ծավալը կլանելու համար, և մեկ գործարքում դիրքը վաճառելու պատվերների տեղադրումը կարող է ազդեցություն ունենալ գնանշված գնի վրա: Գնահատման մեթոդները, ինչպիսիք են զեղչված դրամական հոսքերի մոդելները կամ վերջերս կատարված «անկախ կողմերի միջև գործարքների» կամ ներդրում ստացող կազմակերպությունների ֆինանսական տվյալների ստացման վրա հիմնված մոդելները, օգտագործվում են՝ որոշելու այն ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը, որոնց համար արտաքին շուկայական գնանշման տեղեկատվությունը հասանելի չէ:

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի՝ հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չճշգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտարկելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն բացառապես շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ գնահատման համար անհրաժեշտ են նշանակալի ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

Գործարքի հետ կապված ծախսումները լրացուցիչ ծախսումներն են, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական գործիքի ձեռքբերմանը, թողարկմանը կամ օտարմանը: Լրացուցիչ ծախսումը այն ծախսումն է, որը կազմակերպությունը չէր կրի, եթե գործարքը տեղի չունենար: Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են գործակալներին (ներառյալ՝ որպես վաճառքի գործակալ հանդես եկող աշխատակիցներին), խորհրդատուներին, միջնորդներին վճարված գումարները և կոմիսիոն վճարները, կարգավորման գործակալությունների կողմից և արժեթղթերի փոխանակումներից գանձումները, գույքի սեփականության իրավունքի փոխանցման հետ կապված հարկերը և վճարները: Գործարքի հետ կապված ծախսումները չեն ներառում պարտքի պարգևավճարներն ու զեղչերը, ֆինանսավորման ծախսումները կամ ներքին կառավարչական կամ պահպանման ծախսումները:

Ամորտիզացված արժեքը այն գումարն է, որով ֆինանսական գործիքը չափվել է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած հաշվեգրված տոկոսները և ֆինանսական ակտիվների համար՝ հանած արժեզրկման վնասի գծով ցանկացած նվազեցում: Հաշվեգրված տոկոսները ներառում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ գործարքի հետ կապված հետաձգված ծախսումների և մինչև մարման գումարը ցանկացած պարգևավճարի կամ զեղչի ամորտիզացիան՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Հաշվեգրված տոկոսային եկամուտը և հաշվեգրված տոկոսային ծախսը, ներառյալ հաշվեգրված արժեկտրոնը և ամորտիզացված զեղչը կամ պարգևավճարը (ներառյալ՝ առաջացման պահին հետաձգված վճարները, եթե կան այդպիսիք), առանձին չեն ներկայացվում, այլ ներառվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության համապատասխան հոդվածի հաշվեկշռային արժեքում:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը համապատասխան ժամանակահատվածի կտրվածքով տոկոսային եկամտի կամ տոկոսային ծախսի բաշխման այնպիսի մեթոդ է, որը հանգեցնում է հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ կիրառվող հաստատուն պարբերական տոկոսադրույքի (արդյունավետ տոկոսադրույքի):

Արդյունավետ տոկոսադրույքը այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ որոշակի դեպքերում ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները (չներառելով ապագա արժեզրկման կորուստները) զեղչում է ճշգրիտ՝ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը զեղչում է փոփոխական տոկոսադրույք ունեցող գործիքների դրամական միջոցների հոսքերը մինչև հաջորդ տոկոսադրույքի վերագնանշման ամսաթիվը, բացառությամբ այն պարգևավճարի կամ զեղչի, որն արտացոլում է գործիքում սահմանված լողացող տոկոսադրույքի կամ շուկայական դրույքներով չսահմանված այլ փոփոխականների նկատմամբ վարկային սպրեդը: Այդպիսի պարգևավճարները և զեղչերը ամորտիզացվում են գործիքի ակնկալվող գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում: Ներկա արժեքի հաշվարկը ներառում է պայմանագրի կողմերի միջև վճարված կամ ստացված բոլոր վճարները, որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասն են կազմում:

Սկզբնական չափում

Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը սկզբնական ճանաչման պահին կախված է պայմանագրային պայմաններից և գործիքների կառավարման բիզնես մոդելից: Ֆինանսական գործիքները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով և գործարքի ծախսերը նվազեցվում կամ ավելացվում են տվյալ գումարին, բացառությամբ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների:

2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբն իր բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է՝ ելնելով ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելից և ակտիվի պայմանագրային պայմաններից, չափումն իրականացնելով.

ամորտիզացված արժեքով,

իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով,

իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Խումբն իր ածանցյալ գործիքները և առևտրային պորտֆելը դասակարգում և չափում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Խումբը կարող է հաշվառել ֆինանսական գործիքները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այդ կերպ վերանում է կամ զգալիորեն նվազեցվում են չափման կամ ճանաչման անհամապատասխանությունները:

Մինչև 2018 թվականի հունվարի 1-ը, Խումբն իր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում էր որպես վարկեր և դեբիտորական պարտքեր (ամորտիզացված արժեքով), իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, վաճառքի համար մատչելի կամ մինչև մարման ժամկետը պահվող (ամորտիզացված արժեքով) գործիքներ:

Ճանաչման ամսաթիվ

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր կանոնավոր գնումներն ու վաճառքներն արտացոլվում են վերջնահաշվարկի ամսաթվով: Կանոնավոր կերպով գնմանը կամ վաճառքին է վերաբերում ֆինանսական ակտիվների այնպիսի գնումը կամ վաճառքը, որը պահանջում է ակտիվի մատակարարում՝ շուկայում գործող կարգավորման միջոցով կամ գործարար սովորույթով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Որպես առևտրային նպատակներով պահվող դասակարգմամբ ֆինանսական գործիքները ներառվում են «Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ» դասակարգման մեջ: Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակներով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել մոտ ապագայում իրացման նպատակով: Ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակով պահվող, եթե դրանք իրենց նպատակային նշանակությամբ չեն հանդիսանում գործող հեջավորման գործիքներ: Առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվների գծով օգուտները կամ վնասները, այդ թվում պարտքային արժեթղթերի առքուվաճառքից գոյացած տոկոսային եկամուտը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով զուտ օգուտ/(վնաս):

Խումբը իր բնականոն գործունեության ընթացքում արժութային և կապիտալի շուկաներում օգտագործում է տարատեսակ ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ, ներառյալ՝ ֆորվարդները, ֆյուչերսները, սվոպերը և օպցիոնները: Սրանք առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքներ են, որոնք հաշվառվում են իրական արժեքով:

Իրական արժեքը որոշվում է շուկայական գնանշման կամ գնորոշման մոդելների հիման վրա, որոնք հաշվի են առնում դրանց հիմքում ընկած գործիքների ընթացիկ շուկայական և պայմանագրային արժեքները և այլ գործոններ:

Համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի, ֆինանսական ակտիվներում, պարտավորություններում և ոչ ֆինանսական հիմնական պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքները հաշվառվում էին որպես առանձին ածանցյալ գործիքներ և արտացոլվում էին իրական արժեքով, եթե դրանք համապատասխանում էին ածանցյալ գործիքի սահմանմանը (որը ներկայացված է վերևում), եթե դրանց տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված չէին հիմնական պայմանագրերի բնութագրերի և ռիսկերի հետ, իսկ հիմնական պայմանագրերը ինքնին չէին հանդիսանում առևտրային նպատակներով պահվող կամ գնահատվում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Հիմնական պայմանագրից առանձնացված պարունակվող ածանցյալ գործիքները առևտրային պորտֆելի կազմում հաշվառվում էին իրական արժեքով, ընդ որում՝ իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում էին ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

2018 թ. հունվարի 1-ից ՖՀՄՍ 9-ի ներդրումից հետո, Խումբը այդ եղանակով է հաշվառում ֆինանսական պարտավորություններում և ոչ ֆինանսական հիմնական պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքները: Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են բիզնես մոդելի և միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումների հիման վրա:

Պահանջներ վարկային հաստատությունների նկատմամբ, հաճախորդներին տրված վարկեր, ամորտիզացված արժեքով ներդրումային արժեթղթեր

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը, պահանջները վարկային հաստատությունների նկատմամբ և հաճախորդներին տրված վարկերը ներառում էին ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով, որոնք գնանշված չէին ակտիվ շուկայում, բացառությամբ այնպիսի ակտիվների.

- որոնք Խումբը նպատակադրված է վաճառել այն անմիջապես կամ մոտ ապագայում,
- որոնք Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո հաշվառել է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կամ որպես վաճառքի համար մատչելի,
- որոնց համար Խումբը չի կարող վերականգնել իր սկզբնական ներդրումները գրեթե ողջ ծավալով՝ վարկի արժեզրկումից տարբերվող այլ պատճառներով, և որոնք հաշվառվել են որպես վաճառքի համար մատչելի:

2018 թ. հունվարի 1-ից, Խումբը չափում է պահանջները վարկային հաստատությունների նկատմամբ, հաճախորդներին տրված վարկերը և այլ ֆինանսական գործիքները ամորտիզացված արժեքով միայն այն դեպքում, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները՝

- Ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ֆինանսական ակտիվները պահել պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման նպատակով,
- Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի դիմաց տոկոսների վճարումներ (SPPI):

Այս պայմանների մանրամասները ներկայացված են ստորև:

Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբն իր բիզնես մոդելը սահմանում է այն մակարդակի վրա, որը լավագույն կերպով արտացոլում է գործունեության նպատակների իրագործման համար ֆինանսական ակտիվների խմբերի կառավարման ուղղությամբ որդեգրած մեթոդները:

Խմբի բիզնես մոդելը չի գնահատվում առանձին գործիքների հիմունքով, այլ ավելի բարձր՝ համախմբված պորտֆելների մակարդակով, և հիմնվում է այնպիսի դիտարկելի գործոնների վրա, ինչպիսիք են՝

- Բիզնես մոդելի արդյունավետության և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների գնահատման և կազմակերպության առանցքային ղեկավար անձնակազմին ներկայացման մեխանիզմները,
- Բիզնես մոդելի արդյունավետության (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը, մասնավորապես, այդ ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները,
- Վաճառքների ակնկալվող հաճախականությունը, արժեքը և ժամկետները նույնպես հանդիսանում են Խմբի գնահատման կարևոր գործոններ:

Բիզնես մոդելի գնահատման հիմքում ընկած են ողջամիտ ակնկալվող սցենարները՝ առանց հաշվի առնելու «վատագույն» կամ «սթրեսային» սցենարները: Եթե սկզբնական ճանաչումից հետո դրամական միջոցների հոսքերը տեղի են ունենում Խմբի սկզբնական ակնկալիքներից տարբեր կերպով, Խումբը չի փոխում տվյալ բիզնես մոդելում պահվող մնացած ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը, սակայն հաշվի է առնում այդ տեղեկատվությունը հետագայում նոր սկզբնավորվող կամ նոր ձեռք բերվող ֆինանսական ակտիվները գնահատելիս:

Միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումներ

Որպես դասակարգման գործընթացի երկրորդ քայլ, Խումբը գնահատում է ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները՝ պարզելու համար, թե արդյոք դրանք բավարարում են SPPI գնահատման պահանջներին:

Այս գնահատման նպատակով, մայր գումար հասկացությունը սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման ժամանակ և կարող է փոխվել ֆինանսական ակտիվի կյանքի ընթացքում (օրինակ՝ եթե կան մայր գումարի մարումներ կամ պարգևավճարի/զեղչի ամորտիզացիա):

Վարկային պարտավորվածության մեջ սովորաբար տոկոսի ամենակարևոր տարրերն են՝ փողի ժամանակային արժեքը և վարկային ռիսկը: SPPI գնահատումը իրականացնելու համար Խումբը կիրառում է դատողություն և հաշվի է առնում համապատասխան գործոններ, ինչպիսիք են ֆինանսական ակտիվի արժույթը և տոկոսադրույքի գործողության ժամանակահատվածը:

Համեմատության համար, այն պայմանագրային դրույթները, որոնք առաջացնում են ավելի քան նվազագույն ենթարկվածություն ռիսկերին կամ պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի տատանողականություն, որոնք կապված չեն բազային վարկային պարտավորվածության հետ, չեն առաջացնում միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի վրա տոկոսի վճարում հանդիսացող պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր: Այս դեպքերում ֆինանսական ակտիվը պետք է չափվի իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ

2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբը կիրառում է իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով պարտքային գործիքների նոր դասակարգում ըստ ՖՀՄՍ 9-ի, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները.

- Գործիքը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ինչպես պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրումը, այնպես էլ ֆինանսական ակտիվների վաճառքը,
- Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները բավարարում են SPPI ստուգման չափանիշները:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքները հետագայում չափվում են իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացող օգուտները և վնասները ճանաչելով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Տոկոսային եկամուտը և փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում նույն կերպ, ինչպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների համար: Ապաճանաչման պահին, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված գումարային օգուտները կամ վնասները վերադասակարգվում են որպես շահույթ կամ վնաս:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքների համար ակնկալվող վարկային կորուստները չեն նվազեցնում այդ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում շարունակվում են ներկայացվել իրական արժեքով: Փոխարենը, այն պահուստի չափով գումարը, որը կառաջանար, եթե ակտիվները չափվեին ամորտիզացված արժեքով, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ որպես կուտակված արժեզրկման գումար, շահույթում կամ վնասում համապատասխան ծախսագրմամբ: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված վնասը ակտիվի ապաճանաչումից հետո վերադասակարգվում է շահույթի և վնասի կազմ:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ

2018 թ. հունվարի 1-ից սկզբնական ճանաչումից հետո Խումբը երբեմն ընտրում է իր բաժնային ներդրումների մի մասն առանց հետագա վերանայման դասակարգել որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ, երբ դրանք համա-

պատասխանում են կապիտալի գործիքի սահմանմանը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 32-ի «Ֆինանսական գործիքներ. Ներկայացում» ստանդարտի, և չեն պահվում առևտրային նպատակով: Նման դասակարգումը որոշվում է առանձին՝ յուրաքանչյուր գործիքի համար:

Այս բաժնային գործիքներից օգուտները կամ վնասները երբեք չեն վերադասակարգվում շահույթի կամ վնասի կազմ: Շահաբաժինները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես այլ եկամուտ, երբ վճարման իրավունքը հաստատվել է, բացառությամբ, երբ Խումբը օգուտ է ստանում տվյալ մուտքերից՝ գործիքի արժեքի մի մասի վերականգնման միջոցով: Այդ դեպքում նման օգուտները հաշվառվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքները ենթակա չեն արժեզրկման գնահատման: Այդ գործիքների օտարումից հետո, կուտակված վերագնահատման պահուստը փոխանցվում է չբաշխված շահույթին:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը հաստատուն կամ սահմանված վճարումներով և հաստատուն մարման ժամկետով ոչ ածանցյալ ակտիվները, որոնք Խումբը հստակ մտադրված էր և ի վիճակի էր պահել մինչև մարման ժամկետի լրանալը, դասակարգվում էին որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող: Ներդրումները, որոնք Խումբը մտադրված էր պահել անորոշ ժամկետով, չէին ներառվում տվյալ դասում: Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվների հետագա չափումը կատարվում էր ամորտիզացված արժեքով: Օգուտներն ու վնասները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում, երբ ակտիվներն արժեզրկվում էին, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում:

Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը վարկերը և դեբիտորական պարտքերը ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ էին, որոնք գնանշված չէին ակտիվ շուկայում: Դրանք նախատեսված չէին անմիջապես կամ մոտ ապագայում վաճառքի համար և չէին դասակարգվում որպես առևտրային նպատակով պահվող կամ վաճառքի համար մատչելի ներդրումային արժեթղթեր: Այդպիսի ակտիվները հաշվառվում էին ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Օգուտները և վնասները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում, երբ վարկերն ու դեբիտորական պարտքերը ապաճանաչվում կամ արժեզրկվում էին, ինչպես նաև՝ ամորտիզացիայի ընթացքում:

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները ոչ ածանցյալ գործիք հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներ էին, որոնք նախատեսված էին որպես վաճառքի համար մատչելի կամ ներառված չէին նախորդ դասերից որևէ մեկում: Սկզբնական ճանաչումից հետո վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները չափվում էին իրական արժեքով, ընդ որում՝ օգուտները կամ վնասները ճանաչվում էին այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում մինչև ներդրումների ապաճանաչումը կամ դրանց արժեզրկման մասին որոշման կայացումը: Այդ պահից սկսած, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ներառված կուտակված շահույթը կամ վնասը վերադասակարգվում էր շահույթի կամ վնասի մասին [համախմբված] հաշվետվությունում: Այնուամենայնիվ, արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում

2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո չի վերադասակարգում իր ֆինանսական ակտիվները, չհաշված բացառիկ դեպքերը, երբ Խումբը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելը: Ֆինանսական պարտավորությունները երբեք չեն վերադասակարգվում:

Ներգրավված փոխառու միջոցներ

Թողարկված ֆինանսական գործիքները կամ դրանց բաղկացուցիչները դասակարգվում են որպես պարտավորություններ, եթե պայմանագրային համաձայնության արդյունքում Խումբն ունի պարտավորություն փոխանցելու դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ կամ այլ կերպ կատարելու պարտավորությունները, բացի դրամական միջոցների՝ հաստատուն գումարով կամ այլ ֆինանսական ակտիվներով սեփական բաժնային գործիքների հաստատուն քանակով փոխարինելը: Նման գործիքները ներառում են ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդները և հաշիվների մնացորդները, պարտավորությունները Կառավարության հանդեպ, պարտավորությունները ԱՄՀ-ի հանդեպ, այլ փոխառու միջոցները, թողարկված պարտատոմսերը:

Սկզբնական ճանաչումից հետո փոխառված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով: Պարտավորության ապաճանաչման դեպքում, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում, եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Զրոյական տոկոսադրույքով վարկերի հաշվառում

Խմբի կողմից միջազգային ֆինանսական հաստատություններից զրոյական տոկոսադրույքով ստացված միջոցների օգուտը դիտարկվում և հաշվառվում է որպես պետական շնորհ: Զրոյական տոկոսադրույքով օգուտը չափվում է որպես ստացված միջոցների իրական արժեքի և միջոցների սկզբնական ճանաչման ամսաթվի դրությամբ ստացված և որպես հետաձգված եկամուտ ճանաչված մուտքերի միջև տարբերություն: Հետաձգված եկամտի գումարը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում այն ժամանակաշրջանում, որում Խումբը որպես ծախս է ճանաչում համապատասխան ծախսումները: Կատարվում է շնորհին վերաբերող եկամտի չափով նվազեցում՝ համապատասխան ծախսը ներկայացնելիս:

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մասը, կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի մասը) ապաճանաչվում է, երբ՝

- ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքի ժամկետն ավարտվում է,
- Խումբը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ինչպես նաև
- Խումբը կամ (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) ո՛չ փոխանցել և ո՛չ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և ո՛չ փոխանցել ու ո՛չ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, ինչպես նաև չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ակտիվը ճանաչվում է Խմբի շարունակվող մասնակցության չափով: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, այդպիսի մասնակցությունը չափվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեք և Խմբից պահանջվող փոխհատուցման առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի գծով թողարկված և/կամ գնված օպցիոնի ձև (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), Խմբի մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Խումբը կարող է հետ գնել փոխանցված ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված ակտիվի գծով թողարկված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), երբ Խմբի շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցված ակտիվի իրական արժեք և օպցիոնի իրագործման գին:

Ֆինանսական պարտավորությունը ապաճանաչվում է, երբ մարվում, չեղարկվում կամ դադարում է:

Եթե փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքը փոխարինվում է մեկ այլ պարտքային գործիքով, որի պայմաններն էականորեն տարբերվում են, կամ եթե կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, այդպիսի փոխարինումը կամ փոփոխությունը հանգեցնում է այդ պարտքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ձևակերպվում է շահույթում կամ վնասում:

(հ) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ արտացոլվելով զուտ գումարով, եթե գոյություն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն: Հաշվանցման այդպիսի իրավունքը (ա) չպետք է պայմանավորված լինի ապագա իրադարձությամբ և (բ) պետք է իրավաբանորեն կիրառելի լինի հետևյալ բոլոր հանգամանքներում. (i) բնականոն գործունեության ընթացքում, (ii) դեֆոլտի դեպքում և (iii) անվճարունակության կամ սնանկության դեպքում:

(լ) Հետգնման և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

Վաճառքի և հետգնման պայմանագրերով («ռեպո») վաճառված արժեթղթերը հաշվառվում են որպես գրավով ապահովված ֆինանսավորման գործարքներ:

Արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր», իսկ պայմանագրային կողմի պարտավորությունը՝ ֆինանսական և այլ հաստատությունների նկատմամբ պարտավորությունների կազմում: Վաճառքի և հետգնման գների տարբերությունը դիտվում է որպես տոկոսային ծախս և ճանաչվում է հետգնման պայմանագրի գործողության ընթացքում:

Հետգնման պայմանագրերի ներքո («հակադարձ ռեպո պայմանագրեր») արժեթղթերի ձեռքբերման համար վճարված միջոցները գրանցվում են որպես բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ: Վաճառքի և հետգնման գնի միջև տարբերությունը՝ ճշտված տոկոսադրույքով և գործընկերոջ կողմից ստացվող շահաբաժնի եկամտով, դիտարկվում է որպես տոկոսային եկամուտ և հաշվեգրվում է ռեպո պայմանագրերի ողջ գործողության ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(խ) Փոխառության տրված և ստացված արժեթղթեր

Արժեթղթերը, որոնք փոխառության են տրվել գնորդներին, շարունակվում են հաշվառվել ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Փոխառությամբ ներգրաված արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում միայն երրորդ անձանց վաճառքի դեպքում: Այս դեպքում առքուվաճառքի գործարքները հաշվառվում են շահույթում կամ վնասում՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական գործիքներից զուտ շահույթի կազմում: Այդպիսի արժեթղթերի վերադարձի պարտավորությունը արտացոլվում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող պարտավորություններում:

(ծ) Շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամներ և մետաղադրամներ

Բանկի կողմից թողարկված շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամները և մետաղադրամները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են անվանական արժեքով՝ որպես պարտավորություն դրանց տիրապետողների հանդեպ: Թղթադրամների տպագրման և մետաղադրամների հատման ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին:

(կ) Դրամագիտական արժեքներ

Դրամագիտական արժեքները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով: Դրամագիտական արժեքների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջին մուտք, առաջին ելք» սկզբունքով և ներառում է մետաղադրամների ձեռքբերման ծախսումները և նրանց ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսումներ: Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները: Վաճառքի ժամանակ գնահատված վաճառքից մուտքերի գումարը ճանաչվում է որպես եկամուտ ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, իսկ հաշվեկշռային արժեքի գումարը ճանաչվում է որպես ծախս ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

(հ) Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները: Այդ գումարը ներառում է սարքավորման փոխարինման ժամանակ կատարված ծախսերը, եթե դրանք բավարարում են ճանաչման չափանիշներին: Նմանապես, խոշոր կապիտալ ներդրումներ կատարելիս, ծախսը ներառվում է հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի մեջ որպես փոխարինում, եթե ճանաչման չափանիշները բավարարված են:

Երբ հիմնական միջոցի նշանակալի մասերը անհրաժեշտ է պարբերաբար փոխարինել, Խումբը ճանաչում է նման մասերը՝ որպես առանձին ակտիվներ իրենց հատուկ օգտակար ծառայության ժամկետներով և համապատասխանաբար հաշվարկում է մաշվածություն:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված բոլոր ծախսումները շահույթում կամ վնասում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին:

Սկզբնապես ճանաչված հիմնական միջոցի միավոր և ցանկացած էական մաս ապաճանաչվում է օտարման դեպքում, և երբ ակտիվի օգտագործումից կամ օտարումից ոչ մի տնտեսական օգուտ չի ակնկալվում: Ակտիվի ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ վնաս (հաշվարկված որպես օտարումից զուտ մուտքերի/հատույցների և ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն) ներառվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ակտիվն ապաճանաչվում է:

Մաշվածություն

Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի օգտագործման համար մատչելի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության հետևյալ ժամկետների ընթացքում.

	2018 թ.	2017 թ.
Հող և շենքեր		
– Շենքեր	30-80 տարի	30-80 տարի
– Շենքերի սպասարկման համակարգեր	3-20 տարի	3-20 տարի
Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ	2-15 տարի	2-15 տարի
Փոխադրամիջոցներ	5 տարի	5 տարի

Ակտիվի մնացորդային արժեքը ակտիվի այն մոտավոր գումարն է, որը Խումբը ներկայումս կստանար ակտիվի օտարումից՝ հանած ակտիվի օտարման գնահատված ծախսերը, եթե ակտիվը արդեն լիներ իր օգտակար ծառայության վերջին սպասվող տարիքին և պայմաններում: Ակտիվների մնացորդային արժեքները և օգտակար ծառայության ժամկետները վերանայվում և, եթե անհրաժեշտ է, փոփոխվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

(ձ) Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվներ

Ոչ ընթացիկ ակտիվները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության մեջ դասակարգվում են որպես «վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվներ», եթե դրանց հաշվեկշռային արժեքը փոխհատուցվելու է հիմնականում վաճառքի գործարքի միջոցով՝ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում: Ակտիվը «վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվ» դասակարգվելու համար պետք է բավարարի հետևյալ բոլոր պայմաններին. ա) ակտիվը իր ներկա վիճակում պետք է պատրաստ (մատչելի) լինի անմիջապես վաճառքի համար, բ) Խմբի ղեկավարությունը պետք է ձեռնարկի գնորդ գտնելու և վաճառքի պլանը կատարելու ակտիվ ծրագիր, գ) ակտիվը ողջամիտ գնով պետք է ակտիվորեն առաջարկվի շուկայում, դ) պետք է ակնկալվի, որ մեկ տարվա ընթացքում վաճառքը կբավարարի որպես ավարտվող վաճառք ճանաչվելու պայմաններին, ե) պլանն ավարտին հասցնելու համար անհրաժեշտ գործողությունները պետք է ցուցանշեն, որ պլանում նշանակալի փոփոխությունների կատարումը կամ պլանի դադարեցումը հավանական չէ: Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվները չափվում են իրենց հաշվեկշռային արժեքից և իրական արժեքի և վաճառքի գծով ծախսումների տարբերությունից նվազագույնով: Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվների համար մաշվածություն չի հաշվարկվում:

(ղ) Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները ներառում են համակարգչային ծրագրերն ու լիցենզիաները: Առանձին ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով: Ձեռնարկատիրական միավորման արդյունքում ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների արժեքը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և ճանաչումից և արժեզրկումից կուտակված վնասները: Որոշակի օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ոչ նյութական ակտիվները ամորտիզացվում են գծային մեթոդով օգտակար ծառայության ընթացքում, որը կազմում է 1-7 տարի, և գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից, երբ առկա են արժեզրկման հայտանիշեր:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին:

(ճ) Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ. Խումբը՝ որպես վարձակալ

Ակտիվի այն վարձակալությունը, որով չի նախատեսվում վարձատուից Խմբին ակտիվի սեփականության հետ կապված գործնականորեն բոլոր ռիսկերի և հատույցների փոխանցում, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության վճարները ճանաչվում են գծային մեթոդով վարձակալության ժամկետի ընթացքում՝ որպես այլ գործառնական ծախսեր:

(մ) Արժեզրկում

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին Խումբը իրականացնում էր ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի՝ արժեզրկված լինելու օբյեկտիվ հայտանիշների

գնահատում: Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը համարվում էր արժեզրկված միայն այն դեպքում, եթե կար արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշ, որպես ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («ծախսային իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվից կամ ակտիվների խմբից ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարելի էր արժանահավատորեն չափել: Արժեզրկումից առաջացած վնասի օբյեկտիվ հայտանիշը կարող էր ներառել վարկառուի կամ վարկառուների խմբի զգալի ֆինանսական դժվարությունները, տոկոսագումարների և մայր գումարների վճարման պարտավորությունների խախտումների առկայությունը, այն հավանականությունը, որ տեղի կունենա սնանկացում կամ այլ ֆինանսական վերակազմակերպում, ինչպես նաև դիտարկվող շուկաներից տեղեկատվություն ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի չափերի նվազման վերաբերյալ, օրինակ՝ ժամկետանց վճարումների մակարդակի փոփոխություն կամ տնտեսական պայմանների փոփոխություն, որոնք հարաբերակցվում էին վճարման պարտավորությունների խախտումների հետ: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական գործիքների համար արժեզրկման հայտանիշ է նաև ներդրման իրական արժեքի էական կամ երկարատև անկումը սկզբնական արժեքի համեմատությամբ:

Խումբը գնահատում էր արժեզրկված լինելու հայտանիշները անհատապես՝ էական ակտիվների համար կամ խմբային՝ բոլոր ֆինանսական ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական չեն համարվում:

Արժեզրկված լինելու օբյեկտիվ հայտանիշների առկայության դեպքում արժեզրկումից վնասը իրենից ներկայացնում է ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ դեռևս չկրած ապագա արժեզրկման կորուստների) ներկա արժեքի տարբերությունը: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի միջոցով, իսկ արժեզրկումից ծախսն արտացոլվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ: Տոկոսային եկամուտը հաշվեգրվում է ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցները, համապատասխան պահուստների հետ միասին, դուրս են գրվում, եթե ապագայում չկա վարկը հավաքագրելու իրատեսական հեռանկար, և երբ բոլոր գրավներն իրացվել են կամ փոխանցվել Խմբին: Եթե հաջորդող տարվա ընթացքում գնահատված արժեզրկման ծախսը նվազում է արժեզրկման ճանաչումից հետո կատարված իրադարձությունների պատճառով, նախկինում ճանաչված արժեզրկման ծախսը վերականգնվում է ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, բացառությամբ վաճառքի համար մատչելի բաժնային գործիքների, որոնց գծով իրական արժեքի աճը արժեզրկման ճանաչումից հետո ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում:

Խմբային հիմքով արժեզրկման գնահատման նպատակով Խմբի ֆինանսական ակտիվները խմբավորվում էին Խմբի ներքին գնահատման համակարգի հիման վրա, որը հաշվի էր առնում վարկային ռիսկի այնպիսի բնութագրեր, ինչպիսիք են ակտիվի տիպը, ճյուղը, աշխարհագրական դիրքը, գրավի տեսակը, ժամկետանցության կարգավիճակը և այլ գործոններ:

Ֆինանսական ակտիվների խմբի գծով ապագա դրամական հոսքերը, որոնց արժեզրկված լինելը գնահատվում էր խմբային հիմքով, որոշվում էին ակտիվների գծով կրած վնասների պատմական վիճակագրության հիման վրա, որի գծով պարտքային ռիսկի բնութագրիչները համարժեք էին համանման ակտիվների խմբի բնութագրիչներին: Պատմական վիճակագրական շարքերը ճշգրտվում էին ընթացիկ շուկայական իրավիճակը արտացոլելու համար՝ բացառելու պատմական վիճակագրական շարքերի հիմքում ընկած այն շուկայական պայմանների ազդեցությունը, որոնք տվյալ ժամանակաշրջանում գոյություն չունեն, և արտացոլելու պատմական վիճակագրական շարքերի հիմքում չընդգրկված շուկայական նոր պայմանները: Ապագա դրամական հոսքերում գնահատման փոփոխությունները արտացոլում և համապատասխանում էին դիտարկվող շուկաներում յուրաքանչյուր տարվա տեղեկատվության փոփոխու-

թյանը (օրինակ՝ գործազրկության մակարդակի փոփոխություն, անշարժ գույքի գներ, ապրանքների գներ, վճարունակության կարգավիճակ կամ այլ գործոններ, որոնք վկայում էին խմբի կրած վնասների և դրանց չափի մասին): Ապագա դրամական հոսքերի գնահատման համար օգտագործվող մեթոդաբանությունը և ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում էր Խմբի կողմից՝ վնասների իրական և գնահատված արժեքների միջև տարբերությունները նվազեցնելու նպատակով:

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն՝ արժեզրկման գնահատման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Խումբը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գնահատում է՝ արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե առկա է այդպիսի հայտանիշ, կամ երբ անհրաժեշտ է իրականացնել ակտիվի տարեկան արժեզրկման ստուգում, ապա Խումբը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է, և որոշվում է առանձին ակտիվի համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը չի առաջացնում դրամական միջոցների ներհոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից: Այն դեպքում, երբ ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է վերջինիս փոխհատուցվող գումարը, ակտիվը համարվում է արժեզրկված, և արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Օգտագործման արժեքի գնահատման ժամանակ դրամական միջոցների գնահատված հոսքերը զեղչվում են ներկա արժեքի՝ օգտագործելով զեղչման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ փողի արժեքի և տվյալ ակտիվին հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները՝ առանց հաշվի առնելու հարկային ազդեցությունը:

Ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում և հակադարձվում են միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ, առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլիներ:

(յ) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք, իսկ պարտավորության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

(ն) Հարկում

Բանկն ազատված է բոլոր հարկերից և տուրքերից, բացառությամբ ապրանքների ներմուծման համար մաքսային սահմանին վճարման ենթակա հարկերից, մաքսատուրքերից և մաքսավճարներից: Միաժամանակ Բանկը հանդես է գալիս որպես հարկային գործակալ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Խմբի դուստր կազմակերպությունները Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն հաշվարկում են շահութահարկ և այլ հարկեր ու տուրքեր:

(շ) Թողարկված կապիտալ

Թողարկված կապիտալը Բանկի կանոնադրական կապիտալն է, որը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը և չի կարող գրավադրվել, բռնագանձվել կամ որևէ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Համաձայն Օրենքի 11.4 հոդվածի՝ Խմբի վնասը պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում Կառավարության կողմից տրամադրվող անտոկոս հասարակ մուրհակը ճանաչվում է որպես Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ Խմբի կապիտալում:

(ո) Շահույթի բաշխում

Խմբի շահույթը, որը որոշվում է վերջինիս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակումից հետո, բաշխվում է հետևյալ կերպ.

- շահույթի 20%-ն ուղղվում է գլխավոր պահուստի համալրմանը՝ մինչև դրա ընդհանուր չափը կազմի առկա դրամական զանգվածի 25%-ը,
- մասհանումներ պետք է կատարվեն՝ Կառավարության կողմից նախկինում Բանկին տրամադրված մուրհակի մարման ծախսերը ծածկելու նպատակով:

Նշված մասհանումները կատարելուց հետո Խմբի ստացված շահույթի մնացորդը փոխանցվում է պետական բյուջե:

Պետական բյուջե վճարման ենթակա Խմբի շահույթի հաշվարկի մեջ չեն ընդգրկվում ոսկու, հատուկ փոխառության իրավունքների, արտարժույթների և դրանցով արտահայտված արժեքների վերագնահատումից և ձեռքբերումից առաջացած եկամուտների և ծախսերի դրական տարբերությունը՝ ճշգրտված նախորդ ժամանակաշրջանների բացասական արդյունքների հատուցմանն ուղղված գումարների չափով:

(չ) Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական պարտավորությունները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, այլ բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պարտավորության մարման հետ կապված միջոցների արտահոսքը համարվում է քիչ հավանական: Պայմանական ակտիվները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, սակայն բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում այն դեպքերում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

(պ) Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբը հաշվարկում է տոկոսային եկամուտ ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով, կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, բացառությամբ արժեզրկված ակտիվների (մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը ֆինանսական ակտիվների ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ): Արդյունավետ տոկոսադրույքը (EIR) այն տոկոսադրույքն է, որով զեղչված ակնկալվող ապագա դրամական վճարումները կամ ներհոսքերը ֆինանսական գործիքի ենթադրվող ողջ օգտագործման ժամանակահատվածում կամ՝ կիրառելի դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածում, ճշգրտորեն զեղչվում են մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքը: Հաշվարկի ժամանակ հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի գծով բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ ժամկետից շուտ մարման իրավունքը) և միջնորդավճարների գծով կամ լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են գործիքի հետ և որոնք կազ-

մում են արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս, սակայն հաշվի չեն առնվում ապագա վնասները: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքները ճշգրտվում են Խմբի կողմից միջոցների ելքերի կամ մուտքերի գնահատումների վերանայման դեպքում: Ճշգրտված հաշվեկշռային արժեքը հաշվարկվում է սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա, իսկ հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունը դիտվում է որպես տոկոսային եկամուտ կամ ծախս:

Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի հաշվառված արժեքը նվազեցվել է՝ արժեզրկումից կորստի հիմունքով, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ճանաչվել՝ օգտագործելով սկզբնապես գործող արդյունավետ տոկոսադրույքը նոր հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

(ջ) Միջնորդավճարների գծով եկամուտ

Տվյալ ժամանակաշրջանում ծառայությունների մատուցման արդյունքում վաստակված միջնորդավճարները հաշվեգրվում են այդ ժամանակահատվածի ընթացքում:

3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ հրապարակվել են, սակայն դեռևս ուժի մեջ չեն որոշակի նոր ստանդարտներ, գոյություն ունեցող ստանդարտների փոփոխություններ կամ մեկնաբանություններ: Խումբը վաղաժամկետ չի ընդունել նոր ստանդարտները:

Ղեկավարությունն ակնկալում է, որ բոլոր հրապարակված ստանդարտներն ու փոփոխությունները կներառվեն Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ՝ սկսած դրանց ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից հետո սկսվող առաջին ժամանակաշրջանից: Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն նոր ստանդարտների, փոփոխությունների և մեկնաբանությունների վերաբերյալ, որոնք, ըստ ղեկավարության գնահատման, կիրառելի են Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների նկատմամբ: Մի շարք այլ ստանդարտներ և մեկնաբանություններ են հրապարակվել, որոնք էական ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

ՖՀՄՍ 16 Վարձակալություն

2016 թ. հունվարին ՀՀՄՍԽ-ն հրապարակել է ՖՀՄՍ 16-ը, որը փոխարինում է ՀՀՄՍ 17-ին «Վարձակալություն», ՖՀՄՄԿ 4-ին «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում», ՄՄԿ 15-ին «Գործառնական վարձակալություն. Խրախուսող պայմաններ» և ՍՄԿ 27-ին «Վարձակալության իրավական ձև ներառող գործարքների բովանդակության գնահատում»: ՖՀՄՍ 16-ը սահմանում է վարձակալությունների ճանաչման, չափման, ներկայացման և բացահայտման սկզբունքները և պահանջում է վարձակալից հաշվառել վարձակալությամբ ստացած բոլոր ակտիվները միասնական հաշվապահական հաշվեկշռի մոդելով, ՀՀՄՍ 17-ի ֆինանսական վարձակալության հաշվառման նմանությամբ: Ստանդարտը վարձակալի համար նախատեսում է երկու տեսակի բացառություն՝ ցածրարժեք ակտիվների (օր.՝ անձնական համակարգիչներ) և կարճաժամկետ (12 ամսից պակաս ժամկետով) վարձակալության պարագայում: Վարձակալության սկսվելու օրվանից վարձակալը պետք է ճանաչի պարտավորություն վարձավճարների գծով (վարձակալական պարտավորություն) և ակտիվ, որը ներկայացնում է վարձակալված ակտիվի օգտագործման իրավունքը վարձակալության ողջ ընթացքում (օր.՝ ակտիվի օգտա-

գործման իրավունք): Վարձակալը պետք է առանձին ճանաչի վարձակալական պարտավորության գծով տոկոսային ծախսը և ակտիվի օգտագործման իրավունքի մաշվածության ծախսը:

Վարձակալական պարտավորության չափը պետք է վերանայվի որոշակի իրադարձությունների ի հայտ գալու պարագայում (օր.՝ վարձակալության ժամանակահատվածի փոփոխություն, ապագա վարձավճարների փոփոխություն՝ կապված վարձավճարի չափի որոշման համար օգտագործվող ինդեքսի կամ դրույքի փոփոխության հետ): Վարձակալը հիմնականում կճանաչի վարձակալական պարտավորության վերաչափման գումարը՝ որպես ակտիվի օգտագործման իրավունքի ճշգրտում:

Վարձատուի հաշվառումը ըստ ՖՀՄՍ 16-ի զգալի փոփոխություններ չի կրել ՀՀՄՍ 17-ի համեմատ: Վարձատուները կշարունակեն դասակարգել վարձակալությունները նույն դասակարգման սկզբունքով, ինչ ՀՀՄՍ 17-ի դեպքում և կտարբերակեն երկու տեսակի վարձակալություն՝ գործառնական և ֆինանսական:

ՖՀՄՍ 16-ը նաև պահանջում է վարձակալներին և վարձատուներին կատարել ավելի ընդարձակ բացահայտումներ, քան ՀՀՄՍ 17-ի դեպքում:

Խումբը նախատեսում է ՖՀՄՍ 16-ին անցումը իրականացնել հետընթաց մոտեցմամբ՝ կուտակային ազդեցությունը ճանաչելով ՖՀՄՍ 16-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվին: Խումբը ստանդարտը կկիրառի այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք նախկինում համաձայն ՀՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՄԿ 4-ի ճանաչվել են վարձակալություն: Հետևաբար, Խումբը չի կիրառի ստանդարտը այն պայմանագրերի համար, որոնք նախկինում չեն ընդգրկել վարձակալություն՝ համաձայն ՀՀՄՍ 17-ի և ՖՀՄՄԿ 4-ի:

Խումբը կորոշի օգտագործել ստանդարտով առաջարկվող բացառությունները վարձակալական պայմանագրերի գծով, որոնց համար վարձակալության ժամկետը վերջանում է սկզբնական կիրառման ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում, և վարձակալական պայմանագրերի գծով, որոնց հետ կապված ակտիվը ցածրարժեք է: ՖՀՄՍ 16-ը գործում է 2019 թ. սկսվող կամ հաջորդող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Վաղ կիրառումը թույլատրվում է, սակայն ոչ շուտ, քան կազմակերպությունը կկիրառի ՖՀՄՍ 15-ը: Վարձակալը կարող է որոշել կիրառել ստանդարտը՝ օգտագործելով կամ լիակատար հետընթաց մոտեցումը, կամ փոփոխված հետընթաց մոտեցումը: Ստանդարտի անցումային դրույթները տալիս են որոշակի արտոնյալ հնարավորություններ: Խումբը չի ակնկալում էական ազդեցություն իր համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման արդյունքում:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում՝ Կանխավճարի հատկանիշներ բացասական փոխհատուցմամբ

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն, պարտքային գործիքը կարող է չափվել ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, պայմանով, որ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը բացառապես մայր գումարի և չմարված գումարի վրա հաշվեգրված տոկոսագումարների վճարումներն են (SPPI չափանիշը), և գործիքը պահվում է տվյալ դասակարգման համար համապատասխան բիզնես մոդելի շրջանակներում: ՖՀՄՍ 9-ի փոփոխությունները հստակեցնում են, որ ֆինանսական ակտիվը անցնում է SPPI չափանիշով, անկախ իրադարձությունից կամ հանգամանքից, որը հանգեցնում է պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման, և անկախ նրանից, թե որ կողմն է վճարում կամ ստանում ողջամիտ փոխհատուցում պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման համար:

Փոփոխությունները ուժի մեջ են մտնում 2019 թ. հունվարի 1-ից և պետք է կիրառվեն հետընթաց մոտեցմամբ, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Փոփոխությունները ազդեցություն չունեն Խմբի [համախմբված] ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 10-ում և ՀՀՄՍ 28-ում՝ Ներդրողի և նրա հետ ասոցիացված ընկերության կամ համատեղ ձեռնարկման միջև ակտիվների վաճառք կամ ներդրում

Փոփոխությունները պարզաբանում են ՖՀՄՍ 10-ի և ՀՀՄՍ 28-ի միջև առկա հակասությունը վաճառվող կամ ասոցիացված ընկերությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ ներդրվող դուստր կազմակերպության նկատմամբ վերահսկողության կորստի վերաբերյալ: Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ ներդրողի և նրա հետ ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման միջև ՖՀՄՍ 3-ի

բնորոշման համաձայն ձեռնարկատիրական գործունեություն հանդիսացող ակտիվների վաճառքի կամ ներդրման արդյունքում առաջացած շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է ամբողջությամբ: Այնուամենայնիվ, ձեռնարկատիրական գործունեություն չհանդիսացող ակտիվների վաճառքից կամ ներդրումից ստացված ցանկացած շահույթ կամ վնաս ճանաչվում է միայն ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկությունում չփոխկապակցված ներդրողների բաժնեմասի չափով: ՀՀՄՍԽ-ն անորոշ ժամանակով հետաձգել է այս փոփոխությունների ուժի մեջ մտնելու ժամկետը, սակայն փոփոխությունները վաղաժամկետ ընդունողները դրանք պետք է կիրառեն առաջընթաց կերպով: Խումբը չի ակնկալում էական ազդեցություն այս փոփոխությունների կիրառման արդյունքում:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 28-ում՝ Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում

Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՍ 9 ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկությունում երկարաժամկետ մասնակցության համար, որի նկատմամբ չի կիրառվում բաժնային մեթոդը, բայց, որն, ըստ էության, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկությունում զուտ ներդրումների մաս է կազմում (երկարաժամկետ մասնակցություն): Այս պարզաբանումն անհրաժեշտ է, քանի որ այն ենթադրում է, որ ՖՀՄՍ 9-ում ակնկալվող վարկային կորստի մոդելը կիրառվում է նման երկարաժամկետ մասնակցությունների նկատմամբ:

Փոփոխությունները նաև հստակեցնում են, որ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման դեպքում կազմակերպությունը հաշվի չի առնում ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման որևէ վնաս կամ զուտ ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստներ՝ ճանաչված որպես ճշգրտումներ ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման զուտ ներդրման նկատմամբ, որոնք առաջանում են ՀՀՄՍ 28 «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում» կիրառելիս:

Փոփոխությունները ուժի մեջ են մտնում 2019 թվականի հունվարի 1-ից և պետք է կիրառվեն հետընթաց, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Քանի որ Խումբը չունի նմանատիպ երկարաժամկետ մասնակցություն ասոցիացված կազմակերպությունում և համատեղ ձեռնարկման մեջ, փոփոխությունները ազդեցություն չեն ունենա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Տարեկան բարեփոխումներ 2015-2017 թթ. շրջան (թողարկված 2017 թվականի դեկտեմբերին)

Այս բարեփոխումները ներառում են՝

ՖՀՄՍ 3 «Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ»

Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ երբ կազմակերպությունը վերահսկողություն է ստանում համատեղ գործունեության նկատմամբ, այն կիրառվում է փուլերով ձեռք բերված ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման պահանջները՝ ներառյալ համատեղ գործունեության ակտիվներում և պարտավորություններում նախկինում ունեցած մասնակցության վերաչափումը իրական արժեքով: Այդպիսով, ձեռք բերողը վերաչափում է համատեղ գործունեությունում նախկինում ունեցած ամբողջ մասնակցությունը:

Կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է այն ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների համար, որոնց դեպքում ձեռքբերումը տեղի է ունեցել 2019 թվականի հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող առաջին տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին կամ դրանից հետո, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Այս փոփոխությունները կկիրառվեն Խմբի հետագա ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների նկատմամբ:

ՖՀՄՍ 11 «Համատեղ պայմանավորվածություններ»

Մասնակցող կողմերից մեկը, որը սակայն համատեղ վերահսկողություն չունի համատեղ գործունեության նկատմամբ, կարող է վերահսկողություն ստանալ համատեղ գործունեության նկատմամբ, որտեղ

համատեղ գործունեությունը սահմանվում է որպես ձեռնարկատիրական գործունեություն՝ համաձայն ՖՀՄՍ 3-ի: Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ համատեղ գործունեությունում նախկինում ունեցած մասնակցությունը չի վերաչափվում:

Կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է այն գործարքների համար, որոնց դեպքում համատեղ վերահսկողությունը ստանում է 2019 թվականի հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող առաջին տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին կամ դրանից հետո, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Այս փոփոխությունները ներկայումս կիրառելի չեն Խմբի համար, սակայն կարող են կիրառվել հետագա գործարքների դեպքում:

ՀՀՄՍ 12 «Շահութահարկ»

Այս փոփոխությունները պարզաբանում են, որ շահութահարկի գծով շահաբաժինների հետևանքները ուղղակիորեն կապված են բաշխման ենթակա շահույթ սկզբնավորող գործարքների կամ իրադարձությունների, և ոչ թե սեփականատերերին բաշխված շահույթի հետ: Հետևաբար, կազմակերպությունը շահութահարկի գծով շահաբաժինների բոլոր հետևանքները ճանաչում է շահույթում կամ վնասում, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ կապիտալում, կախված այն հանգամանքից, թե որտեղ են ի սկզբանե ճանաչվել տվյալ գործարքները կամ իրադարձությունները:

Կազմակերպությունը կիրառում է այս փոփոխությունները 2019 թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Երբ Կազմակերպությունը առաջին անգամ կիրառում է այս փոփոխությունները, դրանք կիրառում է այն շահաբաժինների շահութահարկային հետևանքների նկատմամբ, որը ճանաչել է ամենավաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբում կամ դրանից հետո: Քանի որ Խմբի ընթացիկ մոտեցումը համապատասխանում է փոփոխությանը, Խումբը չի ակնկալում էական ազդեցություն իր համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

4. Տոկոսային եկամուտ

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Նոստրո հաշիվներ	1,354,020	1,417,593
ժամկետային ավանդներ	597,257	574,152
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	18,015	12,775
Մինչև մարումը պահվող ակտիվներ	–	136,788
Այլ	99,022	211,466
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	**2,068,314**	**2,352,774**
Տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	24,458,016	20,059,693
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	1,458,881	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	–	2,398,426
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	**25,916,897**	**22,458,119**
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքով	**27,985,211**	**24,810,893**

5. Տոկոսային ծախս

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Այլ փոխառություններ	3,735,460	2,960,515
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	2,810,517	2,200,430
Ընդամենը տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	**6,545,977**	**5,160,945**
Տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ (Ծնթգ. 27)	8,049,811	6,397,728
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,034,651	1,574,393
Թողարկված պարտատոմսեր	710,782	759,625
Այլ	135,818	107,791
Ընդամենը տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	**9,931,062**	**8,839,537**
Ընդամենը տոկոսային ծախս	**16,477,039**	**14,000,482**

6. Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Զուտ (վնաս)/օգուտ արտարժույթի վերագնահատումից	(3,335,741)	5,100,923
Զուտ օգուտ սփոթ գործարքներից	349,174	421,335
Ընդամենը զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	**(2,986,567)**	**5,522,258**

Դրամային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից ստացված զուտ (վնասի)/ օգուտի կազմում ներառված է 8,455,505 հազար ՀՀ դրամ գումարով արտարժույթի վերագնահատումից զուտ վնասը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով (2017 թ.՝ 12,373,119 հազար ՀՀ դրամի զուտ օգուտ):

7. Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Զուտ օգուտ/(վնաս) Կառավարության հետ կնքված ֆորվարդ պայմանագրից (Ծնթգ. 27)	552,850	(473,190)
Զուտ վնաս սեփական կառավարման ներքո սվոպ պայմանագրերի գծով	(59,840)	–
Զուտ (վնաս)/օգուտ սեփական կառավարման ներքո ֆյուչերսային պայմանագրերի գծով	(24,208)	53,498
Ընդամենը զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	**468,802**	**(419,692)**

2007 թ. հունվարի 5-ին Կառավարության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն՝ Բանկը պարտավորվել է փոխարկել պետական բյուջեի հիմնական արտարժութային մուտքերն ու ելքերը Կառավարության բյուջետային ուղերձում տվյալ տարվա համար սահմանված փոխարժեքներով, ինչը հիմք է հանդիսանում «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին» օրենքում ցուցանիշների հաշվարկման համար: Արտարժույթի փոխանակման այդպիսի գործարքներից օգուտը կամ վնասը Բանկը հաշվառում է որպես ածանցյալ գործիքներից ֆինանսական արդյունք:

8. Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Զուտ օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա արժեթղթերի գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատման*)	12,789,190	5,941,381
Զուտ վնաս հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվների գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատման*)	(824,518)	(482,757)
Զուտ օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող փողի շուկայի գործիքների գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատման*)	156,277	3,547
Հավատարմագրային կառավարման գծով վճարներ (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատման*)	(182,513)	(179,562)
Ընդամենը զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	**11,938,436**	**5,282,609**

** Վերը նշված ֆինանսական գործիքների գծով արտարժույթի վերագնահատման արդյունքը ներառված է «Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից» հոդվածում (Ծնթգ. 6):*

9. Այլ եկամուտ

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Դրամագիտական արժեքներ	651,905	599,790
Ֆինանսական գործակալության վճար	259,379	599,952
Այլ	2,825,131	2,652,519
Ընդամենը այլ եկամուտ	**3,736,415**	**3,852,261**

Ֆինանսական գործակալության վճարն իրենից ներկայացնում է Բանկի՝ որպես Կառավարության գործակալի կողմից ստացված վճար՝ գործակալության պայմանագրերի համաձայն: Հիմք ընդունելով գործակալության պայմանագրերի դրույթները՝ Բանկը վարկեր է տրամադրում առևտրային բանկերին և այլ ֆինանսական հաստատություններին:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում «Այլ» տողում ներառված է 2,091,643 հազար ՀՀ դրամ գումարը, որը ներկայացնում է Բանկի երկու դուստր կազմակերպությունների հասույթը, որոնք տրամադրում են կանխիկի հավաքագրման և պլաստիկ քարտերով վճարումների ծառայություններ (2017 թ.՝ 2,006,683 հազար ՀՀ դրամ):

10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Թղթադրամների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	4,477,131	2,713
Տարվա ընթացքում վաճառված դրամագիտական արժեքների թողարկման ծախսեր	546,085	567,773
Ընդամենը թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	**5,023,216**	**570,486**

Հայկական դրամի 25-ամյակի կապակցությամբ 2018 թվականին Կենտրոնական բանկը թողարկել և շրջանառության մեջ է բաց թողել Հայաստանի Հանրապետության երրորդ շարքի թղթադրամներ՝ տպագրության տեխնոլոգիական նորարարությունների կիրառմամբ լուծելով դրամի պաշտպանվածության մի շարք կարևորագույն խնդիրներ: Թղթադրամների տեսակային կառուցվածքն օպտիմալացվել է նոր՝ 2000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի ներդրմամբ: Երրորդ շարքի թղթադրամները ներկայացված են 1000, 2000, 5000, 10 000, 20 000 և 50 000 դրամ անվանական արժեքներով:

11. Այլ ծախսեր

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ	8,149,397	8,406,039
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	4,649,127	4,699,999
Վերանորոգում և տեխնիկական սպասարկում	1,864,696	1,927,505
Կրթություն, հետազոտություն և նոր ծրագրերի մշակում	742,417	364,362
Վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման և սպասարկման ծախսեր	482,285	617,656
Անվտանգության և ապահովագրական ծախսեր	434,751	436,928
Մասնագիտական ծառայություններ	188,075	226,870
Բազելյան կոմիտեի պահանջների իրագործման ծախսեր	78,014	266,969
Այլ	2,795,579	3,526,766
Ընդամենը այլ ծախսեր	**19,384,341**	**20,473,094**

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում «Այլ» տողում ներառված ծախսերը ներկայացնում են Բանկի և իր դուստր կազմակերպությունների բաժանորդագրության վճարներ, կապի ապահովման, կոմունալ, վարձակալության, գրասենյակային և այլ ծախսեր:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար աշխատակիցների հատուցումների, վերապատրաստման ծախսերի և հարակից վճարների, մաշվածության և ամորտիզացիայի ու վերանորոգման և սպասարկման ծախսերի գումարները նաև ներառում են Խմբի դուստր կազմակերպությունների համապատասխան ծախսերի գումարները:

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Նոստրո հաշիվներ	310,841,888	287,195,009
Ժամկետային ավանդներ	31,563,991	33,603,980
Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցներ	5,689,324	3,118,396
Տոկոսադրույքի ֆյուչերսների պարտադիր մարժա	56,931	-
Հետգնման պայմանագրեր	-	14,533,961
Արժեզրկման պահուստ	(85,277)	-
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	**348,066,857**	**338,451,346**

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների կենտրոնացում

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ տեղաբաշխված միջոցներ երեք բանկում, որի մնացորդը գերազանցում էր բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված ընդհանուր միջոցների 10%-ը: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 253,141,892 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ մեկ բանկում, մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 141,697,750 հազար ՀՀ դրամ):

Ժամկետային ավանդներն ունեն մինչև 3 ամիս մարման ժամկետ և 0.001%-ից մինչև 2.91% տոկոսադրույք (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 0.57%-ից մինչև 1.80% տոկոսադրույք):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցների 5,689,324 հազար ՀՀ դրամի մնացորդը (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 3,118,396 հազար ՀՀ դրամի մնացորդը) իրենից ներկայացնում է, ներդրումային կառավարման պայմանագրի շրջանակում Բանկի կողմից արտերկրյա արժեթղթերով գործարքների և ֆյուչերսային գործարքների ներքո հաշվանցումների համար պահպանվող մնացորդը:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 1,451,250 հազար ՀՀ դրամ արտարժութային ժամկետային ավանդներ Խմբի կողմից գրավադրված են թողարկված պարտատոմսերի ապահովվածության համար (Ծնթգ. 24) (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 1,452,300 հազար ՀՀ դրամ գրավադրված արտարժութային ժամկետային ավանդներ):

Արժեզրկման պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված արտարժույթով միջոցների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**338,451,346**	**338,451,346**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	343,301,206	343,301,206
Մարված ակտիվներ	(333,600,418)	(333,600,418)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**348,152,134**	**348,152,134**

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
ԱՎԿ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**102,692**	**102,692**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	1,730	1,730
Մարված ակտիվներ	(17,865)	(17,865)
ԱՎԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(1,280)	(1,280)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**85,277**	**85,277**

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	127,837,551	122,810,147
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	163,433,113	36,918,863
Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	76,566,659	70,673,468
Առևտրային բանկերում ավանդներ և ընթացիկ հաշիվներ	50,942,450	49,852,349
Ներդրումներ՝ ամորտիզացված արժեքով չափված	24,090,275	23,925,036
Այլ վարկեր	3,579,296	3,328,662
Արժեզրկման պահուստ	(2,801,183)	-
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	**443,648,161**	**307,508,525**

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների կենտրոնացում

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու բանկի մնացորդները գերազանցում են բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր գումարի 10%-ը (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկ):

Հակադարձ հետգնման պայմանագրերով առևտրային բանկերին տրամադրված վարկերը ներառում են կարճաժամկետ վարկեր, որոնք տրամադրվել են առևտրային բանկերին կանոնավոր կերպով՝ մրցութային գործընթացի միջոցով:

Հակադարձ հետգնման համաձայնագրերով գրավի առարկա են հանդիսանում արժեթղթերը, որոնք Խումբը կարող է վաճառել կամ վերագրավադրել: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր են կնքվել 10 տեղական բանկի հետ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1 տեղական բանկ): Այս պայմանագրերով գրավի առարկա հանդիսացող արժեթղթերի իրական արժեքները ներկայացված են ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	151,182,668	38,342,781
Կառավարության կողմից թողարկված Եվրոպարտատոմսեր	12,126,785	-
Կորպորատիվ պարտատոմսեր	6,869,766	-
Ընդամենը	**170,179,219**	**38,342,781**

KfW-ի, Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ), Եվրոպական ներդրումային բանկի (ԵՆԲ) և Համաշխարհային բանկի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական առևտրային բանկերին հետևյալ ծրագրերի ներքո, որոնք ֆինանսավորվում են KfW բանկային խմբի, ԵՆԲ, ԱԶԲ և

Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (Համաշխարհային բանկի անդամ կազմակերպություն) կողմից.

- *ՓՄՁ աջակցություն.* Համաշխարհային բանկի և KfW-ի ՓՄՁ աջակցության ծրագրերի նպատակն է՝ Հայաստանում զարգացնել ՓՄՁ-ները, մասնավորապես՝ առևտրային բանկերին և ունիվերսալ վարկային կազմակերպություններին ապահովելով անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ՝ միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների վարկավորումը առավել արդյունավետ և շահութաբեր դարձնելու նպատակով: Սա իրականացվում է գործընկեր բանկերում նոր վարկային գործիքակազմի /տեխնոլոգիաների/ ներդրման և բարձրակարգ վարկային մասնագետների ուսուցման և վերապատրաստումների կազմակերպման միջոցով: 2014 թ. ընթացքում նոր վարկային գիծ է ստացվել ԱՁԲ-ի «Կանանց ձեռներեցության ոլորտի աջակցման և զարգացման» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է ՀՀ ֆինանսական համակարգի միջոցով խթանել ձեռներեցության զարգացումը կանանց շրջանում՝ մեծացնելով ազգային արժույթով ֆինանսական միջոցների հասանելիությունը կանանց պատկանող ՓՄՁ-ների համար: 2015 թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել ԵՆԲ-ից՝ հիմնականում գյուղմշակման, գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտների ՓՄՁ-ներին առևտրային բանկերի և ունիվերսալ վարկային կազմակերպությունների միջոցով փոխառություններ տրամադրելու նպատակով: 2017 թ. ընթացքում ևս մեկ վարկ է ստացվել ԵՆԲ-ից «Հայաստանի Գյուղատնտեսության և տուրիզմի ֆինանսավորում 2 վարկ ՓՄՁ-ներին և միջին կապիտալիզացիա ունեցող կազմակերպություններին» Ծրագրի շրջանակներում: Այս վարկի պայմանները հիմնականում նույնն են, ինչ առաջին փուլի պայմանները: Հիմնական տարբերությունը կլիմայական փոփոխությունների տարրի ներառումն է, որը պահանջում է ենթավարկառուներից ձեռնարկել որոշակի քայլեր շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը բարելավելու համար: 2016 թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել «էներգաարդյունավետություն փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար» վարկային ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ ստեղծել և ընդլայնել էներգաարդյունավետության վարկերի առաջարկը Հայաստանի ֆինանսական կազմակերպություններում, և միաժամանակ բավարարել էներգաարդյունավետության վարկերի պահանջարկը միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար: Ծրագրի նպատակն է՝ նպաստել հայկական ՓՄՁ-ների կողմից էներգիայի պահանջարկի և վնասակար գազերի արտանետման նվազմանը, ինչպես նաև խթանել ձեռնարկությունների մրցունակությունը:
- *Վերականգնվող էներգիայի զարգացում.* Ծրագրի ընդհանուր նպատակն է՝ նպաստել էներգամատակարարման բարելավմանը և Հայաստանում մասնավոր հատվածի հետագա զարգացմանը՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության համար վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ծախսարդյունավետ օգտագործումն ապահովելու միջոցով: Ծրագրով նախատեսվում է աջակցել վերականգնվող էներգիայի օգտագործմանը, մասնավորապես փոքր հիդրոէլեկտրակայաններին (ՓՀԷԿ)՝ վարկեր տրամադրելով անհատ ձեռնարկատերերին և մասնավոր ձեռնարկություններին:
- *Բնակարանային ֆինանսավորման կայուն շուկայի զարգացում.* Ծրագրի նպատակն է՝ ընդլայնել առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից անշարժ գույքի ձեռքբերման և վերանորոգման նպատակով տնային տնտեսություններին հատկացվող վարկավորումը:

Ծրագրերի պայմանների համաձայն՝ Խումբը, կիրառելով տեխնիկական և ֆինանսական չափանիշներ, սահմանում է համապատասխան հայաստանյան բանկեր և ֆինանսական հաստատություններ, որոնցում տեղաբաշխում է միջոցներ՝ այդ գործընկերների հետ ստորագրված պայմանագրերի համաձայն: Բանկերը և ֆինանսական հաստատությունները որոշում են վերջնական փոխառուներին՝ ստանձնելով տրամադրված վարկերի հետ կապված ռիսկերը:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, ԵՆԲ-ի և ԱՁԲ-ի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական 13 բանկերի (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 15 տեղական բանկերի) և 10 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորումը ֆինանսական կազմակերպություններին կատարվել է մինչև 10 տարի մարման ժամկետով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10 տարի):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկերն ապահովված են գրավով՝ հաճախորդներին տրամադրված վարկային պայմանագրերի շրջանակներում պահանջի իրավունքով՝ 76,750,175 հազար ՀՀ դրամ գումարով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 70,575,287 հազար ՀՀ դրամ):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 580,842 հազար ՀՀ դրամ արժեքով հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկերը և 30,000 հազար ՀՀ դրամ արժեքով ժամկետային ավանդները տեղական արժույթով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 1,097,326 հազար ՀՀ դրամ արժեքով հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկեր և 30,000 հազար ՀՀ դրամ արժեքով ժամկետային ավանդներ տեղական արժույթով) գրավադրվել են՝ երաշխավորելու Խմբի՝ Կառավարությունից ստացված վարկերի (Ծնթգ. 23) և թողարկված պարտատոմսերի (Ծնթգ. 24) ապահովվածությունը:

Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդները և ընթացիկ հաշիվները ներառում են Խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից առևտրային բանկերում կատարված ցպահանջ և կարճաժամկետ տեղաբաշխումները:

Խմբի ղեկավարությունը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 24,090,275 հազար ՀՀ դրամ ներդրումները դասակարգել է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 23,925,036 հազար ՀՀ դրամ՝ որպես վարկեր և դեբիտորական պարտքեր): Խմբի ղեկավարությունը կայացրել է այդ որոշումը՝ ելնելով այն հանգամանքից, որ տվյալ ներդրումների համար իրացվելի շուկա առկա չէ, և հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Խումբն ունի այդ ներդրումները տեսանելի ապագայում պահելու հնարավորություն և մտադրություն:

Այլ վարկերն ապահովված են 2,815,891 հազար ՀՀ դրամ արժեքով անշարժ գույքով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,325,983 հազար ՀՀ դրամ) և 108,763 հազար ՀՀ դրամ արժեքով շարժական գույքով և այլ ակտիվներով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 134,844 հազար ՀՀ դրամ):

Արժեզրկման պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված տեղական արժույթով միջոցների և ներդրումների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**307,508,525**	**307,508,525**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	264,384,650	264,384,650
Մարված ակտիվներ	(125,443,831)	(125,443,831)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**446,449,344**	**446,449,344**

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
ԱՎԿ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**2,678,727**	**2,678,727**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	819,297	819,297
Մարված ակտիվներ	(462,358)	(462,358)
ԱՎԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(234,483)	(234,483)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**2,801,183**	**2,801,183**

13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Ակտիվներ		
Պարտքային և հաստատագրված եկամտով այլ գործիքներ արտարժույթով - գնանշված		
Սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա պարտատոմսեր	614,675,994	607,324,341
Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա պարտատոմսեր	78,054,256	85,212,190
Սեփական կառավարման ներքո գտնվող փողի շուկայի գործիքներ	12,130,223	14,524,124
Ընդամենը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ արտարժույթով - գնանշված	**704,860,473**	**707,060,655**

2018 թ. և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Պետական պարտատոմսեր	346,945,790	331,702,996
Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր	35,843,569	59,689,520
Այլ արժեթղթեր	231,886,635	215,931,825
Ընդամենը	**614,675,994**	**607,324,341**

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են եվրոպական երկրների կառավարությունների կողմից թողարկված արժեթղթեր և ԱՄՆ գանձապետական մուրհակներ, պետական գործակալությունների, արտերկրյա բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների կողմից թողարկված արժեթղթեր:

2018 թ. և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Պետական պարտատոմսեր	15,447,463	15,136,907
Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր	5,403,404	22,369,775
Այլ արժեթղթեր	57,203,389	47,705,508
Ընդամենը	**78,054,256**	**85,212,190**

Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հայեցողական կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներ՝ համաձայն ներդրումային կառավարման պայմանագրի:

14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ		
Արտարժութային սվոպ պայմանագրեր սեփական կառավարման ներքո	29,911	-
Ֆորվարդ պայմանագիր Կառավարության հետ	13,938	-
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր հավատարմագրային կառավարման ներքո	-	202,928
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	**43,849**	**202,928**
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ		
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր հավատարմագրային կառավարման ներքո	42,299	-
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր սեփական կառավարման ներքո	54,741	-
Ֆորվարդ պայմանագիր Կառավարության հետ	-	13,184
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	**97,040**	**13,184**

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ 572 կարճ ֆյուչերսային պայմանագիր՝ 78,912 հազար եվրո կամ 43,689,507 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով՝ համաձայն ՀՀ դրամի նկատմամբ եվրոյի՝ տարվա վերջի պաշտոնական փոխարժեքի, որոնք եղել են միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հայեցողական կառավարման ներքո՝ համաձայն ներդրումային կառավարման պայմանագրի, տոկոսադրույքի ռիսկը կարգավորելու նպատակով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 428

կարճ ֆյուչերսային պայմանագիր՝ 57,577 հազար եվրո կամ 33,400,648 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ուներ 97 կարճ ֆյուչերսային պայմանագիր՝ 54,600 հազար ԱՄՆ դոլար կամ 26,412,750 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով՝ համաձայն ՀՀ դրամի նկատմամբ ԱՄՆ դոլարի՝ տարվա վերջի պաշտոնական փոխարժեքի և 8 կարճ ֆյուչերսային պայմանագիր՝ 800 հազար եվրո կամ 442,920 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով՝ համաձայն ՀՀ դրամի նկատմամբ եվրոյի՝ տարվա վերջի պաշտոնական փոխարժեքի, որոնք եղել են սեփական կառավարման ներքո:

հազար ՀՀ դրամ

	Անվանական արժեք		Իրական արժեք			
	2018 թ.	2017 թ.	2018 թ.		2017 թ.	
			Ակտիվ	Պարտավորություն	Ակտիվ	Պարտավորություն
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր հավատարմագրային կառավարման ներքո	43,689,507	33,400,648	–	42,299	202,928	–
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր սեփական կառավարման ներքո	26,855,670	–	–	54,741	–	–
Արտարժութային սվոպ պայմանագրեր սեփական կառավարման ներքո	5,336,320	–	29,911	–	–	–
Արտարժութային ֆորվարդ պայմանագիր Կառավարության հետ	3,173,020	2,871,048	13,938	–	–	13,184
Ընդամենը	**79,054,517**	**36,271,696**	**43,849**	**97,040**	**202,928**	**13,184**

15. Ներդրումային արժեթղթեր

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ արտարժույթով)		
Բաժնային ներդրումներ– *չգնամշվող*		
Արտերկրյա արժեթղթեր	1,914,789	2,317,977
SWIFT	3,211	3,211
Ընդամենը բաժնային ներդրումներ	**1,918,000**	**2,321,188**
Պարտքային գործիքներ		
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	1,067,864	–
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	**1,067,864**	**–**
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ արտարժույթով)	**2,985,864**	**2,321,188**

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ տեղական արժույթով)		
Պարտքային գործիքներ		
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	13,707,676	17,521,378
ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 25)	73,810,843	73,810,843
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	**87,518,519**	**91,332,221**
Բաժնային ներդրումներ		
Այլ ներդրումներ	762,005	706,823
Ընդամենը բաժնային ներդրումներ	**762,005**	**706,823**
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ տեղական արժույթով)	**88,280,524**	**92,039,044**
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ)	**91,266,388**	**94,360,232**
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ արտարժույթով		
Արտերկրյա արժեթղթեր	–	32,089,943
Ընդամենը մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ արտարժույթով	**–**	**32,089,943**

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային ներդրումներ և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված արտերկրյա արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկի ներդրումը զարգացման հիմնադրամում, որի նախաձեռնողն ու կառավարողը KfW-ն է: Զարգացման հիմնադրամը ստեղծվել է Հարավարևելյան Եվրոպայի տարածաշրջանի, ներառյալ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացումն ու բարեկեցությունը խթանելու համար՝ լրացուցիչ զարգացման ֆինանսավորման կայուն ապահովման միջոցով:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տեղական արժույթով՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, արժեթղթերն (2017 թ.՝ դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի) իրենցից ներկայացնում են ՀՀ Կառավարության պետական արժեկտրոնային արժեթղթեր:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտարժույթով պարտքային արժեթղթերը, դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ արտարժույթով, թողարկված են մեկ տեղական բանկի կողմից:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթերը չափվում են իրական արժեքով՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա, որը օգտագործում է ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքները՝ այդ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերը զեղչելու համար:

2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կառավարության կողմից անտոկոս ցպահանջ հասարակ մուրհակի արժեքը 73,810,843 հազար ՀՀ դրամ է (2017 թ.՝ 73,810,843 հազար ՀՀ դրամ): Ղեկավարությունը գտնում է, որ մուրհակի հաշվեկշռային արժեքը մոտավորապես հավասար է դրա իրական արժեքին:

2017 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մինչև մարման ժամկետը պահվող դասակարգված արտերկրյա արժեթղթերը ներառում են եվրոպական երկրների կողմից թողարկված զեղչատոկոսային և

արժեկտրոնային արժեթղթեր, ինչպես նաև պետական գործակալությունների, արտերկրյա բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների թողարկած արժեթղթեր: 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ մինչև մարման ժամկետ պահվող օտարերկրյա արժեթղթերը վերադասակարգվել են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ, քանի որ Խումբը փոխել է իր ներդրումային քաղաքականությունը և սկսել է իրականացնել նախկինում մինչև մարման ժամկետ պահվող դասում ներառված արժեթղթերի ակտիվ կառավարում: Վերադասակարգման արդյունքները ներկայացված են Ծանոթագրություն 2-ի զ) «ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման ազդեցություն» ենթակետում: Արժեթղթերի վերադասակարգումը չի պահանջում դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների օգտագործումը և բացառվում է դրամական միջոցների համախմբված հաշվետվությունից:

Արժեզրկման պահուստ ներդրումային արժեթղթերի համար

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամտով չափվող տեղական արժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը հետևյալն է՝

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով - ՀՀ պետական արժեթղթեր

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**17,521,378**	**17,521,378**
Մարված ակտիվներ	(3,813,702)	(3,813,702)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**13,707,676**	**13,707,676**

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով - ՀՀ պետական արժեթղթեր

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
ԱՎԿ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**66,446**	**66,446**
Մարված ակտիվներ	(2,242)	(2,242)
ԱՎԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(4,040)	(4,040)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**60,164**	**60,164**

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը հետևյալն է.

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**-**	**-**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	1,067,864	1,067,864
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**1,067,864**	**1,067,864**

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
ԱՎԿ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	11,999	11,999
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**11,999**	**11,999**

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ

ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ		
Բաժնեմասը ԱՄՀ-ում (անդամակցություն)	86,655,352	88,797,296
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ	2,887,490	3,491,637
Հաշվեգրված տոկոսներ	5,655	7,196
Ընդամենը ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	**89,548,497**	**92,296,129**

Հայաստանի Հանրապետությունը ԱՄՀ-ի անդամ է: Բանկը հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության՝ ԱՄՀ-ում անդամակցության բաժնեմասի պահառու:

Բաժնեմասի հաշվեկշիռն ակտիվի հատուկ տեսակ է: Բաժնեմասերը լինում են տարբեր՝ կախված յուրաքանչյուր երկրի տնտեսության չափից, և որոշվում են ԱՄՀ-ի կառավարիչների խորհրդի կողմից: Բաժնեմասով որոշվում են ԱՄՀ-ում անդամ երկրի ձայնի իրավունքը, ԱՄՀ-ի ֆինանսական միջոցների հասանելիության սահմանաչափերը և մասնակցի մասնաբաժինը ԱՄՀ-ի հաշվարկային միավորի՝ ՀՓԻ-ների տեղաբաշխում իրականացնելիս: Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասի 75%-ի համար վճարումը կատարվել է Բանկի կողմից ԱՄՀ-ին թողարկված անտոկոս հասարակ մուրհակների տեսքով: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասը ԱՄՀ-ում կազմել է 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 86,655,352 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը (2017 թ.՝ 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 88,797,296 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ-ի նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը): Անդամակցության բաժնեմասն անտոկոս է և ոչ ընթացիկ ակտիվ է:

Բանկն ԱՄՀ-ում ՀՓԻ-ով արտահայտված ընթացիկ հաշիվն օգտագործում է ԱՄՀ-ի հետ գործարքներ կատարելիս: Այդ ընթացիկ հաշիվը տոկոսային է. տոկոսները հաշվարկվում են՝ հիմք ընդունելով շաբաթական կտրվածքով ԱՄՀ-ի կողմից հրապարակվող ՀՓԻ տոկոսադրույքը:

Ստորև ներկայացված են 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում ՀՓԻ հաշվում շարժերը.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
ՀՓԻ հաշվի մնացորդն առ 1 հունվարի	**3,491,637**	**1,684,319**
ԱՄՀ-ից միջոցների ստացում «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» (Extended Fund Facility (EFF)) ծրագրի շրջանակներում.		
Հօգուտ Բանկի	-	3,313,750
ՀՓԻ-ների գնում	34,626,810	24,993,815
Վարկերի հետվճարում ԱՄՀ-ին.		
Բանկի անունից՝		
(Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT))	(2,867,948)	(1,287,858)
Extended Fund Facility (EFF)	(15,701,960)	(13,440,048)
Կառավարության անունից՝		
(Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT))	(13,831,234)	(9,839,699)
Վարկերին վերաբերող միջնորդավճարների վճարում	-	(59,550)
Այլ եկամուտ	-	7,606
Այլ վճարներ	(1,011)	(1,730)
ԱՄՀ միջոցների օգտագործման դիմաց տոկոսագումարների վճարում.		
Բանկի անունից	(2,201,503)	(1,745,407)
ՀՓԻ տեղաբաշխումից ստացված միջոցների օգտագործման դիմաց տոկոսագումարի վճարում	(526,439)	(261,425)
ՀՓԻ միջոցներից եկամուտ	19,568	7,010
Փոխարժեքային տարբերություններ	(120,430)	120,854
ՀՓԻ հաշվի մնացորդն առ 31 դեկտեմբերի	**2,887,490**	**3,491,637**

Վերը ներկայացված աղյուսակում ներառված գործարքների գումարները ՀՀ դրամի համարժեքով են՝ հիմք ընդունելով գործարքների տեղի ունենալու ամսաթվի դրությամբ ՀՓԻ/դրամ փոխարժեքը:

Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Արժեթղթերի հաշիվ	159,285,304	159,285,304
ԱՄՀ-ի հանդեպ պարտավորությունների ճշգրտման հաշիվ	(6,611,507)	7,743,521
Թիվ 1 հաշիվ	35,173,286	41,430,845
Թիվ 2 հաշիվ	2,703	2,584
ՀՓԻ տեղաբաշխում	59,197,890	60,661,141
ECF վարկ՝	18,797,753	22,195,187
Հաշվեկշռային արժեք	17,928,595	21,116,173
Հետաձգված եկամուտ	869,158	1,079,014
Հաշվեգրված տոկոսներ	477,671	433,562
Ընդամենը պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	**266,323,100**	**291,752,144**

Արժեթղթերի հաշիվը, ճշգրտման հաշիվը և թիվ 1 հաշիվը ներառում են Բանկի պարտավորությունները EFF վարկի և անդամակցության գումարների գծով: Ներկայումս ԱՄՀ-ի հետ բոլոր հիմնական հաշվարկներն իրականացվում են թիվ 1 հաշվի միջոցով: Թիվ 2 հաշիվն օգտագործվում է ԱՄՀ-ի կողմից վարչական նպատակների համար:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԱՄՀ-ի հանդեպ Բանկի պարտավորությունների մի մասը և անդամակցության գումարը ծածկվում են Խմբի թողարկած հասարակ մուրհակով՝ 159,285,304 հազար ՀՀ դրամի (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 159,285,304 հազար ՀՀ դրամի) չափով:

Բացառությամբ անդամակցության բաժնեմասի և ՀՓԻ տեղաբաշխման մասով պարտավորության՝ Բանկի պարտավորությունը ԱՄՀ-ի հանդեպ 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներառում է պարտավորություններն ըստ «Երկարաժամկետ վարկային գործիք» (Extended Credit Facility (ECF)) ծրագրի և «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» (Extended Fund Facility (EFF)) ծրագրի:

ECF (Extended Credit Facility) վարկը ֆինանսական աջակցություն է տրամադրում վճարային հաշվեկշռի հետ երկարատև խնդիրներ ունեցող երկրներին: ECF-ը ստեղծվել է նոր հաստատված «Աղքատության կրճատում և տնտեսական աճ» ծրագրի ներքո և մաս է կազմում առավել լայն շրջանակի բարեփոխումների, որոնք ուղղված են ԱՄՀ-ի ֆինանսական աջակցությունն առավել ճկուն դարձնելու համար և որոնք առավել հարմարեցված են ցածր եկամուտ ունեցող երկրների բազմազան կարիքներին, ներառյալ ճգնաժամային ժամանակաշրջաններում: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ECF-ն անտոկոս է (2017 թ.՝ 0%): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2019 թ. հունիսից մինչև 2023 թ. հունիս (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2018 թ. մայիսից մինչև 2023 թ. հունիս):

EFF (Extended Fund Facility) վարկը տրամադրվում է երկրներին միջնաժամկետ վճարման խնդիրների հաղթահարման համար: EFF վարկի տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2019 թ. մարտից մինչև 2027 թ. հունիս (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2018 թ. հունիսից մինչև 2027 թ. դեկտեմբեր):

ԱՄՀ անդամ երկրների միջազգային պահուստներն ավելացնելու նպատակով ԱՄՀ-ն ՀՓԻ տեղաբաշխում է իրականացնում անդամ երկրներին: ՀՓԻ տեղաբաշխման տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: ՀՓԻ տեղաբաշխումը չունի սահմանված մարման ժամկետ, սակայն կարող է չեղարկվել ԱՄՀ-ի կողմից:

17. Հիմնական միջոցներ

հազար ՀՀ դրամ

	Հող և շենքեր	Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ	Փոխադրամիջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2017 թ.	**72,888,130**	**22,353,894**	**674,316**	**2,946,879**	**98,863,219**
Ավելացումներ	71,863	877,660	27,000	1,345,567	2,322,090
Օտարումներ	(342,091)	(733,757)	(52,065)	–	(1,127,913)
Տեղափոխում	2,150,934	259,397	–	(2,410,331)	–
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2017 թ.	**74,768,836**	**22,757,194**	**649,251**	**1,882,115**	**100,057,396**
Ավելացումներ	8,703	728,828	33,700	29,146	800,377
Օտարումներ	(1,030,936)	(424,987)	–		(1,455,923)
Տեղափոխում	1,759,679	138,733	–	(1,898,412)	–
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018 թ.	**75,506,282**	**23,199,768**	**682,951**	**12,849**	**99,401,850**
Մաշվածություն					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2017 թ.	**11,361,206**	**11,557,676**	**437,156**	**–**	**23,356,038**
Տարվա մաշվածության ծախս	2,702,150	1,540,578	72,714	–	4,315,442
Օտարումներ	(183,710)	(479,037)	(48,117)	–	(710,864)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2017 թ.	13,879,646	12,619,217	461,753	–	26,960,616
Տարվա մաշվածության ծախս	2,712,586	1,400,991	53,818	–	4,167,395
Օտարումներ	(107,904)	(359,176)	–	–	(467,080)
Տեղափոխում	(35,821)	35,821	–	–	–
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018 թ.	**16,448,507**	**13,696,853**	**515,571**	**–**	**30,660,931**
Հաշվեկշռային արժեք					
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**59,057,775**	**9,502,915**	**167,380**	**12,849**	**68,740,919**
2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**60,889,190**	**10,137,977**	**187,498**	**1,882,115**	**73,096,780**

Անավարտ շինարարությունը հիմնականում բաղկացած է շենքերի շինարարությունից: Ավարտից հետո ակտիվները վերադասակարգվում են համապատասխանաբար որպես շենքեր և սարքավորումներ:

18. Ոչ նյութական ակտիվներ

հազար ՀՀ դրամ

	Համակարգչային ծրագրեր	Անավարտ պայմանագրեր	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2017 թ.	**3,315,172**	**–**	**3,315,172**
Ավելացումներ	1,474,760	991,453	2,466,213
Օտարումներ	(654,317)	–	(654,317)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2017 թ.	**4,135,615**	**991,453**	**5,127,068**
Ավելացումներ	146,661	89,257	235,918
Օտարումներ	(11,075)	–	(11,075)
Տեղափոխում	7,035	(7,035)	–
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018 թ.	**4,278,236**	**1,073,675**	**5,351,911**
Ամորտիզացիա			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2017 թ.	**1,733,090**	**–**	**1,733,090**
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	384,557	–	384,557
Օտարումներ	(27,689)	–	(27,689)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2017 թ.	**2,089,958**	**–**	**2,089,958**
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	481,732		481,732
Օտարումներ	(10,502)	–	(10,502)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018 թ.	**2,561,188**	**–**	**2,561,188**
Հաշվեկշռային արժեք			
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**1,717,048**	**1,073,675**	**2,790,723**
2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**2,045,657**	**991,453**	**3,037,110**

19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Այլ ոչ ֆինանսական ակտիվներ		
Դրամագիտական արժեքներ	7,872,280	7,970,378
Կանխավճարներ	3,503,722	2,593,973
Այլ	1,826,495	2,270,932
Այլ ֆինանսական ակտիվներ		
Դեբիտորական պարտքեր	1,625,937	2,418,111
Արժեզրկման պահուստ	(33,288)	-
Ընդամենը այլ ակտիվներ	**14,795,146**	**15,253,394**

Այլ ֆինանսական ակտիվների ԱՎԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հետևյալն է.

Այլ ֆինանսական ակտիվներ

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**2,418,111**	**2,418,111**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	49,594	49,594
Մարված ակտիվներ	(841,768)	(841,768)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**1,625,937**	**1,625,937**

Այլ ֆինանսական ակտիվներ

հազար ՀՀ դրամ

	Փուլ 1	Ընդամենը
ԱՎԿ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	**50,194**	**50,194**
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	165	165
Մարված ակտիվներ	(16,960)	(16,960)
ԱՎԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(111)	(111)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**33,288**	**33,288**

20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	244,798,174	177,022,529
Ավանդների երաշխավորման հիմնադրամի ժամկետային ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ	1,745,105	1,862,121
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	772,384	529,618
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	**247,315,663**	**179,414,268**
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	364,466,344	381,265,657
Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի ժամկետային ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ	46,873	1,196,390
Ավանդների երաշխավորման հիմնադրամի ժամկետային ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ	2,997	2,151
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	674,295	1,024,175
Այլ ավանդներ	2,002,678	2,002,678
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	**367,193,187**	**385,491,051**
Ընդամենը ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	**614,508,850**	**564,905,319**

Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդների կենտրոնացում

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 3 բանկի մնացորդ գերազանցել է Խմբի ընդհանուր ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդների և հաշիվների մնացորդների 10%-ը: Այդ մնացորդը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 299,682,463 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2 բանկ, 144,659,126 հազար ՀՀ դրամ):

21. Այլ փոխառություններ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Վարկեր KfW-ից	63,695,678	62,758,218
Վարկեր ԵՆԲ-ից	54,856,643	56,539,446
Վարկեր Համաշխարհային բանկից	21,285,991	21,968,849
Վարկեր ԱԶԲ -ից	6,684,513	8,381,125
Այլ	5,187,927	5,933,983
Ընդամենը այլ փոխառություններ	**151,710,752**	**155,581,621**

KfW-ի կողմից Խմբին տրամադրվել են վարկեր Հայաստանի Հանրապետության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության ֆինանսական համագործակցության միջկառավարական պայմանագրի շրջանակներում, որի նպատակը վարկային հատուկ ծրագրերի ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2019 թ-ից մինչև 2048 թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2018 թ-ից մինչև 2048 թ.): Վարկերի մարումը KfW-ին երաշխավորված է Կառավարության կողմից:

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Համաշխարհային բանկի կողմից, որի նպատակը փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2019 թ-ից 2035 թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2018 թ-ից 2035 թ.):

ԱԶԲ-ի կողմից տրամադրվել է վարկ՝ առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների միջոցով կանանց պատկանող փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորման նպատակով (Ծնթգ. 12): Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2019 թ-ից մինչև 2044 թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2018 թ-ից 2044 թ.):

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Եվրոպական ներդրումային բանկի կողմից, որի նպատակը գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2019 թ-ից մինչև 2030 թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2018 թ-ից 2030 թ.):

Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկը փոխառություն է ստացել Ֆրանսիական զարգացման գործակալությունից՝ ներառված «Այլ» դասում: Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2019 թ-ից մինչև 2025 թ. ընկած ժամանակահատվածն է (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2018 թ-ից մինչև 2025 թ.): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս վարկային ծրագրի գծով մնացորդը կազմում է 5,187,927 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 5,933,983 հազար ՀՀ դրամ):

22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Կրեդիտորական պարտքեր	2,386,248	2,072,744
Աշխատակիցների ցպահանջ ավանդներ	1,137,386	932,825
Այլ պարտավորություններ	979,786	1,643,256
Ընդամենը այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով	**4,503,420**	**4,648,825**

23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	5,822,025	1,242,391
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	**5,822,025**	**1,242,391**
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Ժամկետային ավանդներ	135,487,725	115,325,158
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	49,117,388	45,210,833
Կառավարությունից ստացված վարկեր	321,865	965,468
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	**184,926,978**	**161,501,459**
Ընդամենը պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	**190,749,003**	**162,743,850**

Կառավարության ժամկետային ավանդների ժամկետայնությունը մինչև մեկ տարի է, և տոկոսադրույքը կազմում է 5.59%-ից մինչև 5.91% (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 5.25%-ից մինչև 5.63%):

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված՝ Կառավարությունից ստացված վարկերում ներառված են 2009 թ. հունիսի 13-ին ստորագրված ընդհանուր համաձայնագրի հիման վրա՝ հիփոթեքային վարկերի վերաֆինանսավորման ծրագրի շրջանակներում Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկի կողմից Կառավարությունից ստացված վարկերը: Վարկերի անվանական տոկոսադրույքը տարեկան 7% է, մարման ժամկետը՝ մինչև 2019 թ. հունիսը:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բանկերին և այլ ֆինանսական հաստատություններին տրամադրված 580,842 հազար ՀՀ դրամ ընդհանուր արժեքով հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկերը հանդիսանում են Կառավարությունից ստացված վարկի դիմաց գրավ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,097,326 հազար ՀՀ դրամ):

24. Թողարկված պարտատոմսեր

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի դուստր կազմակերպությունն ուներ թողարկած 1,200,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով հինգ տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (մարումը՝ մինչև 2019 թ. հունիս), 1,384,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով երեք տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (մարումը՝ մինչև 2019 թ. նոյեմբեր), 2,126,600 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով երեք տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (մարումը՝ մինչև 2019 թ. նոյեմբեր), 3,000,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով երեք տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (մարումը՝ մինչև 2021 թ. փետրվար) (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,200,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով հինգ տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր, 3,510,600 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով երեք տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր):

Պարտատոմսերի միջին տարեկան եկամտաբերությունը կազմել է 8.1%-ից 11.8% (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10.4%-ից մինչև 11.8%): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված պարտատոմսերի հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 7,838,688 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 4,751,824 հազար ՀՀ դրամ): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 30,000 հազար ՀՀ դրամ արժեքով տեղական արժույթով ժամկետային ավանդներ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 30,000 հազար ՀՀ դրամ արժեքով տեղական արժույթով ժամկետային ավանդ) և 1,451,250 հազար ՀՀ դրամ արժեքով արտարժույթով ժամկետային ավանդներ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,452,300 հազար ՀՀ դրամ արժեքով արտարժույթով ժամկետային ավանդ) գրավադրված են թողարկված պարտատոմսերի ապահովվածության համար:

25. Կապիտալի կառավարում

Խմբի կապիտալը ներառում է Խմբի ակտիվների մնացորդային արժեքը՝ պարտավորությունների չափով նվազեցում կատարելուց հետո:

Բանկի (որպես կենտրոնական բանկի) նկատմամբ չկան արտաքին կապիտալի պահանջներ, բացառությամբ Օրենքով կանոնադրական կապիտալի չափի նկատմամբ սահմանված պահանջի:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի կանոնադրական կապիտալը կազմում է 100,000 հազար ՀՀ դրամ: Բանկի կանոնադրական կապիտալը Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունն է և չի կարող գրավ դրվել, բռնագանձվել կամ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Կապիտալը կառավարելիս Բանկի նպատակն է պահպանել կապիտալի համապատասխան մակարդակ՝ Բանկի տնտեսական անկախությունն ու իր գործառույթներն իրականացնելու կարողությունն ապահովելու համար: Բանկի ղեկավարությունը կառավարման ներքո գտնվող ողջ կապիտալը դիտարկում է որպես սեփական կապիտալ, ինչպես ներկայացված է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Բանկի կապիտալի բաղադրիչների կառավարման նպատակներն ու քաղաքականությունը սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի (այսուհետ՝ «Խորհուրդ») որոշումներով հաստատված համապատասխան ներքին կանոնակարգերով: Իր գործառույթների իրականացման հետ կապված ֆինանսական ռիսկերը ծածկելու նպատակով միջոցների և պահուստների ձևավորումը կատարվում է Խորհրդի կողմից հաստատված կանոնակարգերին և Օրենքին համապատասխան:

Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է Օրենքի համաձայն և ենթակա չէ բաշխման: Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է բանկային գործունեության արդյունքում առաջացող ընդհանուր ռիսկերը (հնարավոր վնասները) ծածկելու համար: Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակը իրենից ներկայացնում է ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով Կառավարության ներդրումը, որը կատարվում է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասը՝ պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կառավարության կողմից թողարկված ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակի արժեքը կազմում է 73,810,843 հազար ՀՀ դրամ: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում շահույթի բաշխում տեղի չի ունեցել:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վաճառքի համար մատչելի ակտիվների վերագնահատման պահուստը, որը կազմում է 1,838,897 հազար ՀՀ դրամ (դրական ազդեցություն) (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,903,879 հազար ՀՀ դրամ (դրական ազդեցություն)), ներկայացնում է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Խմբի՝ դասակարգված որպես այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով վերաչափվող իրական արժեքով ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի և դրանց սկզբնական ճանաչման իրական արժեքի միջև տարբերությունը (2017 թ.՝ նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի):

26. Պայմանական պարտավորություններ

Կապիտալ բնույթի պայմանական պարտավորություններ

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կապիտալ ներդրումների գծով պարտավորությունները, որոնք վերաբերում են Խմբի շենքերի կապիտալ շինարարությանը և համակարգչային ծրագրի մշակմանը, կազմում են 338,420 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 321,238 հազար ՀՀ դրամ):

Իրավական պարտավորություններ

Խմբի ղեկավարությանը հայտնի չէ Խմբի դեմ հարուցված որևէ փաստացի, անավարտ կամ սպառնացող էական հայցերի մասին:

Երաշխիքներ

2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 746,272 հազար ՀՀ դրամի չափով երաշխիքները տրվել էին 1994 թ-ից 1995 թ. ընկած ժամանակաշրջանում՝ շինարարական ընկերությունների անունից երկրաշարժի գոտու վերակառուցման նպատակով: Երաշխիքներն իրենցից ներկայացնում են չեղյալ չհամարվող հաստատումներ առ այն, որ Խումբը կկատարի վճարումներն այն դեպքում, երբ հաճախորդն ի վիճակի չի լինի կատարելու իր պարտավորությունները երրորդ կողմերի հանդեպ և կենթարկվի վարկային ռիսկի: Երաշխիքների տրման ամսաթվից մինչև 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ն ընկած ժամանակահատվածում Խումբը չի կատարել որևէ վճարում և չի ստացել այդ երաշխիքների գծով որևէ պահանջ: 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երաշխիքները դադարել են:

27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Գործարքներ ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ

Ստորև ներկայացված է «Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ» հոդվածում ներառված ղեկավար անձնակազմի անդամների ընդհանուր վարձատրությունը (Ծնթգ. 11):

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Ղեկավար անձնակազմ, ներառյալ Խորհրդի անդամները	329,949	311,599
Ընդամենը	**329,949**	**311,599**

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամներին տրամադրված վարկերի մնացորդը կազմել է 183,833 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 115,372 հազար ՀՀ դրամ): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված ֆինանսական տարվա ընթացքում ղեկավար անձնակազմի անդամներին տրամադրված և նրանց կողմից մարված վարկերի ընդհանուր գումարը կազմել է համապատասխանաբար 94,820 հազար ՀՀ դրամ և 26,359 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ.՝ 26,500 հազար ՀՀ դրամ և 28,961 հազար ՀՀ դրամ): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամների կողմից Բանկում տեղաբաշխված ավանդների մնացորդը կազմել է 261,940 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 206,139 հազար ՀՀ դրամ): 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված ֆինանսական տարվա ընթացքում ղեկավար անձնակազմի անդամների կողմից տեղաբաշխված և մարված ավանդների ընդհանուր գումարը կազմել է համապատասխանաբար 96,390 հազար ՀՀ դրամ և 40,589 հազար ՀՀ դրամ (2017 թ.՝ 100,262 հազար ՀՀ դրամ և 22,527 հազար ՀՀ դրամ): Համաձայն Բանկի ներքին կանոնակարգերի՝ վարկեր չեն կարող տրամադրվել Բանկի այն աշխատակիցներին, որոնք ունեն Բանկում տեղաբաշխված ավանդներ:

Ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային ծախս	(29,216)	(20,537)
Տոկոսային եկամուտ	4,513	3,772

Գործարքներ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հետ

Ստորև ներկայացված են Կառավարության հետ գործարքների մնացորդները և պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույքները.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Ակտիվներ				
Հայաստանի Հանրապետության պետական արժեթղթեր՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (Ծնթգ. 15)	13,707,676	11.0%	–	0.0%
Հայաստանի Հանրապետության պետական արժեթղթեր՝ դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի (Ծնթգ. 15)	–	0.0%	17,521,378	10.9%
	13,707,676		**17,521,378**	
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 15)				
Մնացորդը հունվարի 1-ին	**73,810,843**		**73,810,843**	
Նվազեցում՝ շահույթի բաշխման արդյունքում	–		–	
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	**73,810,843**		**73,810,843**	
Ակտիվներ դեկտեմբերի 31-ին	**87,518,519**		**91,332,221**	
Պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (տեղական արժույթով) (Ծնթգ. 23)	184,926,978	4.5%	161,501,459	4.3%
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (արտարժույթով) (Ծնթգ. 23)	5,822,025		1,242,391	
Պարտավորություններ դեկտեմբերի 31-ին	**190,749,003**		**162,743,850**	

Տեղական արժույթով Կառավարության նկատմամբ պարտավորություններում ներառված ավանդների շարժը.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	**115,325,158**	**135,211,272**
Ավելացում	883,000,000	804,000,000
Տոկոսային ծախս	7,282,632	5,868,829
Մարում (ներառյալ՝տոկոսի վճարումը)	(870,120,065)	(829,754,943)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	**135,487,725**	**115,325,158**

Տեղական արժույթով Կառավարությունից ստացված վարկերի շարժը.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	**965,468**	**1,609,773**
Տոկոսային ծախս	46,067	98,431
Մարում (ներառյալ՝ տոկոսի վճարումը)	(689,670)	(742,736)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	321,865	965,468

Կառավարության հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային եկամուտ Կառավարության արժեթղթերից	1,458,881	2,398,426
Տոկոսային ծախս	(8,049,811)	(6,397,728)
Զուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	68,796	(8,082)
Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	552,850	(473,190)

2007 թ. հունվարի 5-ին Կառավարության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն՝ Բանկը պարտավորվել է փոխարկել պետական բյուջեի հիմնական արտարժութային մուտքերն ու ելքերը Կառավարության բյուջետային ուղերձում տվյալ տարվա համար սահմանված փոխարժեքներով, ինչը հիմք է հանդիսանում «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին» օրենքում ցուցանիշների հաշվարկման համար: Արտարժույթի փոխանակման այդպիսի գործարքներից օգուտը կամ վնասը Բանկը հաշվառում է որպես ածանցյալ գործիքներից ֆինանսական արդյունք:

Գործարքներ Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի հետ

Ստորև բերված աղյուսակներում ներառված տեղեկատվությունը վերաբերում է Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի հետ գործարքների արդյունքներին և մնացորդներին: Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի կառավարման մարմնում Բանկն ունի ներկայացուցիչներ:

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Պարտավորություններ				
Ավանդների երաշխավորման հիմնադրամի ժամկետային ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ (տեղական արժույթով, Ծնթգ. 20)	2,997	0.0%	2,151	0.0%
Ավանդների երաշխավորման հիմնադրամի ժամկետային ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ (արտարժույթով, Ծնթգ. 20)	1,745,105	0.0%	1,862,121	0.0%
Ընդամենը	**1,748,102**		**1,864,272**	

Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի ավանդների և ընթացիկ հաշիվների շարժը հետևյալն է.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	**1,864,272**	**1,719,265**
Ավելացում	40,654,805	27,658,285
Տոկոսային ծախս	6,871	4,283
Մարում (ներառյալ՝ տոկոսի վճարումը)	(40,777,846)	(27,517,561)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	**1,748,102**	**1,864,272**

Գործարքներ Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի հետ

Ստորև բերված աղյուսակներում ներառված տեղեկատվությունը վերաբերում է Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի հետ գործարքների արդյունքներին և մնացորդներին: Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի կառավարման մարմնում Բանկն ունի ներկայացուցիչներ:

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Պարտավորություններ				
Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի ավանդ և ընթացիկ հաշիվներ (տեղական արժույթով, Ծնթգ. 20)	46,873	6.0%	1,196,390	6.0%
Ընդամենը պարտավորություններ	**46,873**		**1,196,390**	

Ձինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամի ավանդների և ընթացիկ հաշիվների շարժը հետևյալն է.

հազար ՀՀ դրամ

	2018 թ.	2017 թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	**1,196,390**	**–**
Ավելացում	200,871,547	1,195,800
Տոկոսային ծախս	47,684	83,373
Մարում (ներառյալ՝ տոկոսի վճարումը)	(202,068,748)	(82,783)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	**46,873**	**1,196,390**

28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում տարեվերջի դրությամբ արտացոլված դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած են հետևյալ հոդվածներից.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.	31 դեկտեմբերի 2017 թ.
Կանխիկ դրամ	42,238,172	45,575,878
Նոստրո հաշիվներ (Ծնթգ. 12)	310,841,888	287,195,009
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ (Ծնթգ. 16)	2,887,490	3,491,637
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	**355,967,550**	**336,262,524**

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չճշգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտարկելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ): Ֆինանսական գործիքները դասակարգելիս Ղեկավարությունը կիրառում է դատողություն՝ օգտագործելով իրական արժեքի հիերարխիան: Եթե իրական արժեքի գնահատման համար օգտագործվում են էական ճշգրտում պահանջող դիտարկելի ելակետային տվյալներ, ապա տվյալ գնահատումը մակարդակ 3-ի գնահատում է: Գնահատման ելակետային տվյալների էականությունը գնահատվում է իրական արժեքի ամբողջական գնահատման համադրությամբ:

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ

Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներն այն գնահատումներն են, որոնք հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով պահանջվում կամ թույլատրվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Իրական արժեքի պարբերական գնահատումների դասակարգումն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.				31 դեկտեմբերի 2017 թ.			
	Մակարդակ 1	**Մակարդակ 2**	**Մակարդակ 3**	**Ընդամենը**	**Մակարդակ 1**	**Մակարդակ 2**	**Մակարդակ 3**	**Ընդամենը**
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ								
Ֆինանսական ակտիվներ								
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ								
- Պետական պարտատոմսեր	362,393,253	-	-	362,393,253	346,839,903	-	-	346,839,903
- Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր	41,246,973	-	-	41,246,973	82,059,295	-	-	82,059,295
- Այլ արժեթղթեր	289,090,024	-	-	289,090,024	263,637,333	-	-	263,637,333
- Փողի շուկայի գործիքներ	12,130,223	-	-	12,130,223	14,524,124	-	-	14,524,124
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	-	-	43,849	43,849	202,928	-	-	202,928
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (նախկինում դասակարգված որպես վաճառքի համար մատչելի ներդրումային արժեթղթեր)								
- Արտերկրյա արժեթղթեր	-	1,914,789	-	1,914,789	-	2,317,977	-	2,317,977
- ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	-	13,707,676	-	13,707,676	-	17,521,378	-	17,521,378
- Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	-	73,810,843	-	73,810,843	-	73,810,843	-	73,810,843
- Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	-	1,067,864	-	1,067,864	-	-	-	-
Ընդամենը ակտիվներ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	**704,860,473**	**90,501,172**	**43,849**	**795,405,494**	**707,263,583**	**93,650,198**	**-**	**800,913,781**

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբեր 2018 թ.			31 դեկտեմբեր 2017 թ.		
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 3	Ընդամենը	Մակարդակ 1	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ						
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր հավատարմագրային կառավարման ներքո	42,299	–	42,299	–	–	–
Արտարժութային ֆյուչերս պայմանագրեր սեփական կառավարման ներքո	54,741	–	54,741	–	–	–
Ֆորվարդ պայմանագիր Կառավարության հետ	–	–	–	–	13,184	13,184
Ընդամենը պարտավորություններ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	**97,040**	**–**	**97,040**	**–**	**13,184**	**13,184**

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը առ 31 դեկտեմբերի 2018 թ. ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթեր			
– Արտերկրյա արժեթղթեր	1,914,789	ԶՊՄՀ	Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք, եվրո
– Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	1,067,864	ԶՊՄՀ	Գնանշված գներ
– ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	13,707,676	ԶՊՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
– Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	73,810,843	ԶՊՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	**90,501,172**		

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը առ 31 դեկտեմբերի 2017 թ. ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումային արժեթղթեր			
– Արտերկրյա արժեթղթեր	2,317,977	ԶՊՄՀ	Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք, եվրո
– ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	17,521,378	ԶՊՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
– Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	73,810,843	ԶՊՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	**93,650,198**		

Մակարդակ 3-ի իրական արժեքի գնահատման մեթոդի, գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և այդ ելակետային տվյալներում հնարավոր ողջամիտ փոփոխությունների նկատմամբ համապատասխան զգայունության նկարագիրը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված էական տվյալներ	Էական տվյալների միջակայքեր (միջին կշռված)	Ողջամիտ փոփոխություն	Իրական արժեքի գնահատման զգայունություն
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ						
Ֆինանսական ակտիվներ						
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	13,938	ԶՊՄՀ	1) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ ՀՀ դրամ	1) 5.99%	1) +100/-80 բ.կ.	1) (2,532)/2,044
			2) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ ԱՄՆ դոլար	2) 4.46%	2) +50/-15 բ.կ.	2) 1,259/(379)
			3) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ եվրո	3) 1.59%	3) +20/-1 բ.կ.	3) 9/(0.4)
			4) ԱՄՆ դոլար/ ՀՀ դրամ սփոթ դրույք տարվա վերջին	4) 483.75	4) առկա չէ	4) առկա չէ
			5) Եվրո/ ՀՀ դրամ սփոթ դրույք տարվա վերջին	5) 553.65	5) առկա չէ	5) առկա չէ
			6) Արտաքին պարտքի ակնկալվող գումար –ԱՄՆ դոլար	6) 6,445 հազար ԱՄՆ դոլար	6) ± 10%	6) (1,414)/1,414
			7) Արտաքին պարտքի ակնկալվող գումար-եվրո	7) 100 հազար եվրո	7) ± 10%	7) (20)/20

Մակարդակ 3-ի իրական արժեքի գնահատման մեթոդի, գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և այդ ելակետային տվյալներում հնարավոր ողջամիտ փոփոխությունների նկատմամբ համապատասխան զգայունության նկարագիրը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ	Ելակետային տվյալների միջակայքեր (միջին կշռված)	Ողջամիտ փոփոխություն	Իրական արժեքի գնահատման զգայունություն
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ						
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	13,184	ԶՂՄՀ	1) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ ՀՀ դրամ	1) 5.63%	1) +160/-350 բ.կ.	1) (3,636)/8,167
			2) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ ԱՄՆ դոլար	2) 3.36%	2) +70/-8 բ.կ.	2) 1,608/(184)
			3) Ռիսկերից ազատ տոկոսադրույք՝ Եվրո	3) 1.43%	3) +25/-1 բ.կ.	3) 12/(0.4)
			4) ԱՄՆ դոլար/ ՀՀ դրամ սփոթ դրույք տարվա վերջին	4) 484.10	4) առկա չէ	4) առկա չէ
			5) Եվրո/ ՀՀ դրամ սփոթ դրույք տարվա վերջին	5) 580.10	5) առկա չէ	5) առկա չէ
			6) Արտաքին պարտքի ակնկալվող գումար –ԱՄՆ դոլար	6) 5,811 հազար ԱՄՆ դոլար	6) ± 10%	6) (1,119)/1,119
			7) Արտաքին պարտքի ակնկալվող գումար-Եվրո	7)100 հազար Եվրո	7) ± 10%	7) (200)/200

Ներկայացված աղյուսակները բացահայտում են ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների գնահատման ելակետային տվյալների նկատմամբ զգայունությունն այն դեպքում, երբ խելամտորեն հնարավոր այլընտրանքային ենթադրություններն արտացոլելու համար ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներից մեկի կամ մի քանիսի փոփոխությունը հանգեցնում է իրական արժեքի էական փոփոխության: Ներկայացված աղյուսակում բացահայտված իրական արժեքի գնահատման զգայունությունը ցույց է տալիս գնահատման արդյունքի փոփոխության ուղղությունը համապատասխան ելակետային փոփոխականների ավելացման կամ նվազեցման դեպքում:

(բ) Մակարդակ 3-ի իրական արժեքի պարբերական գնահատումների գործընթացներ

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 3-ում իրական արժեքի գնահատումները պարբերաբար դիտարկվում են Բանկի հաշվապահական հաշվառման և ֆինանսական վարչությունների կողմից՝ որոշում կայացնելով գնահատման մեթոդի ելակետային տվյալների վերլուծության և օգտագործվող գնահատման մեթոդի համապատասխանության վերաբերյալ: Մակարդակ 3-ում գործիքները գնահատվում են գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի զուտ բերված արժեքով՝ օգտագործելով յուրաքանչյուր ֆինանսական գործիքի առանձնահատկությունների հիման վրա որոշված զեղչման դրույքները: Անհրաժեշտության դեպքում Խմբի կողմից կիրառվում է հետադարձ թեստավորում:

(գ) Ակտիվներ և պարտավորություններ, որոնք չեն գնահատվում իրական արժեքով, սակայն որոնց համար կատարվում է իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտում

Ստորև ներկայացված է իրական արժեքով չգնահատվող ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը և իրական արժեքի վերլուծությունն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.				31 դեկտեմբերի 2017 թ.			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Հաշվեկշռային արժեք	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Հաշվեկշռային արժեք
Ֆինանսական ակտիվներ								
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով								
- Նոստրո հաշիվներ	-	310,841,888	–	310,841,261	–	287,195,009	–	287,195,009
- Ժամկետային ավանդներ	-	31,604,817	–	31,479,341	–	33,757,440	–	33,603,980
- Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցներ	-	5,689,324	–	5,689,324	–	3,118,396	–	3,118,396
- Տոկոսադրույքի ֆյուչերսների պարտադիր մարժա		56,931	–	56,931	–	–	–	–
- Հետգնման պայմանագրեր	–	–	–	–	–	14,533,961	–	14,533,961
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով								
- Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	–	163,433,113	–	163,433,113	–	36,918,863	–	36,918,863
- Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	–	126,846,911	–	125,409,306	–	123,846,060	–	122,810,147
- Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	–	73,037,990	–	76,542,692	–	67,704,479	–	70,673,468
- Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ և թղթակցային հաշիվներ	–	50,778,773	–	50,708,941	–	49,744,423	–	49,852,349
- Ներդրումներ՝ դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող	–	–	21,550,404	23,974,987	–	–	20,102,861	23,925,036
- Այլ վարկեր	–	3,374,976	–	3,579,122	–	3,131,405	–	3,328,662
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումային արժեթղթեր								
- Պետական պարտատոմսեր	–	–	–	–	4,565,264	–	–	4,566,164
- Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր	–	–	–	–	10,663,568	–	–	10,749,711
- Այլ արժեթղթեր	–	–	–	–	16,732,246	–	–	16,774,068
Ընդամենը	–	**765,664,723**	**21,550,404**	**791,715,018**	**31,961,078**	**619,950,036**	**20,102,861**	**678,049,814**

Խմբի ղեկավարությունը կարծում է, որ ֆինանսական և այլ հաստատություններում արտերկրյա և տեղական արժույթով հաշիվների և ավանդների, ԱՄՀ-ին վճարվելիք գումարների և այլ փոխառու միջոցների հաշվեկշռային արժեքը մոտարկում է դրանց իրական արժեքին: Իրական արժեքի հիերարխիայում այդ ֆինանսական պարտավորությունները ներառված են մակարդակ 2-ում:

Ստորև ներկայացված են իրական արժեքով չգնահատվող պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը և իրական արժեքի դասակարգումն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
	Մակարդակ 2	Հաշվեկշռային արժեք	Մակարդակ 2	Հաշվեկշռային արժեք
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ				
Պարտավորություններ արտարժույթով				
- Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	5,822,025	5,822,025	1,242,391	1,242,391
Պարտավորություններ տեղական արժույթով				
- Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	49,117,388	49,117,388	45,210,833	45,210,833
- Ժամկետային ավանդներ	135,463,400	135,487,725	115,310,788	115,325,158
- Կառավարությունից ստացված վարկեր	321,865	321,865	965,468	965,468
- Թողարկված պարտատոմսեր	8,006,693	7,838,688	5,018,023	4,751,824
Ընդամենը	**198,731,371**	**198,587,691**	**167,747,503**	**167,495,674**

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 2-ում և մակարդակ 3-ում իրական արժեքները գնահատվել են՝ օգտագործելով զեղչված դրամական միջոցների մեթոդը: Գործող շուկայում չգնանշված՝ լողացող տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է որպես դրանց հաշվեկշռային արժեքին հավասար: Չգնանշված՝ ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է՝ հիմք ընդունելով ապագա դրամական միջոցների հոսքերի զեղչման մեթոդը՝ կիրառելով համանման վարկային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող նոր գործիքների համար շուկայում գործող տոկոսադրույքները:

30. Ռիսկերի կառավարում

Ներածություն

Խմբի գործունեությանը բնորոշ են ռիսկեր: Ռիսկերի կառավարումը Խումբն իրականացնում է բացահայտման, գնահատման և մոնիթորինգի մշտական գործընթացների, ինչպես նաև ռիսկերի սահմանաչափերի հաստատման և ներքին վերահսկողության այլ միջոցառումների միջոցով: Ռիսկերի կառավարման այդ գործընթացը չափազանց կարևոր է Խմբի հիմնական գործառույթների իրականացման համար, և Խմբում յուրաքանչյուր անհատ հաշվետու է իր պարտականություններին առնչվող ռիսկերի ազդեցության մասով: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է վարկային, իրացվելիության և շուկայական ռիսկերի: Վերջինս ներառում է առևտրային և ոչ առևտրային ռիսկեր: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է նաև գործառնական ռիսկերի:

Ռիսկերի անկախ վերահսկման գործընթացը չի ընդգրկում գործարար ռիսկերը, ինչպիսիք են միջավայրի, տեխնոլոգիաների և ոլորտի փոփոխությունը: Նման ռիսկերը վերահսկվում են Խմբի կողմից ռազմավարական պլանավորման գործընթացի միջոցով:

Ռիսկերի բացահայտման և վերահսկման վերջնական պատասխանատվությունը կրում է Խորհուրդը, սակայն գոյություն ունեն ռիսկերի կառավարման և վերահսկման համար պատասխանատու առանձին անկախ մարմիններ:

Խորհուրդը

Խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման ընդհանուր մոտեցումների, ռազմավարության և ռիսկերի կառավարման սկզբունքների հաստատման համար:

Ինստիտուցիոնալ հիմքերը

ՀՀ միջազգային պահուստները ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ Բանկի պահանջներն են՝ արտահայտված ազատ փոխարկելի արտարժույթով: Պահուստներն արտացոլվում են Խմբի ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Բանկը պահուստների կառավարումն իրականացնում է Օրենքի 52-րդ հոդվածում նշված սկզբունքներին համապատասխան՝ ներդրումներ կատարելով Խորհրդի կողմից հաստատված գործիքներում:

Պահուստները նախատեսված են արտաքին վճարային/առևտրային անհավասարակշռությունները ֆինանսավորելու, փոխարժեքի վրա այդ անհավասարակշռությունների ազդեցությունը անուղղակի կարգավորելու, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների անխոչընդոտ կատարումն ապահովելու համար: Բանկը պահուստներն օգտագործում է ՀՀ Կառավարության և պետական գործակալությունների արտարժութային սպասարկման համար, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարկման կամ արտաքին պարտքի գծով վճարումների համար:

2007 թվականից սկսած՝ Բանկը, որդեգրելով առաջնակարգ կենտրոնական բանկերում գոյություն ունեցող միջազգային լավագույն փորձը, սահմանել է միջազգային պահուստների կառավարման նոր սկզբունքներ: Խմբի կողմից ներդրվել է որոշումների կայացման եռամակարդակ համակարգ, ըստ որի Խորհրդի կողմից սահմանվում է «Ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխումը», այսինքն՝ պահուստների կառավարման հիմնական սկզբունքները երկարաժամկետ՝ 3 տարի միջակայքի համար, իսկ ավելի կարճաժամկետ, մարտավարական ուղենիշների ընտրության իրավասությունը պատվիրակվել է Բանկի ներդրումային հանձնաժողովին: Պորտֆելի կառավարիչները, իրենց հերթին, ունեն մարտավարական ուղենիշների և թույլատրելի ակտիվ ռիսկի սահմաններում ընթացիկ կառավարման որոշումներ կայացնելու իրավասություններ:

Կառավարում և վերահսկողություն

Ըստ Բանկի կառուցվածքի՝ ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման համար պատասխանատու է Ֆինանսական վարչությունը: Ֆինանսական վարչության բաժիններից մեկը՝ Արտաքին շուկաներում գործառնությունների բաժինը, իրականացնում է պահուստների ամենօրյա կառավարման հետ կապված գործառնություններ: Նույն վարչության Միջազգային ռիսկերի կառավարման բաժինը պատասխանատու է ռիսկերի գնահատման համար, աջակցում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխմանը և ուղենիշների մշակմանը, սահմանաչափերի պահպանման մոնիթորինգի, ինչպես նաև պահուստների կառավարման կատարողականի գնահատման և հաշվետվությունների ներկայացման համար:

Պահուստների կառավարման հետ կապված խնդիրներն ամսական պարբերականությամբ քննարկվում են Բանկի Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից, որում ընդգրկված են պահուստների կառավարման գործընթացում ներգրավված բոլոր ստորաբաժանումների ղեկավարները, ինչպես նաև Բանկի նախագահը և նախագահի տեղակալները: Պահուստների կառավարման կատարողականի վերաբերյալ ֆինանսական վարչությունը եռամսյակային պարբերականությամբ զեկուցում է Ներդրումային հանձնաժողովին և կիսամյակային պարբերականությամբ՝ Խորհրդին: Բանկը յուրաքանչյուր եռամսյակը մեկ Կառավարությանը և Ազգային ժողովին է ներկայացնում միջազգային պահուստների վիճակի և կազմի մասին տեղեկատվություն և հրապարակում է այն:

Ակտիվների տեղաբաշխումը և ռիսկերի կառավարումը

Համաձայն Օրենքի 52-րդ հոդվածի՝ ՀՀ միջազգային պահուստները կառավարվում են իրացվելիության և անվտանգության պատշաճ մակարդակի ապահովման սկզբունքով՝ ապահովելով եկամտաբերության մաքսիմալացում: Այս նպատակով Բանկի Ֆինանսական վարչությունը մշակում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխման և մարտավարական ուղենիշների նախագծերը, որոնք հաստատվում են համապատասխանաբար Բանկի Խորհրդի և Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից: Ներդրումային ուղենիշները ներառում են ներդրումային գործընթացը կարգավորող բոլոր սահմանաչափերը և պահանջները, ինչպես նաև ակտիվների այն կառուցվածքը, որը համապատասխանում է Խորհրդի կողմից պահուստների կառավարմանը ներկայացվող սկզբունքներին:

Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը կարող է կրել վնասներ՝ հաճախորդների կամ գործընկերների պարտավորությունների չկատարման կամ վարկային որակի վատացման դեպքում: Խումբն իրականացնում է վարկային ռիսկի վերահսկում և կառավարում՝ գործընկերոջ համապատասխանելիության և ռիսկի առավելագույն չափի սահմանման միջոցով, որը Խումբը կարող է ընդունել ըստ առանձին գործընկերների, աշխարհագրական կամ ոլորտային ռիսկի կենտրոնացումների, ինչպես նաև սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի պահպանման վերահսկողության միջոցով:

Խումբը մշակել է վարկային որակի ստուգման ընթացակարգ՝ ապահովելու գործընկերների վճարունակության հնարավոր փոփոխությունների վաղաժամկետ հայտնաբերումը: Միջազգային պահուստների վարկային որակը գնահատելու համար Բանկը գնահատում է գործընկերների վարկունակությունը՝ հիմք ընդունելով միջազգային հեղինակավոր վարկանիշային կազմակերպությունների կողմից շնորհված վարկանիշները:

Խումբը սահմանում է նվազագույն ընդունելի վարկանիշներ պետական, պետական գործակալությունների, այլ պետական մարմինների, ֆինանսական կազմակերպությունների և վերազգային կազմակերպությունների թողարկած արժեթղթերի համար: Այդ վարկանիշները չեն կարող ցածր լինել որոշակի սահմանված նվազագույն մակարդակից, որը պարբերաբար վերանայվում է:

Վարկային ռիսկի մոնիթորինգի համար կիրառվում է ներքին ռեսուրսներով մշակված մոդելը: Վերջինս գործընկերոջ բաժնետոմսերի գների վարքագծի, ինչպես նաև մի շարք հաշվեկշռային ցուցանիշների հիման վրա թույլ է տալիս գնահատել ընկերության անվճարունակության հավանականությունը: Այն պատկանում է կառուցվածքային մոդելների տիպին, որն ընկերության անվճարունակությանը տալիս է տնտեսագիտորեն իմաստալից բացատրություն՝ հիմնվելով ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքի, ինչպես նաև պարտքի չափի վրա: Մոդելը հիմնված է սահմանային օպցիոնի գնի հաշվարկման բանաձևի վրա, որը նաև հեղինակավոր FITCH վարկանիշային կազմակերպության կողմից ընկերություններին շնորհվող վարկանիշների բաղադրիչներից մեկն է: Վարկանիշների և կիրառվող մոդելի արդյունքների հիման վրա կառուցվում է ըստ վարկանիշների և ժամկետայնությունների, առանձին գործընկերների և գործիքների գծով ներդրումների առավելագույն ծավալների սահմանաչափերի մատրիցը, որը և վարկային ռիսկի կառավարման հիմնական գործիքն է:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Վարկային ռիսկը, որն առաջանում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքներից, ժամանակի ցանկացած պահին սահմանափակվում է դրական իրական արժեքով հաշվառվող ածանցյալ գործիքներով, որոնք ճանաչված են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Վարկային ռիսկի առավելագույն չափը՝ առանց գրավի կամ այլ վարկային ապահովման

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության տարրերի (ներառյալ՝ ածանցյալ գործիքների) վարկային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը, նախքան գլխավոր հաշվանցման և գրավադրման պայմանագրերի միջոցով ռիսկի նվազեցման, լավագույնս ներկայացված է դրանց հաշվեկշռային արժեքով:

Երբ ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով, հաշվեկշռային արժեքները ցույց են տալիս ընթացիկ, բայց ոչ առավելագույն վարկային ռիսկին ենթարկվածությունը, որը կարող է առաջանալ ապագայում իրական արժեքների փոփոխություններից:

Ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր դասի համար վարկային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածության մանրամասների համար անհրաժեշտ է դիտարկել համապատասխան ծանոթագրությունները:

Վարկային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի

Խմբի ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ բաժնային ներդրումների, դասակարգվում են ըստ Խմբի գործընկերներին Fitch IBCA, Moody's և Standard & Poor's ռեյտինգային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշներից նվազագույնի: Ստորև ներկայացված են վարկանիշներն ըստ Moody's վարկանիշային գործակալության կոդերի՝ օգտագործելով Bloomberg տեղեկատվական համակարգի վարկանիշների համապատասխանության աղյուսակը: AAA+ վարկանիշն օգտագործվում է չափազանց հուսալի ֆինանսական հաստատությունների, ինչպիսին է Միջազգային հաշվարկների բանկը (BIS), նույնականացման համար:

հազար ՀՀ դրամ

	Վարկային վարկանիշ	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
		Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Ֆինանսական ակտիվներ՝ ոչ ժամկետանց և ոչ արժեզրկված					
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով					
- Նոստրո հաշիվներ	P-1	309,503,541	89.0	286,106,719	84.5
	P-3	745,740	0.2	–	0.0
	Վարկանիշ առկա չէ	582,610	0.1	1,065,540	0.3
	NP	9,997	0.0	22,750	0.0
- ժամկետային ավանդներ	P-1	26,713,063	7.6	27,355,880	8.1
	Վարկանիշ առկա չէ	2,422,901	0.7	6,248,100	1.9
	NP	2,428,027	0.7	–	0.0
- Հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	P-1	–	0.0	14,533,961	4.3
- Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցներ և տոկոսադրույքի ֆյուչերսի պարտադիր մարժա	P-1	5,746,255	1.7	3,118,396	0.9
Արժեզրկման պահուստ		(85,277)		–	
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		**348,066,857**	**100.0**	**338,451,346**	**100.0**
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ					
- Պետական պարտատոմսեր	Aaa	339,271,806	48.1	322,084,178	45.6
	Aa1-Aa3	23,121,447	3.3	24,755,725	3.5
- Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր և այլ արժեթղթեր	Aaa	23,291,590	3.3	42,460,098	6.0
	Aa1-Aa3	17,955,383	2.5	34,739,284	4.9
	A1-A3	–	0.0	4,859,913	0.7
- Այլ արժեթղթեր	Aaa	244,997,616	34.8	207,512,790	29.3
	Aa1-Aa3	43,462,831	6.2	56,124,543	7.9
	Aa1	629,577	0.1		
- Փողի շուկայի գործիքներ	Վարկանիշ առկա չէ	12,130,223	1.7	14,524,124	2.1
Ընդամենը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ		**704,860,473**	**100.0**	**707,060,655**	**100.0**
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամուտներով վերաչափվող ներդրումներ (նախկինում դասակարգված վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների)					
- ՀՀ Կառավարության պետական արժեթղթեր	Ba2	13,707,676	15.5	17,521,378	19.2
- Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	Ba2	73,810,843	83.3	73,810,843	80.8
- Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	Վարկանիշ առկա չէ	1,067,864	1.2	–	0.0
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամուտներով չափվող ներդրումներ (նախկինում ընդամենը վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների)		**88,586,383**	**100.0**	**91,332,221**	**100.0**
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ					
- Պետական պարտատոմսեր	Aa1-Aa3	–	–	4,566,163	14.2
	Aa1-Aa2	–	–	10,749,712	33.5
- Այլ արժեթղթեր	Aaa	–	–	16,774,068	52.3
Ընդամենը մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ		**–**	**–**	**32,089,943**	**100.0**

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված ընթացիկ հաշիվներն ու ժամկետային ավանդները կազմել են համապատասխանաբար 166,690 հազար ՀՀ դրամ և 2,422,901 հազար ՀՀ դրամ գումարի չափով (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 551,368 հազար ՀՀ

դրամ և 6,248,100 հազար ՀՀ դրամ), հանդիսանում են Խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից տեղական առևտրային բանկերում ընթացիկ հաշիվներ և ներդրված ավանդներ:

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված փողի շուկայի գործիքները 12,130,223 հազար ՀՀ դրամ արժեքով հանդիսանում են Միջազգային հաշվարկների բանկի կողմից թողարկված արժեթղթեր, և համարվում է, որ ունեն ցածր վարկային ռիսկ (2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին՝ 14,524,124 ՀՀ դրամ):

հազար ՀՀ դրամ

		31 դեկտեմբերի 2018 թ.		31 դեկտեմբերի 2017 թ.	
	Վարկային վարկանիշ	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով					
- Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	5,680,274	4.4	6,448,926	5.3
	Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	122,157,277	95.6	116,361,221	94.7
Ընդամենը		**127,837,551**	**100.0**	**122,810,147**	**100.0**
- Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	3,807,115	5.0	3,526,397	5.0
	Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	72,759,544	95.0	67,147,071	95.0
Ընդամենը		**76,566,659**	**100.0**	**70,673,468**	**100.0**
- Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ և թղթակցային հաշիվներ	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	12,950,261	25.4	11,167,490	22.4
	Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	37,992,189	74.6	38,684,859	77.6
Ընդամենը		**50,942,450**	**100.0**	**49,852,349**	**100.0**
- Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	163,433,113	100.0	36,918,863	100.0
Ընդամենը		**163,433,113**	**100.0**	**36,918,863**	**100.0**
- Ներդրումներ՝ դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	583,173	2.4	580,036	2.4
	Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	23,507,102	97.6	23,345,000	97.6
Ընդամենը		**24,090,275**	**100.0**	**23,925,036**	**100.0**
- Այլ վարկեր		3,579,296	100.0	3,328,662	100.0
Ընդամենը		**3,579,296**	**100.0**	**3,328,662**	**100.0**
Արժեզրկման պահուստ		**(2,801,183)**		**–**	
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		**443,648,161**	**–**	**307,508,525**	**–**

Բանկը որոշումներ է կայացնում տեղական բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում միջոցների տեղաբաշխման վերաբերյալ՝ հաշվի առնելով իր՝ որպես բանկային ոլորտի կարգավորողի և վերջին ատյանի վարկատուի դերակատարումը և հետևաբար չի շնորհում վարկանիշներ տեղական բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին: Այսպիսով, տվյալ ակտիվների վարկային որակի վերլուծությունը սահմանափակվում է համապատասխան գործարքի փուլով:

Արժեզրկման գնահատում

Մինչև 2018 թ. հունվարի 1-ը ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը գնահատելու հիմնական գործոնները հետևյալն էին. արդյոք տոկոսների և մայր գումարի վճարումները ժամկետանց են ավելի քան 30 օր, արդյոք հայտնի են գործընկերների որևէ ֆինանսական դժվարությունների, նրանց վարկային վարկանիշի նվազման կամ պայմանագրի սկզբնական պայմանների խախտման դեպքեր: Խումբն արժեզրկման գնահատումն իրականացնում էր երկու պահուստների մակարդակով՝ անհատական և խմբային հիմունքներով գնահատվող պահուստներ:

2018 թ. հունվարի 1-ից Խումբը ԱՎԿ-ն հաշվարկում է հավանականությամբ կշռված մի շարք սցենարներով՝ գնահատելու ակնկալվող դրամական միջոցների պակասորդները, զեղչված արդյունավետ տոկոսադրույքի մոտարկմամբ: Դրամական միջոցների պակասորդը կազմակերպությանը պայմանագրով վճարման ենթակա դրամական միջոցների հոսքերի և կազմակերպության ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի միջև տարբերությունն է: ԱՎԿ հաշվարկի մեխանիզմները ներկայացված են ստորև, և դրանց հիմնական տարրերը հետևյալն են՝

Դեֆոլտի հավանականություն (PD)	Դեֆոլտի հավանականությունը որոշակի ժամանակային հորիզոնի ընթացքում դեֆոլտի հավանական լինելու գնահատումն է: Դեֆոլտը միայն կարող է տեղի ունենալ գնահատված ժամանակահատվածում որոշակի պահի, եթե գործիքը նախկինում չի ապաճանաչվել և դեռևս պայուսակում է:
Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեք (EAD)	Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը ապագա դեֆոլտի ամսաթվի դրությամբ գործիքի գնահատված արժեքն է՝ հաշվի առնելով հաշվետու ամսաթվից հետո ակնկալվող փոփոխությունների ազդեցությունը, ներառյալ մայր գումարի և տոկոսների վճարումները՝ պայմանագրով նախատեսված կամ այլ կերպ, չկատարված վճարումների վրա հաշվեգրված տոկոսները և այլն:
Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)	Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը դրամական միջոցների կորստի գնահատումն է, որն առաջանում է, երբ որոշակի պահի տեղի է ունենում դեֆոլտ: Դա պայմանագրով սահմանված դրամական միջոցների հոսքերի և այն դրամական միջոցների հոսքերի տարբերությունն է, որոնք վարկատուն ակնկալում է ստանալ՝ ներառյալ գրավների իրացումից միջոցները: Այն սովորաբար արտահայտվում է որպես դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքից (EAD) տոկոս:

ԱՎԿ պահուստը հիմնվում է վարկային վնասների վրա, որոնք ակնկալվում է, որ կառաջանան ակտիվի կյանքի ընթացքում (ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող վարկային վնաս կամ ԱԿԱՎԿ), եթե առկա չէ վարկային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, որի դեպքում պահուստը հիմնվում է 12 ամսվա ընթացքում ակնկալվող վարկային վնասի վրա (12ամԱՎԿ): 12ամԱՎԿ-ը ԱԿԱՎԿ-ի այն մասն է, որը ներկայացնում է ֆինանսական գործիքի գծով պարտավորությունների չկատարման դեպքերի արդյունք հանդիսացող ԱՎԿ-ները, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսվան հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում: Ինչպես ԱԿԱՎԿ-ն, այնպես էլ 12ամԱՎԿ-ն հաշվարկվում են անհատական կամ խմբային հիմունքով՝ ելնելով ֆինանսական գործիքների համապատասխան պայուսակի բնույթից:

Խումբը քաղաքականություն է սահմանել՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին իրականացնել գնահատում՝ արդյոք ֆինանսական գործիքի վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում դեֆոլտ տեղի ունենալու ռիսկի փոփոխությունը: Վերոնշյալ գործընթացի հիման վրա, Խումբը խմբավորում է իր վարկերը՝ ըստ փուլերի, ինչպես նկարագրված է ստորև.

Փուլ 1:	- Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Խումբը պահուստ է ճանաչում 12 ամսվա ԱՎԿ-ի հիման վրա: 1-ին փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում վարկային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 2-րդ փուլից:
Փուլ 2:	- Երբ գործիքի վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո, Խումբը պահուստը ճանաչում է վարկի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների (ԱԿԱՎԿ) համար: 2-րդ փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում վարկային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 3-րդ փուլից:
Փուլ 3:	Ակտիվը համարվում է վարկային տեսանկյունից արժեզրկված: Խումբը ձևակերպում է ԱԿԱՎԿ պահուստ:
Ձեռք բերված կամ ստեղծված՝ արժեզրկված ակտիվները (POCI)	- Ձեռք բերված կամ ստեղծված՝ արժեզրկված (POCI) ակտիվները ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք արժեզրկված են սկզբնական ճանաչման ժամանակ: Տվյալ ակտիվները սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվառվում են իրական արժեքով, և տոկոսային եկամուտը հետագայում ճանաչվում է վարկային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա: ԱՎԿ-ն միայն ճանաչվում կամ ապաճանաչվում է այնքանով, որքանով որ հետագայում փոխվում է ակտիվի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների գնահատականը:

Դեֆոլտի և վերականգնման սահմանումը

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական գործիքի գծով առկա է դեֆոլտ, և հետևաբար այն դասում է որպես Փուլ 3-ին պատկանող ֆինանսական գործիք (այսինքն՝ վարկային տեսանկյունից արժեզրկված) ԱՎԿ հաշվարկի նպատակով, երբ գործընկերոջ վարկանիշը նվազում է Խմբի կողմից նախապես սահմանված վարկանիշից: Անկախ վարկանիշի փոփոխությունից, բոլոր այն դեպքերում, երբ փոխառուի պայմանագրային վճարումները ժամկետանց են 90 օրով, ֆինանսական գործիքը համարվում է արժեզրկված:

Հաճախորդի անվճարունակության որակական գնահատման շրջանակներում Խումբը նաև դիտարկում է տարատեսակ դեպքերը, որոնք կարող են վկայել վճարման անհավանականության մասին: Նման դեպքեր տեղի ունենալիս, Խումբը մանրամասն դիտարկում է, թե արդյոք տվյալ դեպքի արդյունքում հաճախորդը պետք է ճանաչվի անվճարունակ և դասակարգվի Փուլ 3-ում ԱՎԿ հաշվարկների նպատակով, թե պատշաճ է Փուլ 2-ի կիրառումը: Նման դեպքերը ներառում են՝

- Փոխառուի անվճարունակության կամ դրան մոտ իրավիճակի մասին վկայող ներքին վարկանիշը,
- Փոխառուի կողմից Խմբին հասցեագրված պահանջը արտակարգ ֆինանսավորման մասին,
- Գրավի առարկայի արժեքի էական նվազեցումը, այն դեպքում, երբ վարկի վերականգնումը ակնկալվում է իրագործել գրավի առարկայի վաճառքի միջոցով,
- Պայմանագրային դրույթի խախտումը, որը չի զիջվել Խմբի կողմից,
- Պարտատիրոջ (կամ պարտատիրոջ խմբում ներառված որևէ իրավաբանական անձի) դիմումը սնանկության ճանաչման վերաբերյալ,
- Պարտատուի ցուցակված պարտքի կամ կապիտալի կասեցումը առաջնային արժեթղթերի շուկայում՝ ելնելով ֆինանսական դժվարությունների մասին կասկածներից կամ փաստերից:

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ ֆինանսական գործիքի կարգավիճակը համարվում է վերականգնված և հետևաբար այն վերադասակարգվում է Փուլ 3-ից այն դեպքում, երբ պարտավորության չկատարման չափանիշներից ոչ մեկը առկա չի եղել առնվազն վեց հաջորդական ամիսների ընթացքում: Ակտիվի վերականգնումից հետո այն որպես Փուլ 2 կամ Փուլ 1 դասակարգելու մասին որոշումը կախված է վերականգնման պահին վերանայված վարկային գնահատականից՝ թե արդյոք այն վկայում է սկզբնական ճանաչման պահից ի վեր վարկային ռիսկի զգալի մեծացման վերաբերյալ:

Դեֆոլտի հավանականության գնահատման գործընթացը

Այն գործընկերների գծով, որոնք ունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, կիրառվում է «Մուդիզ» վարկանիշային ընկերության տարեկան անցումային աղյուսակը:

Այն գործընկերների գծով, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, դեֆոլտի հավանականությունը գնահատվում է ներքին ֆինանսական կայունության ինդեքսի հիման վրա՝ օգտագործելով գնահատվող գործընկերների դեֆոլտի հավանականության էքստրապոլյացիայի մեթոդը:

Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը

Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը (EAD) իրենից ներկայացնում է արժեզրկման գնահատման ենթակա ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)

Ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր խմբի համար LGD հաշվարկելու համար օգտագործվում են տվյալ ֆինանսական գործիքի պարտքի առաջնայնության կարգավիճակին համապատասխան վերականգնման դրույքները («Մուդիզ») կամ գտնվելու վայրի երկրի համար սահմանված վերականգնման ցուցանիշները (ԱՄՀ):

Վարկային ռիսկի զգալի աճ

Խումբը շարունակաբար մշտադիտարկում է բոլոր ակտիվները, որոնք ենթակա են ԱՎԿ-ի: Որոշելու համար, թե արդյոք գործիքը կամ գործիքների պորտֆելը ենթակա են 12ամԱՎԿ-ի, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել վարկային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո: Խումբը համարում է, որ վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է այն դեպքում, երբ գործընկերոջ վարկանիշը փոփոխվել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո՝ համաձայն ռիսկերի կառավարման ներքին ընթացակարգերի:

Վարկային ռիսկի զգալի աճի գնահատումը տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների համար, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշ, հիմնվում է անհատական գործիքների վարքի և առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների ֆինանսական կայունության ընդհանուր ցուցանիշների վրա: Համակարգային ֆինանսական ռիսկերի տիրույթի մակրոգնահատումները ևս մեկ գործիք են որոշակի ակտիվների՝ Փուլ 1-ից Փուլ 2 տեղափոխման անհրաժեշտությունը գնահատելու համար:

Անկախ վարկանիշների փոփոխություններից, համարվում է, որ վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո, եթե պայմանագրային վճարումները ուշացվել են ավելի քան 30 օրով:

Հետագա ժամանակաշրջանների տեղեկատվություն և բազմակի տնտեսական սցենարներ

Խմբի ԱՎԿ մոդելները հիմնվում են տարատեսակ հետագա ժամանակաշրջանների գծով տարատեսակ տեղեկատվության վրա, որոնք հանդիսանում են որպես տնտեսական ելակետային տվյալներ և թվարկված են ստորև.

- ՀՆԱ աճը,
- Գործազրկության ցուցանիշը,
- ՍԳԻ,
- Միջազգային պահուստները,
- Դրամավարկային քաղաքականության դրույքը,
- Կապիտալի գնի ինդեքսը,
- Արտարժույթի փոխարժեքները,
- Վարկ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը,
- Այլ մակրոտնտեսական գործոններ՝ ելնելով տվյալ երկրի առանձնահատկություններից:

ԱՎԿ հաշվարկներում օգտագործվող ելակետային տվյալները և մոդելները հնարավոր է, որ չարտացոլեն տվյալ շուկայի բոլոր բնութագրերը ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ: Այս առումով ժամանակ առ ժամանակ կատարվում են որակական ճշգրտումներ կամ վերագնահատումներ՝ ժամանակավոր ճշգրտումների միջոցով, եթե տարբերությունները կրում են զգալիորեն էական բնույթ:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առևտրային բանկերի հետ Խումբն ուներ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր, որոնք ներառված են հաշվանցման գլխավոր համաձայնություններում, և որոնք դեֆոլտի դեպքում ենթական են կատարման: Խումբը կատարել է նաև մարժային ավանդներ, որոնք գրավ են հանդիսանում իր չհատուցված ածանցյալ գործիքների համար: Դեֆոլտի դեպքում հավատարմագրային կառավարիչը կարող է մարժային ավանդի հետ հաշվանցել Խմբի պարտավորությունները:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են հաշվանցման ենթակա իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ նմանատիպ պայմանագրերի առարկա (ISDA, RISDA և այլն) հանդիսացող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք չեն հանգեցնում հաշվանցման ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

հազար ՀՀ դրամ

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված ֆինանսական ակտիվների զուտ գումար	Ֆինանսական գործիքներ	Զուտ գումար
				Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ	
Ֆինանսական ակտիվներ					
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	163,433,113	–	163,433,113	163,433,113	–
Ընդամենը	**163,433,113**	**–**	**163,433,113**	**163,433,113**	**–**

հազար ՀՀ դրամ

2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումարներ	Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված ֆինանսական ակտիվների զուտ գումար	Ֆինանսական գործիքներ	Զուտ գումար
				Ֆին. վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ	
Ֆինանսական ակտիվներ					
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	51,452,824	–	51,452,824	51,452,824	–
Ընդամենը	**51,452,824**	**–**	**51,452,824**	**51,452,824**	**–**

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներառված են Խմբի ակտիվները և պարտավորություններն ըստ աշխարհագրական կենտրոնացման.

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.				31 դեկտեմբերի 2017 թ.			
	Հայաստան	ՏՀՀԿ	ԱՊՀ և այլ երկրների բանկեր	Ընդամենը	Հայաստան	ՏՀՀԿ	ԱՊՀ և այլ երկրների բանկեր	Ընդամենը
Ակտիվներ								
Կանխիկ դրամ	42,238,172	–	–	42,238,172	45,575,878	–	–	45,575,878
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	4,944,031	341,961,418	1,161,408	348,066,857	6,799,467	331,114,957	536,922	338,451,346
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	443,648,161	–	–	443,648,161	307,508,525	–	–	307,508,525
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	–	704,860,473	–	704,860,473	–	707,060,655	–	707,060,655
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	43,849	–	–	43,849	–	202,928	–	202,928
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ	89,348,388	1,918,000	–	91,266,388	–	–	–	–
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	–	–	–		92,039,044	2,321,188	–	94,360,232
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	–	–	–		–	32,089,943	–	32,089,943
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	–	89,548,497	–	89,548,497	–	92,296,129	–	92,296,129
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	71,531,642	–	–	71,531,642	76,133,890	–	–	76,133,890
Այլ ակտիվներ	14,795,872	62,689	97,272	14,955,833	15,254,120	227,616	97,272	15,579,008
Ընդամենը ակտիվներ	**666,550,115**	**1,138,351,077**	**1,258,680**	**1,806,159,872**	**543,310,924**	**1,165,313,416**	**634,194**	**1,709,258,534**
Պարտավորություններ								
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	566,706,467	–	–	566,706,467	516,094,481	–	–	516,094,481
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	614,176,880	13,072	318,898	614,508,850	564,189,843	411,900	303,576	564,905,319
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	–	97,040	–	97,040	13,184	–	–	13,184
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	190,749,003	–	–	190,749,003	162,743,850	–	–	162,743,850
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	–	266,323,100	–	266,323,100	–	291,752,144	–	291,752,144
Այլ փոխառություններ	–	145,026,239	6,684,513	151,710,752	–	147,200,496	8,381,125	155,581,621
Թողարկված պարտատոմսեր	7,838,688	–	–	7,838,688	4,751,824	–	–	4,751,824
Այլ պարտավորություններ	4,649,880	287,622	333,144	5,270,646	4,796,663	238,603	111,955	5,147,221
Ընդամենը պարտավորություններ	**1,384,120,918**	**411,747,073**	**7,336,555**	**1,803,204,546**	**1,252,589,845**	**439,603,143**	**8,796,656**	**1,700,989,644**
Զուտ ակտիվներ	**(717,570,803)**	**726,604,004**	**(6,077,875)**	**2,955,326**	**(709,278,921)**	**725,710,273**	**(8,162,462)**	**8,268,890**

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսական միջոցների կառավարում

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամկետում: Բանկը, որպես Կառավարության բանկային գործակալ և երկրի գլխավոր դրամավարկային մարմին, պատասխանատու

է պետական պարտքի սպասարկման, Կառավարության արտաքին վճարումների սպասարկման, ինչպես նաև ներքին շուկայում ազգային արժույթի կտրուկ տատանումների հարթեցման համար: Այս տեսանկյունից, կարևորվում է կանխիկի և իրացվելիության ծավալների ճիշտ կառավարումը:

Հաշվի առնելով պահուստների կառավարման նպատակները, ՀՀ միջազգային պահուստները բաժանվել են 3 մասի՝ գործառնական, իրացվելի և ներդրումային պայուսակների: Եթե առաջին երկուսը նախատեսվում են կարճաժամկետ/պահային և միջնաժամկետ իրացվելիության ապահովման համար, ապա վերջինի նպատակը հարստության կուտակումն է:

Տրանշների նպատակները պայմանավորում են նաև դրանց կառավարման քաղաքականությունը՝ ուղենիշների ընտրությունը, կառավարման պասիվ կամ ակտիվ տարբերակի ընտրությունը:

Ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը՝ մինչև պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն

Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են 2018 և 2017 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտավորությունները՝ ըստ մնացորդային պայմանագրային ժամկետայնության: Ժամկետայնության աղյուսակում բացահայտված պարտավորությունների գումարները պայմանագրային չզեղչված դրամական միջոցների հոսքեր են: Այդ չզեղչված դրամական միջոցների հոսքերը տարբերվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված գումարից, քանի որ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներառված գումարը հիմնված է զեղչված դրամական միջոցների հոսքերի վրա: Ածանցյալ ֆինանսական գործիքները ներառված են վճարվելիք կամ ստացվելիք պայմանագրային գումարներով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբն ակնկալում է մինչև մարման ժամկետը փակել ածանցյալի դիրքը, որի դեպքում ածանցյալները ներառվում են՝ ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի հիման վրա:

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.						
	Ցպահանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	566,706,467	-	-	-	-	-	566,706,467
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	612,518,304	-	200,700	2,100,625	-	-	614,819,629
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	97,040	-	-	-	-	-	97,040
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	75,591,432	97,812,401	18,503,791	-	-	-	191,907,624
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	-	1,317,354	19,937,289	85,235,919	21,161,217	145,687,369	273,339,148
Այլ փոխառություններ	699,760	-	15,273,479	72,021,333	85,185,419	-	173,179,991
Թողարկված պարտատոմսեր	-	124,500	5,258,160	3,373,500	-	-	8,756,160
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	**1,255,613,003**	**99,254,255**	**59,173,419**	**162,731,377**	**106,346,636**	**145,687,369**	**1,828,806,059**

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2017 թ.						
	Ցպահանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	516,094,481	-	-	-	-	-	516,094,481
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	559,721,795	56,259	462,922	6,750,261	-	-	566,991,237
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	13,184	-	-	-	-	-	13,184
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	51,898,136	66,768,538	45,099,381	331,715	-	-	164,097,770
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	-	611,419	17,610,445	95,421,483	36,824,739	149,255,083	299,723,169
Այլ փոխառություններ	570,500	23,842	11,842,946	67,146,556	98,630,305	-	178,214,149
Թողարկված պարտատոմսեր	-	-	495,060	5,133,660	-	-	5,628,720
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	**1,128,298,096**	**67,460,058**	**75,510,754**	**174,783,675**	**135,455,044**	**149,255,083**	**1,730,762,710**

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը Խմբի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է՝ շուկայական գների, ներառյալ փոխարժեքի, տոկոսադրույքների և սեփական կապիտալի գների փոփոխության արդյունքում: Խումբը դասակարգում է շուկայական ռիսկն ըստ առևտրային և ոչ առևտրային պայուսակների:

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի հնարավոր փոփոխության ռիսկն է՝ տոկոսադրույքների փոփոխման արդյունքում:

Եռամակարդակ կառավարման ներքո Բանկի Խորհուրդը սահմանում է այսպես կոչված՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը», որը նախանշում է երկարաժամկետում տոկոսադրույքի ռիսկի ընդունելի սահմանները: Այն նաև սահմանում է պայուսակի օպտիմալացման սկզբունքները: Բանկի Խորհրդի՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը» արտահայտվում է որոշակի ժամանակահատվածում (ներկայումս՝ երեք տարի) և 95% հավանականությամբ ակնկալվող եկամտաբերության նվազագույն մակարդակի տեսքով: Նշված տրամաբանությունից ելնելով՝ ակտիվների օպտիմալ տեղաբաշխման մարտավարական ուղենիշների ընդունման իրավասությունը պատվիրակվել է Ներդրումային հանձնաժողովին:

Ուղենիշների սահմանման հիմնական նպատակը եկամտաբերության մաքսիմալացումն է ավելի կարճ (մեկ տարի) ժամանակահատվածում: Այդ որոշումների հիմքում, ի տարբերություն ռազմավարականների, դրվում են շուկայի ընթացիկ միտումները և կանխատեսումները: Օպտիմալ պայուսակի ընտրության նպատակով եկամտաբերության և ռիսկայնության գնահատումն իրականացվում է ապագա հնարավոր սցենարների մշակման միջոցով՝ մասնավորապես օգտագործելով VAR-MGARCH մոդելի սիմուլյացիաների միջոցով ստացված եկամտաբերության կորի արդյունքները, ինչպես նաև սեփական և շուկայի այլ մասնակիցների փորձագիտական կանխատեսումները տոկոսադրույքների և վարկային սպրեդների վերաբերյալ: Օպտիմալ պայուսակի ընտրությունը կատարվում է Բլեք-Լիթերմանի և Մարկովիցի մոդելների միջոցով, սակայն որոշակի սահմանափակումների պայմաններում:

Ինչ վերաբերում է ռիսկի մոնիթորինգին, ապա ֆինանսական վարչության ռիսկերի կառավարման ստորաբաժանման կողմից կիրառվում են միջազգային պրակտիկայում ընդունված մի շարք ցուցանիշներ. Ռիսկային արժեքի մեթոդ (VaR), Առանցքային կետի դյուրացիա, Ինֆորմացիոն գործակից, Սպրեդ դյուրացիա, PCA դյուրացիա և հետևման սխալ:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Խմբի սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաստատուն տոկոսադրույքով իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամտով՝ չափվող ֆինանսական ակտիվները և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաստատուն տոկոսադրույքով վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Սեփական կապիտալի զգայունությունը վերլուծվում է ըստ ակտիվի մարման ժամկետների: Սեփական կապիտալի զգայունությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ եկամտաբերության կորում կան զուգահեռ փոփոխություններ:

հազար ՀՀ դրամ

Արժույթ	2018 թ.		2017 թ.	
	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա
ՀՀ դրամ	+ 100	(616,764)	+ 160	(995,556)
ՀՀ դրամ	- 80	532,393	- 350	2,717,165
ԱՄՆ դոլար	+ 50	(16,287)	+ 50	–
ԱՄՆ դոլար	- 15	5,229	- 50	–

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Խմբի շահույթի զգայունությունը, որը հաշվարկվել է 2018 և 2017 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական ակտիվները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Աղյուսակում ներկայացված գումարներն արտահայտված են աղյուսակում նշված արժույթներով:

Արժույթ	2018 թ.		2017 թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)
ԱՄՆ դոլար	+50/-15	(2,595,600)/778,680	+/-50	(2,627,873)/2,627,873
Եվրո	+20/-1	(65,493)/817,498	+/-50	(775,900)/775,900
ՄԲ ֆունտ	+50/-20	(130,250)/52,100	+30/-8	-/-

Խումբն ունի նաև 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ լողացող տոկոսադրույքով չմարված պարտավորություններ:

Ստորև աղյուսակը ներկայացնում է 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է՝ ելնելով Խմբի կողմից ստացված փոխառությունների տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից:

հազար ՀՀ դրամ

Արժույթ	2018 թ.		2017 թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)
ԱՄՆ դոլար	+/-161	342,279/(342,279)	+/- 110	239,464/(239,464)
ՀՓԻ	+/-36	407,588/(407,588)	+/- 50	627,273/(627,273)

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 3-ում ներառված իրական արժեքի գնահատման մեթոդի համար օգտագործված ելակետային տվյալների զգայունությունը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքով ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է: Բանկի Խորհուրդը սահմանել է արտարժութային դիրքերի սահմանաչափեր՝ հիմնվելով կանոնակարգերի վրա: Դիրքերը վերահսկվում են օրական կտրվածքով:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ՀՀ դրամի նկատմամբ կիրառված փոխարժեքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունների նկատմամբ՝ բոլոր այլ փոփոխականները հաստատուն պահելով:

հազար ՀՀ դրամ

Արժույթ	2018 թ.		2017 թ.	
	Փոխարժեքի աճ (%)	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի աճ (%)	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
ԱՄՆ դոլար	3.50%	18,192,069	3.50%	21,648,693
Եվրո	8.00%	9,350,778	13.70%	16,035,808
ՄԲ ֆունտ	10.00%	3,570,141	10.00%	3,815,183
Ճապոնական իեն	7.00%	1,489,656	8.50%	2,023,396
Ռուսական ռուբլի	15.00%	56,940	20.00%	18,287
ՀՓԻ	6.00%	(11,007,547)	6.50%	(13,509,498)

հազար ՀՀ դրամ

Արժույթ	2018 թ.		2017 թ.	
	Փոխարժեքի նվազում (%)	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի նվազում (%)	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
ԱՄՆ դոլար	-3.50%	(18,192,069)	-3.50%	(21,648,693)
Եվրո	-8.00%	(9,350,778)	-6.30%	(7,374,131)
ՄԲ ֆունտ	-10.00%	(3,570,141)	-10.00%	(3,815,183)
Ճապոնական իեն	-7.00%	(1,489,656)	-8.50%	(2,023,396)
Ռուսական ռուբլի	-15.00%	(56,940)	-20.00%	(18,287)
ՀՓԻ	-6.00%	11,007,547	-5.50%	11,431,113

Փոխարժեքների ակնկալվող փոփոխությունը որոշվել է Խմբի կողմից՝ վերլուծելով տարեկան ստանդարտ շեղումները՝ հիմք ընդունելով համապատասխան փոխարժեքների պատմական շուկայական տվյալները:

Պահուստների արժութային կազմը որոշվում է յուրաքանչյուր իրացվելիության տրանշի համար առանձին, յուրաքանչյուր տրանշի ստեղծման հիմքում ընկած գործոնները հեջավորելու նպատակով: ՀՀ արտաքին պարտքը պահուստներ ունենալու հիմնական պատճառն է և արտարժույթի պահանջարկի խթանման հիմնական գործոնն է: Հետևաբար, պահուստների արժութային կազմը հիմնականում արտացոլում է պարտքի արժութային կառուցվածքը: Կարճաժամկետ իրացվելիության տրանշի արժութային կառուցվածքը պայմանավորված է արտաքին առևտրի հետևանքով առաջացած արժույթների հոսքերով, ինչպես նաև հնարավոր միջամտման կարիքներով և ընթացիկ ծախսերով: Արժութային կառուցվածքը ենթակա է վերանայման տարեկան առնվազն 2 անգամ:

Գործառնական ռիսկ – հսկողություն դուստր կազմակերպությունների նկատմամբ

Ինչպես բացահայտված է Ծանոթագրություն 2-ում, Բանկն ունի կապիտալ ներդրումներ մի քանի դուստր կազմակերպություններում, որոնք ներգրավված են ֆինանսական հատվածի զարգացման և ենթակառուցվածքային գործունեության մեջ: Նման ներդրումների նպատակն է աջակցել Հայաստանի Հանրապետության ֆինասական հատվածի զարգացմանը, ապահովել ֆինանսական համակարգի կայունությունը և բնականոն գործունեությունը, որը, ինչպես նշված է Օրենքում, Բանկի նպատակներից մեկն է:

Բանկը դուստր կազմակերպությունների գործունեության նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում է հետևյալ կերպ.

- Բաժնետերերի ժողովներին մասնակցություն:
- Դուստր կազմակերպությունների ղեկավարների նշանակում (յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակվում է բաժնետերերի կողմից, և յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակում է Գործադիր տնօրեններ):
- Առնվազն յուրաքանչյուր տարի դուստր կազմակերպությունների գործունեության արդյունքների վերլուծություն՝ ֆինանսական տեղեկատվության դիտարկման միջոցով՝ ներառյալ դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների արտաքին աուդիտի արդյունքների դիտարկումը:
- Դուստր կազմակերպությունների հետագա ռազմավարական զարգացման վերլուծություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև ներդրումների դադարեցման ռազմավարություն մշակում:
- Ռիսկերի գնահատման արդյունքների հիման վրա դուստր կազմակերպությունների գործունեությունների վերանայում՝ Բանկի ներքին աուդիտի աշխատանքների շրջանակում:

2015 թվականին Բանկը որդեգրել է քաղաքականություն՝ ակտիվացնելու բանակցությունները հնարավոր ինստիտուցիոնալ ներդրողների հետ՝ դուստր կազմակերպություններում Բանկի ներդրումների օտարման ուղղությամբ:

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն

Աղյուսակներում ներկայացված է հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից տասներկու ամսվա ընթացքում կամ ավելի ուշ փոխհատուցվող կամ մարվող գումարների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2018 թ.		
	Ընթացիկ	**Ոչ ընթացիկ**	**Ընդամենը**
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	42,238,172	–	42,238,172
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	344,738,924	3,327,933	348,066,857
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	704,860,473	–	704,860,473
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	241,356,600	202,291,561	443,648,161
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	43,849	–	43,849
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ	75,369,453	15,896,935	91,266,388
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	2,893,145	86,655,352	89,548,497
Հիմնական միջոցներ	–	68,740,919	68,740,919
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	2,790,723	2,790,723
Այլ ակտիվներ	13,199,399	1,756,434	14,955,833
Ընդամենը ակտիվներ	**1,424,700,015**	**381,459,857**	**1,806,159,872**
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	566,706,467	–	566,706,467
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	612,508,850	2,000,000	614,508,850
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	97,040	–	97,040
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	190,749,003	–	190,749,003
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	19,550,143	246,772,957	266,323,100
Այլ փոխառություններ	13,226,647	138,484,105	151,710,752
Թողարկված պարտատոմսեր	4,838,688	3,000,000	7,838,688
Այլ պարտավորություններ	5,235,792	34,854	5,270,646
Ընդամենը պարտավորություններ	**1,412,912,630**	**390,291,916**	**1,803,204,546**
Զուտ դիրք 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**11,787,385**	**(8,832,059)**	**2,955,326**

հազար ՀՀ դրամ

	31 դեկտեմբերի 2017 թ.		
	Ընթացիկ	**Ոչ ընթացիկ**	**Ընդամենը**
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	45,575,878	–	45,575,878
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	333,610,346	4,841,000	338,451,346
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	707,060,655	–	707,060,655
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	110,217,371	197,291,154	307,508,525
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	202,928	–	202,928
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	78,370,115	15,990,117	94,360,232
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	28,804,391	3,285,552	32,089,943
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	3,498,833	88,797,296	92,296,129
Հիմնական միջոցներ	–	73,096,780	73,096,780
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	3,037,110	3,037,110
Այլ ակտիվներ	13,021,003	2,558,005	15,579,008
Ընդամենը ակտիվներ	**1,320,361,520**	**388,897,014**	**1,709,258,534**
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	516,094,481	–	516,094,481
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	559,657,039	5,248,280	564,905,319
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	13,184	–	13,184
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	162,422,906	320,944	162,743,850
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	16,529,679	275,222,465	291,752,144
Այլ փոխառություններ	9,698,462	145,883,159	155,581,621
Թողարկված պարտատոմսեր	41,224	4,710,600	4,751,824
Այլ պարտավորություններ	5,111,688	35,533	5,147,221
Ընդամենը պարտավորություններ	**1,269,568,663**	**431,420,981**	**1,700,989,644**
Զուտ դիրք 2017 թ. դեկտեմբերի 31-ին	**50,792,857**	**(42,523,967)**	**8,268,890**

32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն

հազար ՀՀ դրամ

	Ընդամենը պարտավորություններ ֆինանսավորման գործունեությունից
Հաշվեկշռային արժեք	
2016 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**393,926,428**
Ստացված վարկեր	52,568,044
Մարված վարկեր	(23,274,235)
Արտարժույթի վերագնահատում	24,703,243
Այլ	375,753
Հաշվեկշռային արժեք	
2017 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**448,299,233**
Ստացված վարկեր	9,419,398
Մարված վարկեր	(29,292,741)
Արտարժույթի վերագնահատում	(10,199,454)
Այլ	129,281
Հաշվեկշռային արժեք	
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	**418,355,717**

«Այլ» տողը ներառում է հաշվեգրված, սակայն դեռևս չվճարված տոկոսները: Խումբը վճարված տոկոսները դասակարգում է որպես դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ